

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

KARIN SAMEC

**PRIMERJAVA SODELOVANJA SLOVENSКИH, DANSКИH IN
IRSKIH OBOROŽENIH SIL V MIROVNIH OPERACIJAH
V OBDOBJU 1999–2008**

Specialistično delo

Ljubljana, 2009

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

KARIN SAMEC

Mentor: doc. dr. Iztok Prezelj

**PRIMERJAVA SODELOVANJA SLOVENSКИH, DANSКИH IN
IRSKИH OBOROŽENIH SIL V MIROVNIH OPERACIJAH
V OBDOBJU 1999–2008**

Specialistično delo

Ljubljana, 2009

PRIMERJAVA SODELOVANJA SLOVENSКИH, DANSКИH IN IRSКИH OBOROŽENIH SIL V MIROVNIH OPERACIJAH V OBDOBJU 1999–2008

V kompleksnosti sodobnega varnostnega okolja se države vedno bolj zavedajo, da je zagotovitev njihove nacionalne varnosti pogojena z zagotovljeno mednarodno varnostjo in stabilnostjo, zato morajo prevzeti svoj del odgovornosti za zagotavljanje mednarodnega miru, varnosti in stabilnosti. Zavezanost k aktivnemu prispevku pri zagotavljanju mednarodnega miru in varnosti države seveda v praksi uresničujejo na različne načine, med njimi pa je med najvidnejšimi vsekakor zagotavljanje sodelovanja pripadnikov njihovih oboroženih sil v mirovnih operacijah. V okviru specialističnega dela se osredotočam na analizo vojaškega prispevka Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah, ki so ga države zagotovile v obdobju 1999–2008. Rezultati izvedene primerjalne analize potrjujejo tezo, da so vse tri države v navedenem obdobju povečevale svoj vojaški prispevek v mirovnih operacijah na različnih kriznih žariščih, v povezavi s tem pa je sodelovanje v mirovnih operacijah postalo glavno gibalno razvoja oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske.

Ključne besede: mirovne operacije, slovenske, danske in irske oborožene sile.

COMPARATIVE ANALYSIS PARTICIPATION OF THE SLOVENIAN, DANISH AND IRISH ARMED FORCES IN PEACE OPERATIONS DURING THE PERIOD 1999–2008

In the complexity of the modern security environment the states are increasingly aware that their national security is contingent on the ensured international security and stability, so they should shoulder their responsibilities for ensuring international peace, security and stability. The commitment to an active contribution to ensuring international peace and security countries, of course, in practice implemented in various ways, among them is certainly providing the cooperation of members of their armed forces in peace operations. In the context of specialist work focuses on the analysis of the military contribution of Slovenia, Denmark and Ireland in peace operations, which have been provided by the countries during the period 1999-2008. The results of the comparative analysis upholds the theory that all three countries during that period increased its military contributions to peace operations in various trouble spots. In this context, the participation in peace operations has become a driving force for the development of the armed forces of Slovenia, Denmark and Ireland.

Keywords: peace operations, Slovenian, Danish and Irish armed forces.

KAZALO

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFOV.....	7
SEZNAM KRATIC	9
1 UVOD.....	12
2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR	17
2.1 OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA	17
2.2 CILJI PROUČEVANJA.....	18
2.3 HIPOTETIČNI OKVIR	19
2.4 UPORABLJENE METODE	19
2.5 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV	22
2.5.1 Oborožene sile.....	22
2.5.2 Nacionalna in mednarodna varnost	23
2.5.3 Nacionalnovarnostna in obrambna politika	24
2.5.4 Mirovne operacije	24
2.5.5 Mandat mirovne operacije	26
3 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE.....	28
3.1 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA SLOVENIJE	28
3.1.1 Viri ogrožanja nacionalne varnosti Slovenije	28
3.1.2 Varnostna in obrambna politika Slovenije.....	29
3.2 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA DANSKE	31
3.2.1 Viri ogrožanja nacionalne varnosti Danske.....	31
3.2.2 Varnostna in obrambna politika Danske	32
3.3 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA IRSKE	34
3.3.1 Viri ogrožanja nacionalne varnosti Irske	34
3.3.2 Varnostna in obrambna politika Irske.....	34
4 NALOGE OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE TER PRAVNE PODLAGE ZA NJIHOVO SODELOVANJE V MIROVNIH OPERACIJAH	37
4.1 SLOVENSKA VOJSKA	37
4.1.1 Naloge Slovenske vojske	37
4.1.2 Pravne podlage za sodelovanje Slovenske vojske v mirovni operacijah	39
4.2 DANSKE OBOROŽENE SILE	40
4.2.1 Naloge danskih oboroženih sil	40

4.2.2	Pravne podlage za sodelovanje danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah	41
4.3	IRSKE OBOROŽENE SILE.....	42
4.3.1	Naloge irskih oboroženih sil	42
4.3.2	Pravne podlage za sodelovanje irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah	43
5	ORGANIZACIJSKA STRUKTURA IN KADROVSKA SESTAVA OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE	45
5.1	SLOVENSKA VOJSKA	45
5.1.1	Spremembe v organizacijski strukturi Slovenske vojske v letih 1999–2008 in organizacijska struktura Slovenske vojske v letu 2008	45
5.1.2	Spremembe v kadrovski sestavi Slovenske vojske v obdobju 1999 – 2008 in kadrovska sestava Slovenske vojske v letu 2008.....	51
5.2	DANSKE OBOROŽENE SILE	57
5.2.1	Spremembe v organizacijski strukturi danskih oboroženih sil v letih 1999–2008 in organizacijska struktura danskih oboroženih v letu 2008	58
5.2.2	Spremembe v kadrovski strukturi danskih oboroženih sil v letih 1999–2008 in kadrovska struktura danskih oboroženih sil v letu 2008	59
5.3	IRSKE OBOROŽENE SILE.....	59
5.3.1	Spremembe v organizacijski strukturi irskih oboroženih sil v letih 1999–2008 in organizacijska struktura irskih oboroženih sil v letu 2008	60
5.3.2	Spremembe v kadrovski sestavi irskih oboroženih sil v obdobju 1999–2008 in kadrovska sestava irskih oboroženih v letu 2008	62
6	SODELOVANJE PRIPADNIKOV OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE V MIROVNIH OPERACIJAH	63
6.1	SLOVENSKA VOJSKA	63
6.1.1	Vključevanje Slovenske vojske v mirovne operacije.....	63
6.1.2	Analiza sodelovanja Slovenske vojske v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008	63
6.2	DANSKE OBOROŽENE SILE	68
6.2.1	Vključevanje danskih oboroženih sil v mirovne operacije.....	68

6.2.2	Analiza sodelovanja danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008	69
6.3	IRSKO OBOROŽENE SILE	72
6.3.1	Vključevanje irskih oboroženih sil v mirovne operacije	72
6.3.2	Analiza sodelovanja irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008	73
7	PRIMERJALNA ANALIZA	77
7.1	PRIMERJAVA VARNOSTNE IN OBRAMBNE POLITIKE SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE	77
7.2	PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI IN NALOG OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE TER PRAVNIH PODLAG ZA NJIHOVO SODELOVANJE V MIROVNIH OPERACIJAH	78
7.2.1	Naloge oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske – primerjava	78
7.2.2	Pravna podlage za sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah – primerjava	79
7.2.3	Organizacijska struktura in kadrovska sestava oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske – primerjava	79
7.3	PRIMERJAVA SODELOVANJA OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE V MIROVNIH OPERACIJAH V OBDOBJU 1999–2008	81
7.3.1	Število mirovnih operacij in število pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, ki so v njih sodelovali	81
7.3.2	Primerjava sodelovanja v mirovnih operacijah glede na področje izvajanja operacije	84
8	ZAKLJUČEK	86
8.1	TEMELJNE UGOTOVITVE PRIMERJALNE ANALIZE	86
8.2	VERIFIKACIJA HIPOTEZ	90
8.3	SKLEPNE MISLI	92
9	LITERATURA	93

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFOV

SLIKE

SLIKA 5.1: VRSTE SIL SLOVENSKE VOJSKE.....	48
SLIKA 5.2: POVELJNIŠKA STRUKTURA SLOVENSKE VOJSKE V LETU 2008.....	50
SLIKA 5.3: POVELJNIŠKA STRUKTURA DANSKIH OBOROŽENIH SIL V LETU 2008	59
SLIKA 5.4: POVELJNIŠKA STRUKTURA IRSKIH OBOROŽENIH SIL V LETU 2008 ...	61

TABELE

TABELA 4.1: POSLANSTVO IN NALOGE SLOVENSKE VOJSKE.....	38
TABELA 5.1: STRUKTURA PRIPADNIKOV REZERVNE SESTAVE SLOVENSKE VOJSKE GLEDE NA STATUS V OBDOBJU 2003–2008	53
TABELA 5.2: VOJNA SESTAVA SLOVENSKE VOJSKE, 30. SEPTEMBER 2008.....	56
TABELA 5.3: POKLICNA SESTAVA SLOVENSKE VOJSKE, 30. SEPTEMBER 2008	57
TABELA 6.1: SLOVENSKA VOJSKA V MIROVNIH OPERACIJAH V LETIH 1999–2008	65
TABELA 6.2: DANSKE OBOROŽENE SILE V MIROVNIH OPERACIJAH V LETIH 1999– 2008	69
TABELA 6.3: IRSKE OBOROŽENE SILE V MIROVNIH OPERACIJAH V LETIH 1999– 2008	73
TABELA 7.1: PRISTOJNOST ZA SPREJEMANJE ODLOČITEV O NAPOTITVAH OBOROŽENIH SIL V	79
TABELA 7.2: PRIMERJAVA ORGANIZACIJSKE STRUKTURE IN KADROVSKE SESTAVE OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE – PRIMERJAVA	80
TABELA 7.3: PREGLED MIROVNIH OPERACIJ, V KATERIH SO SODELOVALI PRIPADNIKI OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE V OBDOBJU 1999–2008	81
TABELA 7.4: VELIKOST KONTINGENTOV OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE, KI SO SODELOVALI V MIROVNIH OPERACIJAH 1999–2008 (V ENI IZMENI).....	82

GRAFI

GRAF 5.1: SPREMINJANJE RAZMERJA MED REZERVNO IN STALNO SESTAVO SLOVENSKE VOJSKE V OBDOBJU 1999–2008	52
GRAF 5.2: OBSEG POKLICNE SESTAVE SLOVENSKE VOJSKE V OBDOBJU 1999–2008	54
GRAF 5.3: STRUKTURA PRIPADNIKOV POKLICNE SESTAVE SLOVENSKE VOJSKE GLEDE NA STATUS V OBDOBJU 2000–2008	55
GRAF 6.1: RAZMERJE MED NAPOTITVAMI PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNE OPERACIJE ZN, NATO IN EU V LETIH 1999–2008	66
GRAF 6.2: RAZMERJE MED NAPOTITVAMI PRIPADNIKOV SLOVENSKE VOJSKE V MIROVNE OPERACIJE NA OBMOČJU EVROPE, BLIŽNJEGA VZHODA, AZIJE IN AFRIKE V LETIH 1999–2008	67
GRAF 6.3: RAZMERJE MED NAPOTITVAMI PRIPADNIKOV DANSKIH OBOROŽENIH SIL V MIROVNE OPERACIJE ZN IN NATO V LETIH 1999–2008	71
GRAF 6.4: RAZMERJE MED NAPOTITVAMI PRIPADNIKOV DANSKIH OBOROŽENIH SIL V MIROVNE OPERACIJE NA OBMOČJU EVROPE, BLIŽNJEGA VZHODA, AZIJE IN AFRIKE V LETIH 1999–2008	72
GRAF 6.5: RAZMERJE MED NAPOTITVAMI PRIPADNIKOV IRSKIH OBOROŽENIH SIL V MIROVNE OPERACIJE ZN, NATO IN EU V LETIH 1999–2008	74
GRAF 6.6: RAZMERJE MED NAPOTITVAMI PRIPADNIKOV IRSKIH OBOROŽENIH SIL V MIROVNE OPERACIJE NA OBMOČJU EVROPE, BLIŽNJEGA VZHODA, AZIJE IN AFRIKE V LETIH 1999–2008	76
GRAF 7.1: SODELOVANJE OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE V MIROVNIH OPERACIJAH V EVROPI, NA BLIŽNJEM VZHODU, V AZIJI IN AFRIKI – PRIMERJAVA	84

SEZNAM KRATIC¹

ALBA	Albania Force (operacija OVSE)
AFOR	Albania Force (operacija NATO)
BMS	Bataljon za mednarodno sodelovanje
BR	Brigada
BRZOL	Brigada zračne obrambe in letalstva
BVP	Bataljon vojaške policije
BZV	Bataljon za zveze
CHOD	Chief of Defence
ESD	Enota za specialno delovanje
EU	Evropska unija
EUFOR	European Union Force
EVOP	Evropska varnostna in obrambna politika
GŠSV	Generalštab Slovenske vojske
ISAF	International Security Assistance Force
KFOR	Kosovo Forces
LBBSK	Lahka bataljonska bojna skupina
LP MO	Letno poročilo Ministrstva za obrambo
MINURSO	UN Mission for the Referendum in Western Sahara
MO	Ministrstvo za obrambo
MOD	Mornariški odred
MONUC	UN Observer Mission in the Democratic Republic of Congo
MOTB	Motorizirani bataljon
NATO	North Atlantic Treaty Organization
NTM-I	NATO Training Mission in Iraq
NRF	NATO Response Force
OIB	Obveščevalno izvidniški bataljon

¹ Vir uradnih nazivov mirovnih operacij: SIPRI Multilateral Peace Operations Database 2009.

OZN	Organizacija združenih narodov
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
PSSV	Poveljstvo sil Slovenske vojske
PP	Poveljstvo za podporo
PDRIU	Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje
POVC SV	Poveljniški center Slovenske vojske
ReSNV	Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije
ReDPROSV	Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske
SDPROSV	Splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske
SFOR	Stabilization Force in Bosnia and Hercegovina
SHIRBRIG	Standby High Readiness Brigade
SOPR	Srednjeročni obrambni program
UN	United Nations
UNAMA	UN Assistance Mission Afganistan
UNAMI	UN Assistance Mission in Iraq
UNAMIS	UN Advance Mission in Sudan
UNAMSIL	UN Mission in Sierra Leone
UNFICYP	UN Force in Cyprus
UNIFIL	UN Interim Force in Lebanon
UNIKOM	UN Iraq-Kuwait Observation Mission
UNMBIH	UN Mission in Bosnia and Herzegovina
UNMEE	UN Mission in Ethiopia and Eritrea
UNMIK	UN Mission in Kosovo
UNMIL	UN Missions in Liberia
UNMIN	UN Mission in Nepal
UNMIS	UN Mission in Sudan
UNMISSET	UN Mission of Support in East Timor

UNMOGIP	UN Military Observer Group in India and Pakistan
UNMOP	UN Mission of Observers in Prevlaka
UNMOT	UN Mission of Observers in Tajikistan
UNOCI	UN Operation in Côte d'Ivoire
UNOMIG	UN Observer Mission in Georgia
UNPROFOR	UN protection force
UNSAS	UN Standby Arrangements System
UNTAET	UN Transitional Administration in East Timor
UNTSO	UN Truce Supervision Organization
VS ZN	Varnostni svet Združenih narodov
ZN	Združeni narodi
ZEU	Zahodnoevropska unija
ZObr-UPB1	Zakon o obrambi, uradno prečiščeno besedilo
ZVojD-UPB1	Zakon o vojaški dolžnosti, uradno prečiščeno besedilo
ZSSloV	Zakon o službi v Slovenski vojski

1 UVOD

V obdobju hladne vojne sta varnost in stabilnost v Evropi in širši mednarodni skupnosti temeljili na sorazmerno stabilnem razmerju moči med zahodnim in vzhodnim vojaško-političnim blokom. Po koncu hladne vojne pa se je mednarodna skupnost soočila s splošno in ne le vojaško destabilizacijo.

Visoko vojaško ogroženost in hkrati visoko stabilnost, ki je bila značilna za obdobje hladne vojne, je v spremenjeni svetovni ureditvi zamenjala nizka vojaška ogroženost in kljub pričakovanjem tudi nizka stabilnost (Kotnik-Dvojmoč 2002, 33). V ospredje so stopili novi varnostni izzivi, med katerimi države razvitega sveta in mednarodne organizacije, ki so nastale v procesih institucionalizacije zagotavljanja mednarodne varnosti po drugi svetovni vojni², danes izpostavljajo mednarodni terorizem, organiziran kriminal, možnost širjenja orožja za množično uničevanje, regionalne konflikte in grožnje, ki izvirajo iz t. i. propadlih držav³, informacijske in energetske blokade ter naravne in druge nesreče⁴. (Grizold 1998, 7–12; Hopkinson 2004, 6; Prezelj 2005, 51–52; Žabkar 2005, 129–132). Zaradi sprememb varnostnega okolja se je spremenilo tudi razumevanje varnosti v sodobni družbi kot kompleksnega pojava, "za katerega niso značilne le vojaško-politične, ampak tudi širše socialne in kulturno-civilizacijske razsežnosti" (Grizold 2005, 7)⁵.

² Organizacija združenih narodov (OZN) kot mednarodna organizacija globalnih razsežnosti, Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE), North Atlantic Treaty Organization (NATO) in Zahodnoevropska unija (ZEU). Slednja je leta 1992 ob sprejemu pogodbe o Evropski uniji (EU), Maastrichtske pogodbe, postala sestavni del razvoja z navedeno pogodbo vzpostavljenega drugega stebra EU, evropske skupne zunanje in varnostne politike.

³ Etnični in verski spopadi praviloma povečujejo število beguncev, ki so resna obremenitev socialnega in gospodarskega sistema države sprejemnice (Prezelj 2005, 52).

⁴ Zaradi spremenjene narave sodobnih groženj varnosti je pri oblikovanju politik za zagotavljanje nacionalne in mednarodne varnosti preseženo razlikovanje med znotrajdržavnimi in mednarodnimi varnostnimi dejavniki (Kotnik-Dvojmoč 2002, 33; Prezelj 2005, 51–52).

⁵ V času hladne vojne je bil pojem državna varnost prvenstveno povezan z obrambo državnega (nacionalnega) ozemlja. Danes je razumevanje zagotovljene varnosti mnogo širše in usmerjeno v

V kompleksnem mednarodnem varnostnem okolju po koncu hladne vojne so postale mirovne operacije ena najopaznejših aktivnosti za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru in varnosti. Najprej se je v primerjavi z obdobjem hladne vojne bistveno povečalo njihovo število⁶, temu pa je sledila kvalitativna transformacija mirovnih operacij, "ki se odraža v povečani kompleksnosti operacij (obsežnejši mandati⁷, večje število vladnih in nevladnih akterjev, proces regionalizacije in delegiranja mirovnih operacij⁸, prevlada notranjdržavnih konfliktov itd.)" (Grošelj 2009, 20).

preprečevanje ali spopadanje z grožnjami, ki jih predstavljajo množične migracije, degradacija naravnega okolja, politično in ekonomsko propadle države ter mednarodni kriminal (Keohane 2001, 4).

⁶ V obdobju 1988–1996 je bilo vzpostavljeno kar 29 novih mirovnih operacij pod zastavo Združenih narodov (ZN) (Ramsbotham in Woodhouse v Jelušič 2003, 634). Ta številčnost je povezana tako s povečanim številom oboroženih spopadov kot tudi s povečanim interesom ZN, da sodelujejo pri graditvi miru na konfliktnih območjih (Jelušič 2003, 634). Po letu 1996 se je skupno število mirovnih operacij ponovno zmanjšalo, zahodne države pa so se preusmerile v sodelovanje mirovnih operacij, v katerih je poleg ZN deloval tudi NATO (preusmeritev v operacije pod vodstvom Nata je bila v prvi vrsti posledica neuspeha mirovnih operacij ZN v Somaliji, Ruandi ter Bosni in Hercegovini) (Grošelj 2009, 21).

⁷ Uporaba sile ni več omejena samo na samoobrambo, mandat vključuje tudi uporabo vojaške sile s ciljem vzpostavitve miru in zagotavljanja varnosti na kriznem območju (operacije vsiljevanja miru oziroma angl. peace enforcement); cilji (končno stanje), ki naj bi jih posamezna operacija dosegla, niso vezani več le na zagotovitev premirja med sprtimi stranmi, temveč je v cilje operacije vključeno ponovna izgradnja delovanja državnih institucij ter zagotovitev pogojev za normalen socialni, kulturni in ekonomski razvoj države oziroma regije.

⁸ Humanitarna pomoč in mirovne operacije (vključno z operacijami vsiljevanja miru) so po koncu hladne vojne postavljene v ospredje regionalnega vojaškega sodelovanja v okviru že obstoječih in tudi novih regionalnih organizacij v svetu. V Evropi sta se tako NATO kot EU razvila v organizaciji, ki lahko prevzemata izvajanje operacij na kriznih območjih po vsem svetu, hkrati pa sta vzpostavila mehanizme sodelovanja z državami nečlanicami, prek katerih se lahko tudi slednje priključijo izvajanju posamezne humanitarne ali mirovne operacije (Partnerstvo za mir v okviru NATO; Evropska varnostna in obrambna politika (EVOP) v EU) (Bailes in Cottey 2006, 205).

V strokovni javnosti je povečanje števila mirovniških operacij po koncu hladne vojne, v povezavi z njihovo vedno kompleksnejšo notranjo strukturo, vodilo v oblikovanje različnih tipologij mirovniških operacij, ki naj bi omogočile boljše razumevanje tovrstnega mirovnega prizadevanja mednarodne skupnosti ter hkrati ponujale temeljno teoretično podlago za pojasnjevanje dogajanj v mednarodnem varnostnem okolju. Med najbolj uveljavljenimi je delitev mirovniških operacij na t.i. tradicionalne operacije ohranjanja miru in na kompleksne mirovne operacije⁹.

Za tradicionalne operacije ohranjanja miru, ki so potekale oziroma še potekajo pod okriljem Združenih narodov (ZN), je značilno, da v njih sodeluje predvsem vojaško osebje, mandat operacije pa ne predvideva uporabe orožja zoper sprte strani. Temeljni načeli tradicionalnih "modrih čelad" sta nevtralnost (angl. neutrality) in nepristranskost (angl. impartiality) (Donald 2002). Napotitev mirovniških sil ZN je vezana na predhodno soglasje sprtih strani, naloga mednarodnih mirovniških sil, dodeljena v okviru mandata posamezne tradicionalne operacije ohranjanja miru, je omejena na razmejitev sprtih strani in vzdrževanje statusa quo vzpostavljene razmejitve. Naloga iskanja rešitve spora oziroma odpravljanja vzrokov zanj je prepuščena sprtima stranema, v pogajanja med njima pa se vključujejo tudi politični in diplomatski predstavniki mednarodne skupnosti.

V kompleksnih mirovniških operacijah sodelujejo tako vojaške kot nevojaške sile (civilni policisti, visoki uradniki, civilni opazovalci, strokovnjaki za politične sisteme ter nevladne organizacije, večinoma kot sestavni del mandata mirovne

⁹ Razvili so jo pripadniki t. i. problemskega pristopa k proučevanju mirovniških operacij, ki izhajajo iz tradicionalnega, v temelju realističnega pojmovanja varnosti ter westfalskega koncepta mednarodne skupnosti. Problemski pristop proučevanja mirovniških operacij je prevladoval vse do konca dvajsetega stoletja, ko so se začeli v smislu postwestfalskega koncepta mednarodnih odnosov uveljavljati alternativni (kritični) pristopi proučevanja mirovniških operacij, ki upoštevajo človekovo varnost, njegovo dostojanstvo in delovanje v skupnosti (Grošelj 2007, 8–9).

operacije), v vlogi organizatorja operacij se z mandatom Varnostnega sveta ZN ali na podlagi večstranskih sporazumov med sprtimi stranmi poleg ZN pojavljajo tudi druge mednarodne in regionalne organizacije (NATO (North Atlantic Treaty Organization), Evropska unija (EU), Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) in druge). Uporaba sile ni več omejena le na samoobrambo, mandat operacije vključuje tudi uporabo vojaške sile s ciljem vzpostavitve miru in zagotavljanja varnosti na kriznem območju. Za moderne mirovne operacije je značilno, da krizo zadržujejo v regiji, kjer je nastala (Jelušič 2003, 627), hkrati pa so ciljno usmerjene tudi k odpravljanju vzrokov za nastanek krize ter s tem k zagotovitvi trajnejše stabilnosti in varnosti na območju izvajanja operacije, širše regije in mednarodne skupnosti v celoti.

Čeprav v modernih mirovnih operacijah, ki so se razvile v obdobju po koncu hladne vojne, sodelujejo tako vojaške kot nevojaške sile (civilni policisti, visoki uradniki, civilni opazovalci, strokovnjaki za politične sisteme ter nevladne organizacije), ostajajo vojaki njihovi najpogostejši in najštevilčnejši udeleženci.

Spremenjeno varnostno okolje po koncu hladne vojne je v povezavi s spremenjenim pojmovanjem varnosti v sodobni družbi bistveno vplivalo na percepcijo voditeljev evropskih držav o pomenu sodelovanja pripadnikov oboroženih in civilnih struktur posamezne države v mirovnih operacijah. V primerjavi z obdobjem hladne vojne, ko so največji delež pripadnikov oboroženih sil evropskih držav v mirovnih operacijah prispevale nevtralne evropske države, so v modernih mirovnih operacijah svoj vojaški prispevek močno povečale tudi druge evropske države. Med razlogi evropskih držav za zagotavljanje sodelovanja njihovih oboroženih sil v mirovnih operacijah velja vsekakor poudariti interes po zagotovitvi lastne varnosti ter krepitev ugleda države v mednarodni skupnosti¹⁰. Seveda želijo različne države na območjih izvajanja mirovnih operacij uveljaviti tudi različne druge, npr. ekonomske interese, vendar se ti

¹⁰ Razloga, ki sta skupna starim in novim udeleženkam mirovnih operacij.

interesi razlikujejo med državami, hkrati pa so tudi različno uspešne pri njihovem uveljavljanju. Ob vsem navedenem ne gre zanemariti tudi dejstva, da so v spremenjenem varnostnem okolju po koncu hladne vojne postale mirovne operacije tudi sredstvo za zagotavljanje legitimnosti obstoja številnih sodobnih, še zlasti pa evropskih vojaških organizacij¹¹.

Povečana udeležba pripadnikov oboroženih sil evropskih držav v mirovnih operacijah po koncu hladne vojne ter dejstvo, da so in da bodo najverjetneje tudi v prihodnje vojaki ostali najštevilnejši udeleženci modernih mirovnih operacij¹², sta me spodbudila k izboru teme specialističnega dela, izvedbi primerjalne analize sodelovanja pripadnikov oboroženih sil Republike Slovenije, Kraljevine Danske in Republike Irske v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008. Oborožene sile vseh treh držav so danes udeležene v mirovnih operacijah na kriznih žariščih v Evropi in zunaj nje. V okviru specialističnega dela želim ugotoviti in poudariti podobnosti in razlike njihovega vključevanja v izvajanje mirovnih operacij v obdobju 1999–2008, določene s političnimi odločitvami njihovih držav, vezanih na zagotavljanje nacionalne varnosti v hitro spreminjajočem se sodobnem varnostnem okolju.

¹¹ Dejstvo, da je po enotnih ocenah vojaških izvedencev verjetnost vojaškega spopada globalnih razsežnosti, na katerega so se skoraj pol stoletja pripravljale oborožene sile zahodnega in vzhodnega vojaško-političnega bloka, po koncu hladne vojne postala malo verjetna, je vodilo v krizo legitimnosti oboroženih sil, saj svojega obstoja niso mogle več potrjevati samo s klasičnimi nalogami vojaške organizacije, to so izvajanje obrambe, priprave na napad in odvrčanje. Sodelovanje v mirovnih operacijah je tako po eni strani postala dejavnost, s katero oborožene sile legitimirajo svoj obstoj, po drugi strani pa dejavnik, ki zaradi svoje kompleksnosti bistveno vpliva na procese preoblikovanja oboroženih sil sodobnih, še zlasti evropskih držav (Jelušič 2003, 628; Prezelj 2005, 96–99; Žabkar 2005, 129–132).

¹² Slednje vsekakor velja za mirovne operacije, katerih mandat temelji na VII. poglavju Ustanovne listine ZN (operacije vsiljevanja miru).

2 METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PREDMETA PROUČEVANJA

Predmet proučevanja specialističnega dela je sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah.

V nalogi najprej analiziram varnostno in obrambno politiko Slovenije, Danske in Irske, saj menim, da je poznavanje temeljnih paradig varnostne in obrambne politike posamezne države nujno za razumevanje sodelovanja njihovih oboroženih sil v mirovnih operacijah. V nadaljevanju analiziram naloge oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske ter pravne podlage za njihovo sodelovanje v mirovnih operacijah¹³. Posebno poglavje namenjam opredelitvi organizacijske strukture in kadrovske sestave v specialističnem delu obravnavanih oboroženih sil ter analizi organizacijskih in kadrovskih sprememb v oboroženih silah v obdobju 1999–2008. Prvo je namenjeno sami predstavitvi oboroženih sil, analiza sprememb organizacijske strukture in kadrovske sestave pa orisu nujnih prilagoditev oboroženih sil, ki so morale biti izvedene, da bi slednje lahko uspešno izvajale svoje naloge ne le doma, temveč tudi v vedno kompleksnejših mirovnih operacijah.

Osrednji del naloge predstavlja analiza sodelovanje pripadnikov slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v letih 1999–2008 (pregled vseh mirovnih operacij, v katerih so sodelovali pripadniki oboroženih sil posamezne države v obravnavanem obdobju (operacije ZN, Nata in EU), število pripadnikov, ki jih je posamezna država napotila na izvajanje posamezne mirovne operacije (vsi v analizo vključeni podatki se nanašajo na število

¹³ V okviru analize pravnih podlag za sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske se osredotočam predvsem na vprašanje pristojnosti za sprejem odločitve o napotitvi pripadnikov oboroženih sil v mirovne operacije ter s sprejemom odločitve povezanimi vprašanji o velikosti nacionalnega prispevka (posamezni pripadniki, vojaška enota), trajanju sodelovanja v operaciji, nacionalnih omejitvah ipd.

pripadnikov oboroženih sil posamezne države, sodelujočih v eni izmeni konkretne mirovne operacije), prikaz razmerja med napotitvami pripadnikov oboroženih sil v operacije pod vodstvom ZN, Nata ali EU ter prikaz razmerja med napotitvami pripadnikov oboroženih sil v mirovne operacije na območju Evrope, Bližnjega vzhoda, Afrike in Azije). Osrednji del specialističnega dela bom zaključila s primerjalno analizo v študiji primerov obravnavanih vsebin, s posebnim poudarkom na vsebinah, obravnavanih v okviru šestega poglavja.

Specialistično delo nameravam zaključiti s predstavitvijo rezultatov izvedene primerjalne analize ter v zaključku naloge poleg skupnih značilnosti opredeliti tudi temeljne razlike v sodelovanju oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah.

2.2 CILJI PROUČEVANJA

Splošni cilj specialističnega dela je torej z analizo sodelovanja pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah v obdobju 1999 – 2008 ugotoviti:

1. kakšen je bil vojaški prispevek Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008, ter
2. v umirjanje katerih kriznih žarišč so bila v obravnavanem obdobju poleg političnih usmerjena tudi vojaška prizadevanja v specialističnem delu obravnavanih držav.

Izvedbeni cilji:

- predstaviti temeljne paradigme varnostne in obrambne politike Slovenije, Danske in Irske,
- predstaviti naloge slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil pri zagotavljanju nacionalne in mednarodne varnosti ter pravne podlage za njihovo sodelovanje v mirovnih operacijah,
- analizirati organizacijsko strukturo in kadrovsko sestavo slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil,

- predstaviti zgodovino vključevanja pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v izvajanje mirovnih operacij ter analizirati njihovo sodelovanje v mirovnih operacijah v letih 1999–2008,
- primerjati in poudariti podobnosti in razlike med Slovenijo, Dansko in Irsko v okviru specialistične naloge obravnavanih vidikov sodelovanja pripadnikov oboroženih sil navedenih držav v mirovnih operacijah.

2.3 HIPOTETIČNI OKVIR

Prva hipoteza

Sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah praviloma poteka v sestavi večnacionalnih enot, s tem pa postaja eden temeljnih dejavnikov reformiranja oboroženih sil obravnavnih držav.

Druga hipoteza

Povečevanje števila kriznih žarišč na eni strani ter spoznanje, da je zagotavljanje nacionalne varnosti v spremenjenem varnostnem okolju neposredno povezano z zagotovljeno mednarodno varnostjo na drugi strani, je v letih 1999–2008 vodilo v povečano sodelovanje pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah.

Tretja hipoteza

Število pripadnikov oboroženih sil, ki sodelujejo v mirovni operaciji na konkretnem kriznem žarišču ter čas zagotavljanja pripadnikov oboroženih sil za izvajanje nalog v tej operaciji, je v neposredni povezavi s stališči države o tem, kaj so in od kod izvirajo glavni zunanji viri ogrožanja njene nacionalne varnosti.

2.4 UPORABLJENE METODE

Pri izdelavi specialističnega dela bom uporabila metode, ki jih navajam v nadaljevanju.

Metodo analize in interpretacije primarnih in sekundarnih virov bom uporabila za pridobitev podatkov in informacij, ključnih za predstavitev vsebine specialističnega dela v okviru vseh poglavij ter za izvedbo analiz v okviru četrtega, petega, šestega in sedmega poglavja. Kot primarne vire bom uporabila zakone, podzakonske predpise in druge dokumente, ki opredeljujejo naloge in organiziranost oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, dostopna letna poročila ministrstva za obrambo Republike Slovenije ter mednarodne pogodbe in druge dokumente mednarodnih organizacij. Kot sekundarne vire bom uporabila knjige, zbornike in članke, ki obravnavajo različne vidike predmeta proučevanja specialističnega dela, vire, ki so mi dostopni kot pripadnici Slovenske vojske in niso označeni s katerokoli stopnjo tajnosti¹⁴, pa tudi vire, dostopne prek spleta.

Poudariti moram, da sem pri primerjavi podatkov o številu pripadnikov Slovenske vojske, ki so v obravnavanem obdobju sodelovali v mirovnih operacijah, v uradno dostopnih virih ugotovila pomembnejša odstopanja med podatki v letnih poročilih Ministrstva za obrambo Republike Slovenije in podatki v publikaciji *The Military Balance*. Zaradi netočnosti podatkov v publikaciji *The Military Balance* sem se odločila, da za potrebe analize sodelovanja slovenskih vojakov v mirovnih operacijah uporabim podatke iz letnih poročil Ministrstva za obrambo Republike Slovenije, strokovnega članka o sodelovanju Slovenske vojske v mirovnih operacijah, objavljenega v Biltenu Slovenske vojske ter podatke, pridobljene na Poveljniškem centru Slovenske vojske (POVC SV)¹⁵.

¹⁴ Podatki o številu pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah v letu 2007, pridobljeni v POVC SV ter podatki o številu stalne sestave Slovenske vojske v letu 1999, pridobljeni od Generalštaba Slovenske vojske (GŠSV).

¹⁵ S ciljem zagotovitve primerljivosti podatkov o udeležbi pripadnikov slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah, pridobljenih iz različnih virov, sem v največji možni meri upoštevala časovni okvir zajemanja podatkov o številu pripadnikov danskih in irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah, objavljenih v publikaciji *The Military Balance* (zajem podatkov v avgustu ali novembru; podatki o udeležbi slovenskih vojakov, pridobljeni iz slovenskih virov, se nanašajo na stanje v decembru).

Metoda študija primera bo ključna za izdelavo tretjega, četrtega, petega in šestega poglavja specialističnega dela, v okviru katerih bom analizirala varnostno in obrambno politiko Slovenije, Danske in Irske, naloge slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil, pravne podlage za njihovo sodelovanje v mirovnih operacijah, organizacijsko strukturo in kadrovske sestavo ter sodelovanje v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008.

Primerjalno metodo bom kot ključno uporabila pri izdelavi sedmega poglavja, v okviru katerega bom najprej analizirala in iskala podobnosti in razlike v okviru varnostnih in obrambnih politik Slovenije, Danske in Irske, v nadaljevanju bom primerjala naloge oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, pravne podlage za njihovo sodelovanje v mirovnih operacijah ter organizacijsko strukturo in kadrovske sestavo. V zaključnem delu primerjalne analize bom s primerjavo kazalnikov, obravnavanih v okviru šestega poglavja, primerjala in analizirala podobnosti in razlike na področju sodelovanja slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v letih 1999–2008. Ugotovitve primerjave bom z uporabo deskriptivne metode predstavila v zaključnem poglavju specialističnega dela.

Kvantitativno in kvalitativno metodo bom uporabila v okviru petega, šestega in sedmega poglavja (statistična obdelava zbranih podatkov in interpretacija rezultatov).

Zgodovinsko metodo bom v okviru specialističnega dela uporabila za analizo razvojnih sprememb na področju mirovnih operacij ter sprememb v organizacijski strukturi in kadrovske sestavi slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil.

2.5 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

2.5.1 Oborožene sile

Oboroženih sil različne države zaradi različnih družbenih ureditev in zakonskih normativov ne opredeljujejo na enak način ter jim ne pripisujejo enakega pomena in vloge. V ožjem, tradicionalnem pomenu se pojem "oborožene sile" nanaša na trajno delujočo vojaško organizacijo, ki se imenuje bodisi "oborožena sila", "vojaška sila" ali "vojska", zelo redko pa tudi "armada". Tako opredeljena "oborožena sila" je specializirana za obrambo celotnega državnega ozemlja ter za zaščito življenjsko pomembnih interesov države, v miru ima praviloma pod orožjem le jedro sil, to je kopenske vojske, letalstva, vojne mornarice in zračne obrambe, in se v času vojne dopolni z vpoklicem rezerve (mobilizacija) ter s prostovoljci. V najširšem pomenu besede pa se v okviru pojma "oborožene sile" poleg pripadnikov kopenske vojske, vojaškega letalstva in vojne mornarice pojmujejo tudi pripadniki obalne straže, obmejnih enot ("graničarjev"), narodne garde, enot teritorialne obrambe, žandarmerije, karabinjerjev, carine, obveščevalnih ter varnostnih služb in morebitnih partizanskih oziroma gverilskih enot (Žabkar 2003, 131).¹⁶

V okviru specialističnega dela uporabljam izraz oborožene sile v njegovem ožjem, vojaškem smislu pojmovanja in v obravnavo ne vključujem pripadnikov drugih oboroženih formacij obravnavanih držav, npr. policije. Pod pojmom oborožene sile torej razumem

specializirano oboroženo formacijo države, organizirano in pripravljeno za izvajanje oboroženega boja, ki je kot del državne organizacije nosilec varovanja neodvisnosti in ozemeljske celovitosti države, danega političnega in gospodarskega sistema oziroma izvajanja državne politike v vojni. V

¹⁶ Širše pojmovanje pojma oborožene sile je uveljavljeno v mednarodnem vojnem pravu. Pri tem je pomembno, da se enote organiziranih odporiških gibanj (partizanske enote, gverila) pojmujejo kot del oboroženih sil le pod pogojem, da nosijo oznake za razpoznavanje, da odkrito nosijo orožje in da v vojaških akcijah upoštevajo pravila vojnega prava (Grizold 1999, 45).

večini držav so oborožene sile sestavljene iz operativnega dela in teritorialnih sil ter navadno razdeljene na tri zvrsti: kopensko vojsko (KoV), vojaško (vojno) mornarico (VM) in vojaško (vojno) letalstvo (VL). (Grizold 1999, 44).

2.5.2 Nacionalna in mednarodna varnost

Varnost je prvina različnih pojavnih oblik človekovega bivanja od davne preteklosti do danes in je povezana z eksistencialnimi vprašanji posameznika, družbe/države, meddržavne skupnosti in sveta kot celote (Grizold 1998, 2).

"Problem nacionalne varnosti se je pojavil z rojstvom sodobne države (v Evropi v 16. in 17. stoletju) in se je navezal na zagotavljanje njenega nadaljnega obstoja in razvoja" (Grizold 1998, 3).

Nacionalno varnost danes najsplošnejše opredelimo kot varnost državnega naroda. Njena vsebina zajema: ohranitev nacionalnega ozemlja (vključno zračni prostor in ozemeljske vode), zaščito življenja ljudi in njihove lastnine, utrditev mednarodnega statusa države ter ohranitev nacionalne suverenosti. Pri nacionalni varnosti gre torej za celoto razmerij med notranjimi (gospodarskimi, socialnimi, kulturnimi, političnimi, ekološkimi, vojaško-obrambnimi idr.) in zunanjimi (mednarodnimi) dejavniki. Razmerje med temi dejavniki se nenehno spreminja, kar zahteva sprotno prilagajanje in spreminjanje nacionalno-varnostne politike, na kateri so utemeljene varnostne dejavnosti sodobne družbe (Grizold 1998, 3–4).

V sodobnem soodvisnem svetu je nacionalna varnost sestavni del mednarodne varnosti, ki pa "ni zgolj seštevek posameznih nacionalnih varnosti, ampak je celota ukrepov, norm in vrednot, ki se uresničujejo skozi skupno sprejete mednarodne mehanizme in instrumente, s katerimi je zagotovljen obstoj in razvoj vseh držav na ravni mednarodnega sistema" (Grizold 1998, 4).

2.5.3 Nacionalnovarnostna in obrambna politika

"Nacionalnovarnostna politika je uravnotežena celota dejavnosti, programov in načrtov države za doseganje ciljev nacionalne varnosti." Zajema vse državne politike, ki se neposredno ali posredno nanašajo na zagotavljanje nacionalne varnosti: "zunanja politika, obrambna politika, politika zagotavljanja notranje varnosti, gospodarska politika, politika varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter politika varovanja in ohranjanja okolja in prostora, ob upoštevanju demografskih, socialno-zdravstvenih, znanstvenih, informativnih, tehnoloških in drugih vidikov." (Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV), 4. tč.).

"Obrambna politika se kot sestavni tradicionalni element nacionalnovarnostne politike veže na področje nacionalne in kolektivne obrambe, če je država seveda članica sistema kolektivne obrambe" (Prezelj 2006, 4).

Pri oblikovanju obrambne politike država izhaja iz varnostnih interesov na nacionalni ter varnostnih, zunanjepolitičnih in drugih interesov na mednarodni ravni ter pravic in obveznosti, ki izhajajo iz njenega članstva v mednarodnih organizacijah. Med temeljne dejavnike, ki vplivajo na oblikovanje obrambne politike spadajo seveda tudi varnostne grožnje in tveganja ter razpoložljivi viri (kadrovski, materialni, finančni) v okviru obrambnega sistema (Selan 2009, 56–57).

2.5.4 Mirovne operacije

Mirovne operacije so aktivnosti za vzpostavitev in ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, katerih razvoj zgodovinsko pripisujemo Organizaciji združenih narodov (OZN), dejansko pa so kot sredstvo zunanje politike v Evropi prisotne že vse od 19. stoletja dalje¹⁷.

¹⁷ Večnacionalne vojaške aktivnosti za vzpostavitev ali varovanje meddržavnih meja v Evropi, običajno dogovorjene v okviru mirovnih pogodb po koncu vojn. Aktivnosti, primerljive z

Termin »mirovne operacije« je na splošno uveljavljen predvsem v okolju OZN ter zajema naslednje tri temeljne aktivnosti ZN: preprečevanje konfliktov in ustvarjanje miru (angl. conflict prevention and peacemaking), vzdrževanje miru (angl. peacekeeping) in izgradnjo miru (angl. peace-building). V Natovi terminologiji se je uveljavil izraz "operacije v podporo miru" (angl. peace support operations)¹⁸ oziroma "operacije kriznega odzivanja" (angl. crisis response operations)¹⁹, medtem ko terminologija EU govori o "preprečevanju konfliktov in kriznem upravljanju" (angl. conflict prevention and crisis management) (Tardy 2004, 2). V mednarodni praksi, povezani s področjem mirovni prizadevanj mednarodne skupnosti, je pogosto zaslediti tudi izraz "vojaške nevojne operacije" (angl. military operations other than war), prevzet iz ameriške vojaške doktrine²⁰ (Jelušič 2003, 629).

operacijami za ohranjanje miru v okviru OZN, je po koncu prve svetovne vojne izvajalo tudi Društvo narodov. Med najbolj znanimi operacijami iz obdobja med obema svetovnima vojnoma je operacija vojaških in policijskih sil, ki so jih v nemško deželo Saar zaradi plebiscita o priključitvi k Nemškemu rajhu napotile Velika Britanija, Italija, Nizozemska, Švedska in Češkoslovaška. (Jelušič 2003, 631).

¹⁸ Izraz operacije v podporo miru se je začel uveljavljati v času, ko so se aktivnosti nekdanjih tradicionalnih mirovni operacij za ohranjanje miru v okviru ZN razširile na vrsto nevojaških akterjev oziroma novih aktivnosti policijskega, političnega, diplomatskega in ekonomskega značaja (Jelušič 2003, 629).

¹⁹ NATO terminologija "Operacije kriznega odzivanja" se je po letu 2006, ko je bila sprejeta Vojaška doktrina, uveljavila tudi v Slovenski vojski.

²⁰ Izraz označuje vojaške operacije, katerih glavni cilj je preprečiti izbruh vojne, razrešiti konflikte, ohraniti mir ter nuditi pomoč civilno-politično oblasti na kriznih območjih. Vključuje naslednje oblike uporabe vojaške sile: nadzor nad oboroževanjem, boj proti terorizmu, uveljavljanje mednarodnih sankcij, nadzor ter preprečevanje trgovanja z drogami in nevarnimi narkotiki, humanitarno pomoč, zaščito prevozov, zagotavljanje svobodne plovbe ter tudi mirovne operacije (Jelušič 2003, 629).

Definicija mirovnih operacij

Mirovne operacije so vse oblike vojaških in nevojaških aktivnosti za vzpostavitev ter ohranjanje mednarodnega miru, za katere je značilno, da: imajo mednarodni mandat, praviloma s strani mednarodne organizacije (najbolj zaželeno s strani Varnostnega sveta Združenih narodov (VS ZN)); jih izvajajo mednarodne organizacije, regionalne organizacije ali ad hoc koalicije držav; jih izvajajo sile in osebje v večnacionalni sestavi; potekajo zaradi vzpostavitve ali ohranitve statusa quo oziroma zagotovitve mirnega in dogovorjenega prehoda iz statusa quo v neko drugo obliko politične skupnosti; potekajo v dobro lokalnega prebivalstva in niso namenjene zasedbi ali pripojitvi ozemlja; potekajo tako, da povzročajo čim manj škode, in ob uporabi minimalne sile (Jelušič 2003, 630).

Upoštevajoč navedeno definicijo, dejavnosti, ki izhajajo iz dvostranskih ali večstranskih dogovorov med državami ali iz dogovorov med državami in mednarodnimi organizacijami (npr. sporazum med iraško vlado in zvezo Nato o usposabljanju iraških varnostnih sil, t. i. operacija NTM-I (NATO Training Mission in Iraq))²¹ in lahko izkazujejo podobne organizacijske značilnosti kot mirovne operacije ZN, strokovna javnost ne obravnava kot mirovne operacije (Jelušič in drugi 2006, 229).

2.5.5 Mandat mirovne operacije

Mandat mirovne operacije je pravni temelj za razmestitev in delovanje mirovnih sil. Opredeljuje cilje in namen mirovnih sil, njihovo velikost in strukturo, sistem vodenja in poveljevanja, odgovornosti mednarodne organizacije, ki operacijo izvaja, ter odgovornosti države gostiteljice mirovne operacije, čas trajanja operacije in druge ključne zadeve. Pomemben del mandata so načela uporabe sile (ang. rules of engagement (ROE)), ki opredeljujejo pravila nošenja in

²¹ Za vsako tovrstno operacijo je predpogoj doseženo soglasje legitimnih predstavnikov vseh sodelujočih strani (Jelušič in drugi 2006, 229).

shranjevanja orožja ter določajo možnosti in pravila za opravičljivo uporabo sile (Grošelj 2007, 20).

3 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE

3.1 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA SLOVENIJE

3.1.1 Viri ogrožanja nacionalne varnosti Slovenije

Kratkoročno in srednjeročno je možnost večjih oboroženih spopadov ali vojne, ki bi ogrozili varnost Slovenije malo verjetna.

*Obstaja pa vrsta kriznih žarišč, regionalnih varnostnih groženj in tveganj ter konfliktov nizke intenzivnosti, ki ogrožajo varnost in stabilnost širše mednarodne skupnosti in tudi regije. Republika Slovenija se kot članica Evropske unije in Nata ter drugih mednarodnih organizacij sooča z regionalnimi in geografsko bolj oddaljenimi kriznimi žarišči, ki za omenjeni integraciji pomenijo varnostno grožnjo in ogrožajo njune interese (Vojaška doktrina 2006, 12).*²²

Sodobni terorizem, katerega značilnosti so

prožna in ohlapna organizacijska struktura, samofinanciranje in mednarodno povezovanje. Zaradi dostopnosti ter uporabe tehničnega, tehnološkega in drugega znanja, še posebej v povezavi s širjenjem orožja in sredstev za množično uničevanje, je terorizem velika grožnja varnosti, ki lahko v prihodnje neposredno ogrozi tudi Republiko Slovenijo (Vojaška doktrina 2006, 12).

²² Pomemben dejavnik tveganja, ki mu mora Slovenija, upoštevajoč zgodovinske izkušnje in svoj trenutni mednarodni politično-varnostni položaj, posvečati pozornost, je regionalna nestabilnost na območju jugovzhodne Evrope. "Nasploh bodo nestabilnosti in napetosti na obrobju Evrope kljub povezovanju evropskih držav v mednarodne gospodarske in obrambno-varnostne povezave še naprej prinašale nove varnostne izzive in bodo možni vir ogrožanja varnosti članic EU in Nata." (Grizold 2003).

Organizirani kriminal kot negativna posledica globalizacije.

Republika Slovenija je prehodna in ciljna država predvsem na t. i. balkanski poti ilegalnih migracij, trgovine z mamili, belim blagom in nezakonitim trgovanjem ter oboroževanjem s konvencionalnim orožjem (Vojaška doktrina 2006, 12).

Poleg navedenih lahko nacionalno varnost Slovenije seveda ogrozijo tudi drugi nevojaški viri ogrožanja, kot so množične migracije, uničevanje okolja, gospodarske blokade vključno z energetske krizo, informacijske oziroma kibernetične blokade ali delovanje, zdravstveno-epidemiološka ogrožanja ter naravne in druge nesreče (ReSNV, 3.3. tč.).

3.1.2 Varnostna in obrambna politika Slovenije

Najpomembnejši cilj nacionalnovarnostne politike je zagotavljanje varnosti Slovenije, varovanje in ohranjanje nacionalne identitete ter sodelovanje pri krepitevi miru, varnosti in stabilnosti na regionalni in globalni ravni. Za doseg omenjenega cilja Slovenija aktivno sodeluje v regionalnih in globalnih varnostnih institucijah, kot so OZN, Nato, EU in OVSE (Strateški pregled obrambe 2002/2003, 3.1. tč.).

V mednarodnih odnosih se Slovenija zavzema za mirno reševanje sporov in zavrača uporabo sile, podpira nadzor oboroževanja, razoroževanja in neširjenja orožja za množično uničevanje, spoštuje in podpira pravico narodov do samoodločbe, zavzema se za krepitev sodelovanja in zaupanja ter za celovito spoštovanje človekovih pravic, kot jih določajo mednarodne pogodbe in drugi mednarodni predpisi oziroma običajno mednarodno pravo. Slovenija podpira boj proti terorizmu in vsem oblikam mednarodnega kriminala v skladu z ustavo in mednarodnim pravom (Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije 1999, Uvod).

Svojo varnost in obrambo Slovenija zagotavlja v širšem mednarodnem prostoru in prisotnost vojaških zmogljivosti Slovenije v mednarodnih mirovnih operacijah postaja pomemben dejavnik slovenske zunanje politike.²³

Strateški cilji slovenske varnostne in obrambne politike

- *Članstvo v Natu in EU, ki pomeni temelj zagotavljanja nacionalne varnosti Republike Slovenije*²⁴,
- *sodelovanje v skupni evropski varnostni in obrambni politiki*²⁵,
- *sodelovanje v OVSE in še posebej v ZN, ki poleg zagotavljanja nacionalne varnosti pomembno posega še na področje varovanja človekovih pravic, spoštovanja mednarodnega prava, zagotavljanja mednarodnega ekonomskega in socialnega razvoja, varovanja naravnih virov in zmanjševanja razslojevanja v družbi* (Grizold 2003).

²³ Slovenija v mirovnih operacijah sodeluje tako s pripadniki Slovenske vojske kot s pripadniki Slovenske policije, vendar sodelovanje slednjih ni predmet obravnave pričujočega specialističnega dela.

²⁴ S sprejemom v polnopravno članstvo Nata je Slovenija uresničila enega prednostnih ciljev na področju zagotavljanja varnosti, to je zagotovitev temeljnega varnostnega interesa v okviru kolektivne obrambe. Članstvo v zavezništvu ji omogoča racionalizacijo razvoja določenih obrambnih zmogljivosti (vojaška obramba z uporabo združenih sil zavezništva, v okvir katerih se vključujejo sile Slovenske vojske), hkrati pa mora sprejeti tudi del odgovornosti za skupno varnost (sodelovanje pri obrambnem načrtovanju, pri oblikovanju skupnih odzivnih sil, delovanje na kriznih območjih ter druge oblike vključevanja v dejavnosti zavezništva za zaščito stabilnosti evroatlantskega območja in soočanje z mednarodnim terorizmom in drugimi nesimetričnimi grožnjami idr.) (Vojaška doktrina 2006, 13).

²⁵ Cilj EVOP je med drugim doseganje skupnih evropskih vojaških zmogljivosti, ki bodo EU na voljo za izvajanje t. i. Petersberških nalog, ki obsegajo izvajanje mirovnih operacij, vzpostavitev miru, zagotavljanje humanitarne pomoči in zagotavljanje pomoči v primeru naravnih in drugih katastrof (Evropska varnostna in obrambna politika, 2009). Pri vključevanju v EVOP je Slovenija zagovornica razvoja enotnih zmogljivosti oziroma sil, ki bodo lahko uporabljene v okviru mirovnih operacij pod vodstvom Nata ali EU (Vojaška doktrina 2006, 14).

Obrambno politiko Slovenije, s katero slednja določa cilje in prednosti razvoja obrambnega sistema, določajo trije temeljni dejavniki, in sicer:

- večnacionalno povezovanje in sodelovanje Slovenske vojske v evroatlantskih varnostnih povezavah,
- povečan obseg sodelovanja v mednarodnih operacijah ter
- obrambno načrtovanje skladno z razpoložljivimi obrambnimi viri (Strateški pregled obrambe 2002/2003, 3.2. tč.).

Razvoj obrambnega sistema je usmerjen v krepitev večnacionalnega povezovanja in sodelovanja Slovenske vojske ter civilnih zmogljivosti v varnostnih povezavah, v okviru tega pa tudi povečevanje obsega sodelovanja v vse zahtevnejših mirovnihi operacijah. Težišča razvoja in priprav vojaškega in civilnega segmenta obrambnega sistema se preusmerja s priprav na vojno na izgradnjo vseh potrebnih zmogljivosti za celostno, hitro in učinkovito ukrepanje ob pojavi kriz v nacionalnem in mednarodnem okolju in izboljšanje sposobnosti za usklajeno in enotno odzivanje države v okviru Nata in EU na krizne pojave v svetu (Srednjeročni obrambni program (SOPR) 2007–2012, 1. tč.).

Z vidika sodelovanja Slovenske vojske v mirovnihi operacijah je med razvojnimi cilji SOPR 2007–2012 treba opozoriti na razvojni cilj št. 5, ki določa, da bo Slovenska vojska za sodelovanje v mirovnihi operacijah zagotavljala približno 8 % svoje sestave oziroma 1120 pripadnikov²⁶ (SOPR 2007–2012, 2.1. tč.).

3.2 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA DANSKE

3.2.1 Viri ogrožanja nacionalne varnosti Danske

Možnost večjih oboroženih spopadov ali vojne, ki bi ogrozili varnost Danske, je v spremenjenih varnostnih razmerah po koncu hladne vojne malo verjetna. Med temeljne vire ogrožanja nacionalne varnosti po koncu hladne vojne Danska, tako

²⁶ V to število so všteti poklicni pripadniki Slovenske vojske in pripadniki prostovoljne pogodbene rezerve.

kot večina razvitih držav, uvršča mednarodni terorizem, širjenje orožja za množično uničevanje, organiziran kriminal, grožnje, ki izvirajo iz t.i. propadlih držav²⁷, podnebne spremembe in z njimi povezane grožnje varnosti²⁸, energetska odvisnost itd.

3.2.2 Varnostna in obrambna politika Danske

Cilj nacionalnovarnostne politike Danske je zagotavljanje varnosti države in njenih državljanov ter sodelovanje pri krepitvi miru, varnosti in stabilnosti na regionalni in globalni ravni.

Temeljna značilnost danske varnostne in obrambne politike je njena usmerjenost v zagotavljanje nacionalne varnosti prek sistema kolektivne obrambe (zveza Nato).²⁹ Za zunanjo politiko Danske sta poleg regionalnega sodelovanja v severnoevropskem prostoru značilna: krepitev odnosov z ZDA³⁰ in prizadevanja za preprečevanje širjenja sodobnih groženj varnosti na območjih, na katerih te nastajajo, vključno z aktivnim sodelovanjem v mednarodnih mirovnih operacijah.³¹ V okviru prizadevanj za mednarodni mir in varnost Danska

²⁷ Konflikti in kršenje človekovih pravic se lahko iz t. i. propadle države hitro razširi na sosednje države in pomeni grožnjo mednarodnemu miru in varnosti. Te države lahko nudijo zavetje različnim ekstremističnim in terorističnim skupinam ter nenazadnje je v teh državah onemogočen ekonomski razvoj (Federspiel 2008, 13–14).

²⁸ Npr. množične migracije prebivalstva zaradi uničenega okolja (Federspiel 2008, 26).

²⁹ Navedene značilnosti danske nacionalnovarnostne politike so neposredno vezane na spremembe v evropskem varnostnem okolju po koncu hladne vojne (združitev Nemčije, umik sovjetskih/ruskih vojakov iz vzhodne Evrope, razpad Varšavskega pakta, neodvisnost Baltskih držav ...; Prav tako ne gre zanemariti procesov evropskega povezovanja (EU) ter danskega "ne" k določilom sporazuma iz Maastrichta, vezanih na skupno evropsko varnostno in obrambno politiko.) (Knutsen 2000, 10).

³⁰ Danska je bila npr. edina severnoevropska država, ki je leta 2003 s svojimi vojaškimi zmogljivostmi sodelovala v napadu na Irak (Hopkinson 2004, 43).

³¹ Čeprav je Danska v obdobju 1948–1989 s svojimi silami sodelovala v devetih (od 13 vzpostavljenih) operacijah ZN za vzdrževanje miru, je bil pomen sodelovanja v teh operacijah marginaliziran, in sicer tako med pripadniki danskih oboroženih sil kot širše (politične strukture,

zagovarja uravnotežen vojaški in civilni pristop k normalizaciji razmer na kriznih žariščih.³²

Razvoj danskega obrambnega sistema je v spremenjenih varnostnih razmerah usmerjen v krepitev zmogljivosti za hitro in učinkovito soočanje z varnostnimi grožnjami, ki v pretežni meri ne nastanejo na ozemlju države (širjenje območja varnostnega interesa države, kar je v neposredni povezavi tudi s sprejemanjem odločitev o napotitvi oboroženih sil v posamezne mirovne operacije). S to temeljno usmeritvijo je usklajen tudi razvojni program danskih oboroženih sil za obdobje 2005–2009, v katerem je predvideno, da bo razvoj danskih oboroženih sil potekal v smeri izboljšanja njihovih zmogljivosti in bodo v letu 2009 zmožne zagotoviti za sodelovanje v mirovnih in drugih mednarodnih operacijah³³ 2000 svojih pripadnikov (1500 pripadnikov kopenske vojske in 500 pripadnikov iz sestave vojaške mornarice in vojaškega letalstva) (The Danish Defence Agreement 2005–2009, 1. tč.).

danska javnost). Odločitev za vojaški prispevek v mirovne operacije ZN je Danska v tem obdobju sprejela le v primeru, da sodelovanje v teh operacijah ne bi imelo negativnih posledic za nacionalno obrambo, pri tem pa so pomembno vlogo igrala tudi stališča zveze NATO do posamezne operacije (Jakobsen 2005, 36). Po koncu hladne vojne je sodelovanje v mirovnih operacijah postala ena temeljnih nalog danskih oboroženih sil. Pri tem v skladu z nacionalnovarnostno politiko Danska "največji pomen pripisuje mirovnim operacijam, ki potekajo pod vodstvom zveze NATO" (Factsheet Denmark – Foreign Policy, 2008).

³² Posebno pozornost v okviru zunanje politike Danska po letu 2004 posveča stabilizaciji razmer v Afganistanu in spada med najpomembnejše donatorje mednarodne pomoči afganistanskim oblastem (Federspiel 2008).

³³ Skladno z odločitvami danskega parlamenta se danski vojaki lahko napotijo tudi na izvajanje operacij v tujino, katere ob upoštevanju njihovih značilnosti ni mogoče prištevati med mirovne operacije.

3.3 VARNOSTNA IN OBRAMBNA POLITIKA IRSKE

3.3.1 Viri ogrožanja nacionalne varnosti Irske

V Beli knjigi obrambe, izdani leta 2000, irska vlada poudarja relativno ugodno varnostno okolje države, kar je najprej posledica popustitve napetosti po koncu hladne vojne, zaradi katere je postala grožnja množične vojaške konfrontacije v Evropi malo verjetna, ter drugič sklenitev premirja na Severnem Irskem (Good Friday Agreement)³⁴. V širšem evropskem varnostnem kontekstu mora biti nacionalnovarnostni sistem Irske pripravljen na izzive novih groženj varnosti, kot so mednarodni kriminal, mednarodni terorizem, nevarnost širjenja orožja za množično uničevanje, ilegalno trgovanje s konvencionalnim orožjem, trgovina z mamili, etnični konflikti, begunci, okoljski problemi ... (White Paper on Defence, 2.2. in 2.3. tč).

3.3.2 Varnostna in obrambna politika Irske

Med temeljnimi determinantami varnostne in obrambne politike Irske je njena politika vojaške nevtralnosti, ki jo je razglasila leta 1939 in na kateri deklarativno vztraja še danes. Dejstvo, da kot članica EU Irska dejavno sodeluje pri razvoju evropske varnostne in obrambne politike, ter dejstvo, da je leta 1999 vstopila v program Nata "Partnerstvo za mir"³⁵, sta v laični in strokovni javnosti odprli številne razprave o njeni dejanski vojaški nevtralnosti. Daniel Keohane v svoji razpravi o tem vprašanju meni, da deklarirane irske vojaške nevtralnosti ne gre razumeti v smislu njene popolne izolacije, temveč v smislu ne vključevanja v sisteme kolektivne obrambe. Izpostaviti velja še dve pomembni značilnosti irske vojaške nevtralnosti, in sicer (1) dejstvo, da v primeru irske vojaške nevtralnosti ne gre za ustavno zahtevo, kot je to npr. v primeru Avstrije, ter (2) dejstvo, da

³⁴ Slednje je posledično vplivalo na sprostitev dela oboroženih sil Irske, ki so bile v času nemirov na Severnem Irskem vključene pri nadzoru državne meje.

³⁵ Sodelovanje v programu irskim oboroženim silam omogoča izboljšanje njihove pripravljenosti za sodelovanje v mednarodnih mirovnih operacijah (White Paper on Defence, 6.4. tč.).

morajo irski politiki pri delovanju v mednarodnem okolju upoštevati izredno priljubljenost politike vojaške nevtralnosti v irski javnosti.³⁶ (Keohane 2001, 15–16).

V mednarodnih odnosih se Irska zavzema za mirno reševanje sporov ter krepitev miroljubnega sodelovanja med državami, temelječega na spoštovanju mednarodnega prava.³⁷ Svojo zavezanost mednarodnemu miru že od leta 1958 potrjuje tudi z aktivnim sodelovanjem v mirovni in humanitarni operacijah, in sicer v glavnem s pripadniki svojih oboroženih sil (White Paper on Defence, Uvod).

Leta 2000 je irska vlada skladno z cilji irske obrambne politike³⁸ določila razvojne cilje irskega obrambnega sistema do leta 2010. Razvoj irskih oboroženih sil je ciljno usmerjen v krepitev njihovih zmogljivosti za izvrševanje vseh nalog, ki jih je določila irska vlada, s posebnim poudarkom na krepitvi zmogljivosti za sodelovanje v mirovni in humanitarni operacijah. Irska v nabor sil ZN (United Nations Standby Arrangements System (UNSAS)) za potrebe mirovni operacijah prispeva 850 pripadnikov svojih oboroženih sil (White Paper on Defence, 6.4. tč.). Tako kot Slovenija tudi Irska zagovarja stališče enotnega

³⁶ Vsako sodelovanje irskih oboroženih sil pri izvajanju operacij iz okvira evropske varnostne in obrambne politike mora odobriti irski parlament (Keohane 2001, 16).

³⁷ Z vidika zagotavljanja mednarodnega miru in varnosti Irska izpostavlja primarno vlogo OZN, na področju zagotavljanja evropske varnosti pa naraščajočo vlogo in pomen EU (White Paper on Defence, 3.2. tč.).

³⁸ Cilji irske obrambne politike so: (1) vzdrževanje in razvoj takšne strukture irskih oboroženih sil, da se bodo sposobne ustrezno prilagajati spremembam v ožjem in širšem varnostnem okolju ter zagotavljati ustrezno vojaško obrambo Irske; (2) vzdrževanje in razvoj takšne strukture irskih oboroženih sil, da bodo sposobne zagotavljati ustrezno pomoč civilnim oblastem pri soočanju z varnostnimi grožnjami (izpostavljena sta boj zoper mednarodni terorizem in tihotapljenje orožja); (3) izpolnjevanje nalog, povezanih z zagotavljanjem mednarodnega miru in varnosti, ki izhajajo iz zavez, ki jih Irska sprejema kot članica ZN ter v okviru drugih mednarodnih in regionalnih organizacij, s posebnim poudarkom na EU (White Paper on Defence, 4.2. tč.).

nabora sil za potrebe delovanja mirovnih operacijah. Sile, ki jih Irska zagotavlja v sistem UNSAS, hkrati predstavljajo tudi nabor sil, ki jih Irska lahko ponudi za sodelovanje v mirovnih operacijah pod vodstvom Nata, ter nabor sil, ki jih lahko ponudi za sodelovanje v okviru bojnih skupin EU (White Paper on Defence, Review of Implementation 2007, 12).

4 NALOGE OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE TER PRAVNE PODLAGE ZA NJIHOVO SODELOVANJE V MIROVNIH OPERACIJAH

4.1 SLOVENSKA VOJSKA

4.1.1 Naloge Slovenske vojske

Poslanstvo in naloge Slovenske vojske izhajajo iz njenega namena, to je odvrčanje napada na državo ter obramba neodvisnosti, nedotakljivosti in celovitosti države ter njenih nacionalnih interesov, ki se uresničuje tudi z vključevanjem in aktivnim sodelovanjem države v mednarodnih varnostnih povezavah na podlagi mednarodnih pogodb (Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske (ReDPROSV), 3.1. tč).

Zakon o obrambi (ZObr) kot naloge Slovenske vojske opredeljuje izvajanje vojaškega usposabljanja, zagotavljanje pripravljenosti, izvajanje vojaške obrambe ob napadu na državo, sodelovanje pri zaščiti in reševanju ob naravnih in drugih nesrečah, izvrševanje mednarodnih obveznosti Republike Slovenije ter po predhodni odločitvi vlade sodelovanje s policijo pri širšem varovanju državne meje v notranjosti državnega ozemlja (ZObr-UPB1, 37. čl.).

Hierarhija nalog Slovenske vojske z ZObr ni določena, kar je logično, saj bi bila zakonska določitev prednostnih nalog ob dejstvu, da poslanstvo in naloge vojske neposredno določajo njen obseg in zmogljivosti, v hitro spreminjajočem se varnostnem okolju preveč omejevalna in ne bi omogočala ustreznega razvoja obrambnih sil Slovenije ter njihovih zmogljivosti za izpolnitev temeljnega poslanstva v okviru nacionalnovarnostnega sistema. Podlage za določanje prednostnih nalog izhajajo iz ciljev varnostne in obrambne politike Slovenije, določenih v leta 2001 sprejeti ReSNV, ter operacionaliziranih v drugih strateških

in operativnih razvojnih dokumentih, ki sta jih sprejela Državni zbor in Vlada Republike Slovenije.

V tabeli 4.1 so zapisani poslanstvo in naloge Slovenske vojske, kot jih po vrstnem redu opredeljuje ReDPROSV, sprejeta v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2004.

Tabela 4.1: Poslanstvo in naloge Slovenske vojske

POSŁANSTVO	NALOGE
1.) PREPREČEVANJE KATEREKOLI VRSTE AGRESIJE TER USTREZEN ODGOVOR NA AGRESIJO, ČE DO NJE PRIDE	IZVAJANJE OPERACIJ NACIONALNE VOJAŠKE OBRAMBE (nadzor, kontrola in zaščita kopnega, morja in zračnega prostora ter obramba državnega ozemlja)
	SODELOVANJE V OPERACIJAH V OKVIRU MEDNARODNIH ORGANIZACIJ (kolektivna obramba po 5. členu Severnoatlantske pogodbe)
2.) VOJAŠKO PRISPEVANJE K MEDNARODNEMU MIRU, VARNOSTI IN STABILNOSTI	OBRAMBNA DIPLOMACIJA (dvostransko in večstransko sodelovanje)
	GRADITEV VARNOSTI IN ZAUPANJA, URAVNAVANJE OBOROŽEVANJA IN PREPREČEVANJE ŠIRJENJA OROŽJA ZA MNOŽIČNO UNIČEVANJE (nadzor oborožitve in razorožitve, inšpekcijski nadzor tujih vojaških enot ter verifikacijske dejavnosti)
	OPERACIJE KRIZNEGA ODZIVANJA (preventivna diplomacija, preprečevanje konfliktov in ohranjanje, vsiljevanje ali vzdrževanje miru, humanitarna pomoč, pomoč pri izvajanju humanitarne pomoči)
	TER BOJ PROTI MEDNARODNEMU TERORIZMU IN DRUGIM GROŽNJAM MIRU
3.) PODPORA SISTEMU ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI TER DRUGIM DRŽAVNIM ORGANOM IN JAVNIM INSTITUCIJAM PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI IN BLAGINJE DRŽAVLJANOV REPUBLIKE SLOVENIJE	SODELOVANJE PRI NALOGAH ZAŠČITE, REŠEVANJA IN POMOČI OB NARAVNIH IN DRUGIH NESREČAH
	SODELOVANJE S POLICIJO (v skladu z načrti pri varovanju državne meje, pri obvladovanju velikih in ilegalnih migracij, pri preprečevanju in boju proti terorizmu ter pri izvajanju drugih nalog z njenega področja dela)
	ISKANJE IN REŠEVANJE IZ ZRAKA, NA MORJU IN NA KOPNEM
	PODPORA ZNANSTVENORAZISKOVALNI IN TEHNOLOŠKI RAZVOJNI DEJAVNOSTI NA OBRAMBNEM PODROČJU
	EVAKUACIJA DRŽAVLJANOV REPUBLIKE SLOVENIJE IZ TUJINE V KRIZNIH IN VOJNIH RAZMERAH

Vir: ReDPROSV (2004, 3.1. tč.)

4.1.2 Pravne podlage za sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah

Med splošne pravne podlage za sodelovanje Slovenske vojske v mirovnih operacijah sodijo mednarodne pogodbe, ki jih je sprejela in ratificirala Republika Slovenija. Prvenstveno so to Ustanovna listina ZN, Severnoatlantska pogodba in Pogodba o EU.

Nacionalne zakonodaja

ZObr določa, da je ena izmed temeljnih nalog Slovenske vojske izvrševanje obveznosti, ki jih je Slovenija sprejela v mednarodnih organizacijah in z mednarodnimi pogodbami (ZObr-UPB1, 37. čl.). O uporabi Slovenske vojske pri izvrševanju navedenih obveznosti skladno z ZObr odloča Vlada Republike Slovenije (ZObr-UPB1, 84. čl.).

Način izvrševanja mednarodnih obveznosti, ki jih Slovenski vojski nalaga 37. člen ZObr, konkretizira 22. člen Zakona o službi v Slovenski vojski (ZSSloV), ki med drugim navaja, da Slovenska vojska obveznosti iz 37. člena ZObr izvršuje tudi "s sodelovanjem v operacijah, misijah in drugih oblikah delovanja, primernih za preprečevanje sporov, ohranjanje, vsiljevanje in vzdrževanje miru ter v kolektivni obrambi" (ZSSloV, 22. čl.).

Z ZSSloV so določene tudi omejitve Slovenske vojske pri izvrševanju nalog izven države:

(1) Slovenska vojska naloge izven države izvaja v skladu z Zakonom o obrambi in na njegovi podlagi izdanimi predpisi, mednarodnimi pogodbami, načeli mednarodnega vojnega in humanitarnega prava ter v skladu s pravili, ki veljajo znotraj zavezništva, in pravili, ki veljajo v drugih mednarodnih organizacijah, v okviru katerih se naloge izvajajo.

(2) Slovenska vojska pri izvajanju nalog izven države lahko opravlja tudi naloge, ki jih v Republiki Sloveniji ne opravlja, če je opravljanje takih nalog predvideno v okviru operacije, misije ali druge oblike delovanja vojske, na

katero so pripadniki napoteni in če so pripadniki usposobljeni za opravljanje takih nalog.

(3) Vlada lahko skupaj z enoto ali drugo sestavo Slovenske vojske na izvajanje nalog izven države napoti tudi civilne strokovnjake ali vključi civilne zmogljivosti.

(4) Vlada lahko odloči o vrsti nalog ali omejitvah pri izvajanju nalog, ki jih bodo pripadniki opravljali med vojaško službo oziroma delovanjem v drugi državi. Vlada po potrebi določi pristojnosti in naloge, ki jih ima enota ali druga sestava Slovenske vojske v zvezi z delom civilnih strokovnjakov oziroma uporabo civilnih zmogljivosti.³⁹

(5) Slovenska vojska in njeni pripadniki v drugi državi ne smejo izvršiti ukazov in odločitev, ki so v nasprotju z načeli mednarodnega vojnega in humanitarnega prava oziroma če bi to pomenilo kaznivo dejanje po predpisih Republike Slovenije.

(ZSSloV, 25. čl.).

4.2 DANSKE OBOROŽENE SILE

4.2.1 Naloge danskih oboroženih sil

Poslanstvo in naloge danskih oboroženih sil določa Zakon poslanstvu, nalogah in organizaciji oboroženih sil.⁴⁰

Z zakonom je določeno naslednje poslanstvo danskih oboroženih sil:

- 1) preprečevanje neposrednih in posrednih ogrožanj nacionalne varnosti in varnosti zavezništva,
- 2) varovanje danske suverenosti in zaščita danskih državljanov,

³⁹ "V teoriji poznamo tri vrste nacionalnih omejitev pri opravljanju vojaške službe izven države, in sicer: pravne, ki so vezane na nacionalno zakonodajo, politične omejitve in operativne omejitve" (Referat NGŠSV v DZ).

⁴⁰ Zadnje spremembe zakona so bile v danskem parlamentu sprejete leta 2001.

- 3) prispevanje k mednarodnemu miru in varnosti skladno z določili Ustanovne listine združenih narodov (The Danish Defence Agreement 2005–2009, 1 tč.).

Glavne naloge danskih oboroženih sil, kot jih določa zakon so:

- 1) samostojno in v sodelovanju s silami zavezništva sodelovati pri preprečevanju konfliktov in kriz ter v obrambi zavezništva,
- 2) izvajanje operacij nacionalne vojaške obrambe,
- 3) sodelovanje pri izgradnji varnosti in zaupanja ter dialog in sodelovanje na obrambnem področju z državami, ki niso članice Nata, še posebej z državami centralne in vzhodne Evrope,
- 4) podpora miru (preprečevanje konfliktov, sodelovanje v operacijah v podporo miru, v operacijah za vsiljevanje miru, humanitarnih operacijah in podobnih nalogah),
- 5) druge naloge (okoljevarstveni nadzor ozemeljskih voda, nadzor in zaščita ribolovnih območij Ferskih otokov in Grenlandije ter podpora lokalnim skupnostim navedenih ozemelj, sodelovanje pri nalogah iskanja in reševanja, na zahtevo nudenje pomoči policiji, carini in davčnim organom, zdravstvenemu sistemu idr.),
- 6) zagotavljanje ustreznih operativnih zmogljivosti vseh treh zvrsti oboroženih sil (velikost, bojna moč, vzdržljivost, mobilnost in fleksibilnost) za izvedbo zakonsko določenih nalog (Defence Command Denmark 2009).

4.2.2 Pravne podlage za sodelovanje danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah

Med splošne pravne podlage za sodelovanje danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah sodijo mednarodne pogodbe, ki jih je sprejela in ratificirala Kraljevina Danska. Prvenstveno sta to Ustanovna listina ZN in Severnoatlantska pogodba⁴¹.

⁴¹ Danska je pri podpisu Pogodbe o EU (Maastrichtska pogodba) leta 1993 uveljavila izjeme vezane na izvajanje skupne zunanje in varnostne politike EU, pri katerih je vztrajala tudi ob podpisu Amsterdamske pogodbe leta 1997. Tako je s 6. členom Protokola o stališču Danske, ki je priloga Amsterdamske pogodbe, določeno:

Nacionalna zakonodaja

V okviru nacionalne zakonodaje je pristojnost za sprejemanje odločitev o sodelovanju danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v rokah danskega parlamenta,⁴² ki v okviru svojih pristojnosti odobrava napotitev danskih oboroženih sil v konkretno mirovno operacijo, odloča o sestavi sil, o vrsti nalog, ki jih bodo izvajale, o strukturi vodenja in poveljevanja, o trajanju operacije, določa morebitne nacionalne omejitve danskih oboroženih sil pri izvajanju nalog v mirovni operaciji ter odobrava finančni proračun operacije (Sending Troops Abroad 2006, 4).

4.3 IRSKE OBOROŽENE SILE

4.3.1 Naloge irskih oboroženih sil

Poslanstvo irskih oboroženih sil je zagotavljanje vojaške obrambe države, sodelovanje pri zagotavljanju nacionalnega in mednarodnega miru in varnosti ter izpolnjevanje vseh drugih, s strani irske vlade dodeljenih nalog (Strategy Statement 2008 – 2010, 1. poglavje).

Vlada Republike Irske je določila naslednje naloge irskih oboroženih sil, s katerimi uresničujejo svoje poslanstvo⁴³:

V zvezi z ukrepi, ki jih Svet sprejme na področju iz členov J.3(1) in J.7 Pogodbe o Evropski uniji, Danska ne sodeluje pri pripravi in izvajanju sklepov in ukrepov Unije, ki zadevajo obrambo, ne bo pa preprečevala razvoja tesnejšega sodelovanja med državami članicami na tem področju. Zato Danska ne sodeluje pri njihovem sprejetju. Danska ni dolžna prispevati k financiranju odhodkov, ki nastanejo pri poslovanju zaradi takšnih ukrepov (Amsterdamska pogodba 1997).

⁴² Skladno z določili danske ustave je sprejemanje odločitev, povezanih z uporabo danskih oboroženih sil izven države, v izključni pristojnosti parlamenta (The Constitutional Act of Denmark, 19. čl.).

⁴³ Naloge so bile določene leta 1993. Ob izdaji Bele knjige obrambe, leta 2000, je irska vlada revidirala tretjo nalogo, ki opredeljuje sodelovanje irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah. Leta

- 1) obramba države v primeru oborožene agresije,
- 2) zagotovitev pomoči civilni policiji pri izvajanju nalog s področja javnega reda in miru ter varovanja notranje varnosti,⁴⁴
- 3) sodelovanje v mednarodnih operacijah v podporo miru, v operacijah kriznega upravljanja in v humanitarnih operacijah v podporo ZN in v okviru mandata ZN, vključno z regionalnimi varnostnimi misijami avtoriziranimi s strani ZN,
- 4) izvajanje nadzora in zaščite ribolovnih območij v skladu z obveznostmi države kot članice evropske skupnosti,
- 5) izvajanje drugih občasno dodeljenih nalog (iskanje in reševanje, pomoč ob naravnih in drugih nesrečah, pomoč civilnim službam pri odpravljanju posledic naftnega onesnaženja morja, ipd.) (White paper on Defence 2000, 3.3.3. tč.).

4.3.2 Pravne podlage za sodelovanje irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah

Med splošne pravne podlage za sodelovanje irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah sodijo mednarodne pogodbe, ki jih je sprejela in ratificirala Republika Irska. Prvenstveno sta to Ustanovna listina ZN in Pogodba o EU.⁴⁵

1993 je bilo sodelovanje irskih oboroženih sil omejeno zgolj na operacije v okviru ZN, od leta 2000 pa irske oborožene sile sodelujejo tudi v mirovnih operacijah pod vodstvom regionalnih organizacij (NATO, EU), ob predpogoju, da ima operacija mandat ZN (Keohane 2001, 8).

⁴⁴ Irske oborožene sile to nalogo izvajajo samo na podlagi zahteve civilnih oblasti.

⁴⁵ Na zasedanju evropskega sveta v Seville junija 2002 je bila k zaključkom zasedanja priložena deklaracija Republike Irske, v kateri je slednja v povezavi z izvajanjem skupne evropske varnostne in obrambe politike ponovno izpostavila svojo zavezanost k politiki vojaške nevtralnosti. Tako je v 6. točki deklaracije navedeno, da morajo biti skladno z irsko zakonodajo za vsako sodelovanje irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah, vključno z operacijami, ki jih izvaja EU, izpolnjeni naslednji pogoji: (1) potrditev operacije s strani VS ZN ali Generalne skupščine ZN, (2) soglasje irske vlade in (3) odobritev sodelovanja s strani irskega parlamenta (Presidency conclusions of the Seville European Council 2002).

Nacionalna zakonodaja

V okviru nacionalne zakonodaje je pristojnost za sprejemanje odločitve o napotitvi irskih oboroženih sil v mirovne operacije v rokah irske vlade. Vlada je določila tri temeljne pogoje, ki morajo biti izpolnjeni za sodelovanje irskih vojakov v mirovnih operacijah, in sicer:

- operacijo mora obvezno potrditi Generalna skupščina ali VS ZN,⁴⁶
- sodelovanje mora odobriti irska vlada in
- če gre za sodelovanje več kot dvanajstih pripadnikov irskih oboroženih sil, mora sodelovanje s posebnim sklepom odobriti tudi irski parlament (Ireland and the United Nations 2008).

⁴⁶ Ne glede na avtorizacijo operacije s strani ZN, vse do leta 1993 pripadnikov irskih oboroženih sil ni bilo možno napotiti v operacije, katerih mandat temelji na VII. poglavju Ustanovne listine ZN. Z dopolnili Zakona o obrambi, sprejetimi leta 1960, je bilo določeno, da pripadniki irskih oboroženih sil sodelujejo v mednarodnih silah ZN, katerih mandat je omejen na izvajanje nalog policijske narave (Defence (Amendment) (No. 2) Act 1960, 1. čl.). Omejitev na izvajanje nalog policijske narave je bila odpravljena s spremembo Zakona o obrambi leta 1993 (Defence (Amendment) 1993, 1. čl.).

5 ORGANIZACIJSKA STRUKTURA IN KADROVSKA SESTAVA OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE

5.1 SLOVENSKA VOJSKA

Slovenska vojska je organizirana kot enotna vojska brez delitve na zvrsti, obsega pa naslednje rodove: pehoto, oklepne enote, letalstvo, pomorstvo, artilerijo, zračno obrambo, inženirstvo, jedrsko-radiološko-kemično-biološko obrambo in zveze. Najvišji vojaško strokovni organ za poveljevanje z vojsko je Generalštab Slovenske vojske (GŠSV), poveljevanje na operativni ravni je v pristojnosti poveljstev operativne ravni, na taktični ravni delujejo brigade in bataljoni. Slovensko vojsko sestavljajo pripadniki stalne in rezervne sestave (Slovenska vojska 2009).

5.1.1 Spremembe v organizacijski strukturi Slovenske vojske v letih 1999–2008 in organizacijska struktura Slovenske vojske v letu 2008

V leto 1999 je Slovenska vojska kot obrambna sila Slovenije vstopila kot klasična, po teritorialnem načelu organizirana vojska. Organizacijsko so bila poveljstva in enote taktične ravni združeni v okviru treh operativnih poveljstev⁴⁷ in 1. brigade Slovenske vojske⁴⁸ (Lipič 2003). Navedena struktura je bila rezultat preoblikovanja Slovenske vojske, ki se je začelo v letu 1998 in je potekalo v okviru veljavne zakonodaje (Grizold 2005, 124).

Z oblikovanjem prvega akcijskega načrta za članstvo Slovenije v zvezi Nato v letu 1999 se je razvoj slovenskega obrambnega sistema in Slovenske vojske preusmeril iz “povsem samostojnega zagotavljanja nacionalne obrambe k

⁴⁷ Prvo operativno poveljstvo, ki je združevalo enote za nadzor zračnega prostora, zračne obrambe in letalstva, ter drugo in tretje (vzhod, zahod), ki sta združevala enote, ki so izvajale usposabljanje stalne sestave, vojakov nabornikov in rezerve.

⁴⁸ 1. BR Slovenske vojske se je oblikovala z združitvijo 1. specialne brigade MORiS in 10. BMS leta 1998 (Bilten 10. MOTB, 2006).

zagotavljanju ciljev v okviru programa partnerstva za mir in s tem h kolektivni obrambi zveze Nato” (Grizold 2005, 124).

S Splošnim dolgoročnim programom razvoja in opremljanja Slovenske vojske, sprejetim v Državnem zboru Republike Slovenije leta 2000, je bil določen “prehod z dotedanje strukture sil (prostorske, manevrske enote) na novo (sile za hitro posredovanje, glavne in dopolnilne sile)⁴⁹ in načrtovano zmanjšanje vojne sestave s 66700 na 47000 pripadnikov do leta 2010 ob ohranjanju naborniškega sistema popolnjevanja” (Grizold 2005, 98).

Dokument je ostal v veljavi do novembra 2001, ko ga je nadomestil novi Splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske (SDPROSV)⁵⁰. Z novim programom je bila dodatno spremenjena struktura sil (sile za posredovanje (reakcijske sile), glavne in dopolnilne sile)⁵¹, prednost je bila dana vzpostavljanju poklicnih enot (sile za posredovanje (A ešalon)) in preoblikovanju poveljniške strukture, obseg vojne sestave Slovenske vojske naj bi se do leta 2010 zmanjšal na največ 26000 pripadnikov. S programom ukinitve naborniškega sistema ni bila predvidena⁵², zmanjševanje obsega vojne sestave naj bi se doseglo z

⁴⁹ Nova funkcijska razvrstitev sil kot posledica konceptualnega in terminološkega usklajevanja s standardi zveze NATO (Grizold 2005, 134).

⁵⁰ Temeljna razloga za uveljavitev novega programa manj kot dve leti po sprejemu prvega sta bila sprejem Obrambne strategije Republike Slovenije avgusta 2000 ter ReSNV julija 2001. Resolucija je opredelila naslednja izhodišča nadaljnjega razvoja Slovenske vojske:

S preoblikovanjem in modernizacijo Slovenske vojske bo postopno zmanjšan njen obseg, povečan delež poklicne sestave, izboljšana kadrovska struktura ter opremljenost s sodobnimi oborožitvenimi sistemi in vojaško opremo ter omogočeno vključevanje prostovoljcev v vojaške enote. Vzpostavljena bo prožnejša organizacijska struktura, ki bo zagotavljala sposobnost primerne odzivanja na vse oblike morebitnega vojaškega ogrožanja, kot tudi uresničevanje sprejetih mednarodnih obveznosti (ReSNV, 4.2. tč.).

⁵¹ Nova struktura sil je bila dokončno uveljavljena s sprejemom novele ZObr leta 2002, ohranjena je enovitost vojske brez delitve na vrsti (Grizold 2005, 125).

⁵² Odločitev o preoblikovanju sistema popolnjevanja Slovenske vojske, prehod z obvezniške na poklicno vojsko, dopolnjeno s pogodbeno rezervno sestavo, je Vlada Republike Slovenije sprejela

zmanjšanjem števila brigad, preoblikovanjem prostorskih sil ter z zmanjševanjem številčnosti formacij (SDPROSV, 2.3. in 3.3. tč.).

Do zaključka leta 2003 je bila v Slovenski vojski vzpostavljena nova struktura poveljevanja, in sicer: GŠSV, Poveljstvo sil Slovenske vojske (PSSV), Poveljstvo enot za podporo in tri brigadna poveljstva. Z ukinitvijo mirnodobne in vojne strukture operativnih poveljstev so bila le-ta ukinjena, vojaško-teritorialna poveljstva pa so prevzela naloge logistične podpore ter s tem naloge t. i. podpore države gostiteljice⁵³ (Letno poročilo Ministrstva za obrambo (LP MO) za leto 2003, 2.1.1 tč.).

Spremembe v varnostnem okolju, ocena doseženega stanja na področju obrambnih reform⁵⁴ ter dejstvo, da je Slovenija postala polnopravna članica Nata in EU, sta v letu 2004 vodila v oblikovanje in sprejem novega strateškega dokumenta, ReDPROSV.

Resolucija je uveljavila koncept razvoja zmogljivosti za zagotavljanje nacionalne in kolektivne obrambe v okviru zavezništva⁵⁵ ter postavila razvojne cilje Slovenske vojske do leta 2015, katerih težišče je usmerjeno v razvoj poklicne vojske, dopolnjene s pogodbeno rezervo, ki bo po strukturi, opremljenosti in usposobljenosti povezljiva z zavezniškimi silami. Skupni obseg vojne sestave Slovenske vojske naj bi se do leta 2010 zmanjšal na vsega 14000 pripadnikov (ReDPROSV, 3.2. tč.).

leta 2002, izvedba pa je bila omogočena z leta 2002 sprejetimi spremembami ZObr ter Zakona o vojaški dolžnosti.

⁵³ Podpora države gostiteljice (ang. Host Nation Support) – zajema podporo silam držav partneric na ozemlju države gostiteljice, v tem primeru Republike Slovenije.

⁵⁴ Strateški pregled obrambe 2002/2003 z vizijo razvoja do leta 2015, izdelan na MO Republike Slovenije v začetku leta 2004 kot podlaga za izvedbo oziroma nadaljevanje obrambnih reform.

⁵⁵ "Obrambno načrtovanje je pred desetletjem ali dvema temeljilo na prepoznavnih grožnjah (angl. threat based planning), danes pa se vedno bolj uveljavlja načrtovanje na podlagi predvidenih in/ali potrebnih zmogljivosti (angl. capability based planning)" (Šteiner in Geder 2009, 186).

Z Resolucijo je uveljavljena nova, s konceptualnimi in terminološkimi standardi zveze Nato usklajena funkcijska razvrstitev sil Slovenske vojske, na podlagi katere se sile delijo po vlogi sil v bojnem delovanju, po sposobnosti premeščanja in po stopnji pripravljenosti (glej sliko 5.1).

Slika 5.1: Vrste sil Slovenske vojske⁵⁶

Vir: Vojaška doktrina (2006, 27).

⁵⁶ "Premestljive sile so organizirane, opremljene in usposobljene za uresničevanje svojega poslanstva samostojno ali v sestavi sil zavezništva na slovenskem vojskovališču in na kriznih območjih znotraj in zunaj meja zavezništva". Vse premestljive sile so umeščene v kategorijo sil v visoki stopnji pripravljenosti. "Nepremestljive sile so organizirane, opremljene in usposobljene za uresničevanje poslanstva na nacionalnem ozemlju in v njegovi neposredni bližini". Med nepremestljivimi silami so v kategorijo sil v visoki stopnji pripravljenosti umeščene sile za nadzor zračnega prostora (Vojaška doktrina 2006, 26–27).

Na podlagi ReDPROSV ter srednjeročnih obrambnih programov⁵⁷ se je v okviru Slovenske vojske v obdobju 2004–2008 vzpostavila nova poveljniška struktura, ki jo sestavljajo GŠSV kot najvišji vojaško-strokovni organ za poveljevanje vojski, dve poveljstvi na operativni in štiri poveljstva na taktični ravni poveljevanja (glej sliko 5.2). Številne enote Slovenske vojske so bile preoblikovane, posamezne enote, med njimi logistični bataljon, so bile ustanovljene povsem na novo.

Prednostno so se razvijale zmogljivosti enot premestljivih sil, še zlasti zmogljivosti za delovanje v mirovnih operacijah.⁵⁸ Do konca leta 2007 je Slovenska vojska vzpostavila ustrezne premestljive zmogljivosti za zagotavljanje predvidenega obsega svojega delovanja v zavezništvi, predvsem v Nato odzivnih silah (NRF)⁵⁹, v bojnih skupinah EU⁶⁰ in operacijah kriznega odzivanja. (LP MO za leto 2007, 4.1 tč.). V letu 2008 je bilo težišče razvoja usmerjeno v razvoj zmogljivosti predvidenih za oblikovanje lahke bataljonske bojne skupine (LBBSK).

⁵⁷ Prvi srednjeročni program po sprejetju ReDPROSV je Vlada Republike Slovenije sprejela leta 2005 (SOPR 2005–2010), drugega leta 2006 (SOPR 2007–2012).

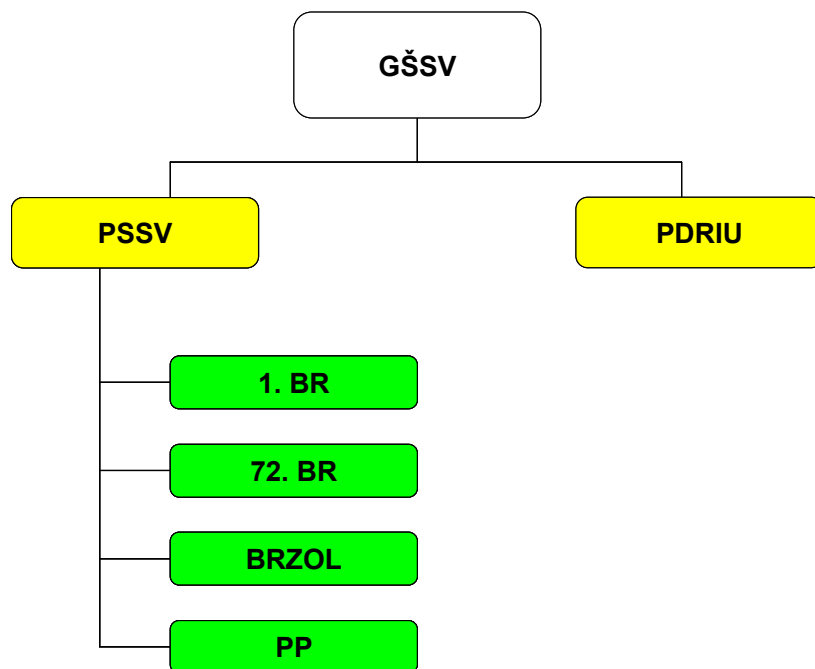
⁵⁸ SOPR 2007–2012, razvojni cilj št. 4:

Vzpostaviti premestljive sile v obsegu do 40% sestave kopenske komponente brez enot obvezne rezerve. Težišče je na vzpostavitvi lahke bataljonske bojne skupine in njeni nadgradnji v srednjo bataljonsko bojno skupino, začetku vzpostavitve druge srednje bataljonske bojne skupine ter vzpostavitvi bataljona nuklearne, radiološke, kemične in biološke obrambe (NRKBO), ki bodo opremljeni in usposobljeni za delovanje zunaj ozemlja RS. Zagotoviti zmogljivosti za izvedbo premeščanja sil z mirnodobne lokacije na območje operacij ter postopoma umakniti iz operativne uporabe oborožitvene sisteme, ki ne prispevajo k razvoju zmogljivosti za sodelovanje v operacijah kriznega odzivanja. (SOPR 2007–2012, 2.1 tč.).

⁵⁹ NRF (Nato Response Force).

⁶⁰ Slovenija zagovarja stališče enovitega razvoja zmogljivosti (angl. Single Set of Forces), kar pomeni da enoto, ki je dosegla končne operativne zmogljivosti, lahko uporabi tako za nacionalno obrambo kot za potrebe Nata in EU.

Slika 5.2: Poveljniška struktura Slovenske vojske v letu 2008

Vir: Slovenska vojska 2009.

GŠSV je organ v sestavi MORS in najvišji vojaško-strokovni organ za poveljevanje z vojsko. Zagotavlja strateško raven poveljevanja in kontrole v Slovenski vojski ter povezave in sodelovanje z vojaškimi poveljstvi in štabi Nata in EU na strateški ravni. Načelnik GŠSV v mednarodnem okolju predstavlja Slovensko vojsko kot CHOD (Chief of Defence). Med pomembnejšimi nalogami GŠSV je tudi zagotavljanje vojaško-strokovne podpore ministru za obrambo, predsedniku vlade in predsedniku države (SOPR 2007–2012 (2006, 20)). Neposredno sta mu podrejeni dve poveljstvi operativne ravni poveljevanja. Kot organizacijske enote pri GŠSV delujejo Verifikacijski center, Vojaški vikariat, Enota za protokol, Orkester Slovenske vojske in Oddelek za nadzor plovnosti in varnosti letenja (Slovenska vojska 2009).

PSSV je združeno poveljstvo na operativni ravni, odgovorno za pripravljenost ter usposobljenost podrejenih poveljstev in enot Slovenske vojske. Med drugim je odgovorno za vodenje in izpolnjevanje vseh obveznosti, ki izhajajo iz sodelovanja

Slovenske vojske v mirovnih operacijah. Neposredno so mu podrejena tri poveljstva brigad, poveljstvo za podporo ter pet samostojnih bataljonov (11. BZV, 430. MOD, 5. OIB, 17. BVP in ESD) (Slovenska vojska 2009).

Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje (PDRIU) je nosilec vojaškega izobraževanja in usposabljanja ter znanstvenoraziskovalnega dela in tehnološkega razvoja Slovenske vojske. V njegovi sestavi delujejo Poveljniško-štabna šola, Šola za častnike, Šola za podčastnike, Šola za tuje jezike, Gorska šola, Avtošola, Center za doktrino in razvoj, Center za usposabljanje, Center za bojno usposabljanje, Oddelek za raziskave in simulacije, Športna enota, Knjižnično-informacijski center in Vojaški muzej (Slovenska vojska 2009).

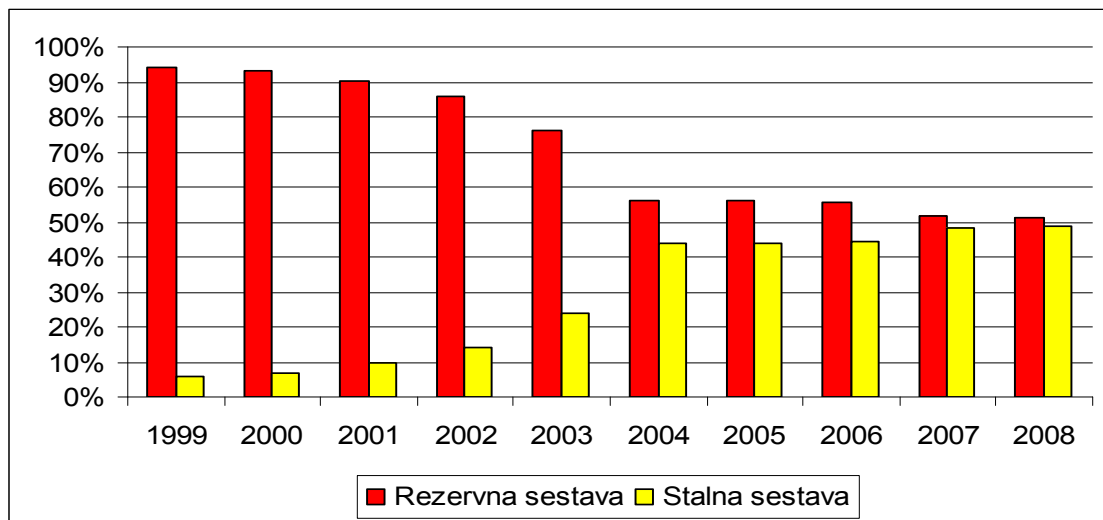
5.1.2 Spremembe v kadrovski sestavi Slovenske vojske v obdobju 1999 – 2008 in kadrovska sestava Slovenske vojske v letu 2008

V proces preoblikovanje kadrovske sestave Slovenske vojske je poleg sprejetih odločitev o zmanjševanju obsega vojne sestave vojske, navedenih v poglavju 5.1.1, v razvojnih ciljih operacionalizirane zahteve po zagotovitvi ustrežnejših strukturnih razmerij tako v vojni sestavi (stalna sestava : rezervna sestava) kot znotraj poklicne sestave vojske (častniki : podčastniki : vojaki), bistveno posegla odločitev o prehodu na poklicno vojsko, dopolnjeno s pogodbeno rezervo, sprejeta leta 2002.

Čeprav je bilo z dopolnili Zakona o vojaški dolžnosti (ZVojD) leta 2002 določeno, da se "napotitve na služenje vojaškega roka, na opravljanje nadomestne civilne službe oziroma na usposabljanje za opravljanje nalog v rezervni sestavi policije v miru, izvajajo najdlje do 30. 6. 2004" (ZVojD-UPB1, 62.a čl.), je bilo obvezno služenje vojaškega roka v miru končano že oktobra, nadomestno civilno služenje pa decembra 2003. Do zaključka leta 2003 so bili vzpostavljeni vsi normativni in organizacijski pogoji za prostovoljno služenje vojaškega roka, ki se je začelo izvajati januarja 2004 (LP MO za leto 2003, 1.2. tč.).

Skupni obseg vojne sestave Slovenske vojske, ki je v letu 1999 štela 76000 pripadnikov (Grizold 2005, 134), se je do leta 2008⁶¹ zmanjšal na vsega 14634 pripadnikov (Struktura Slovenske vojske 2008), bistveno se je spremenilo tudi notranje razmerje med pripadniki rezervne in stalne sestave (glej graf 5.1).

Graf 5.1: Spreminjanje razmerja med rezervno in stalno sestavo Slovenske vojske v obdobju 1999–2008

Viri: LP MO za leto 2003 (2004, 14); LP MO za leto 2004 (2005, 13); LP MO za leto 2005 (2006, 14 in 31); LP MO za leto 2006 (2007, 35); LP MO za leto 2007 (2008, 37 in 38); Grizold (2005, 134); SOPR 2007 – 2012 (2006, 13); Struktura Slovenske vojske 2008; GŠSV 2009.

Iz grafa je razvidno, da se v okviru vojne sestave Slovenske vojske delež, ki ga predstavljajo pripadniki rezervne sestave, od leta 1999 znižuje, povečuje pa se delež stalne sestave.⁶² Tako leta 1999 stalni sestav Slovenske vojske v okviru

⁶¹ Podatki se nanašajo na stanje v septembru 2008.

⁶² Podatki za stalno sestavo, ki so zajeti v prikazih, se nanašajo izključno na število poklicnih pripadnikov Slovenske vojske. Vzroka za takšen pristop sta dva, in sicer: 1. število vojakov na služenju vojaškega roka je vse od leta 1999 upadalo in v celotnem obsegu vojne sestave niso predstavljali pomembnejše kategorije; 2. po letu 2003 vojaki na prostovoljnem služenju vojaškega

vojne sestave ni dosegal niti 10 %, leta 2008 pa je bilo razmerje med rezervno in stalno sestavo praktično izenačeno.

Uvedba možnosti za opravljanje vojaške službe v rezervni sestavi po pogodbi, za katero se je do konca leta 2003 odločilo 292 slovenskih državljanov (LP MO za leto 2003, 14), do septembra leta 2008 pa je število pripadnikov pogodbene rezerve naraslo na 1642, je ob hkratnem zmanjševanju števila pripadnikov obvezne rezerve spremenilo statusno strukturo pripadnikov rezervne sestave Slovenske vojske (glej tabelo 5.1).

Tabela 5.1: Struktura pripadnikov rezervne sestave Slovenske vojske glede na status v obdobju 2003–2008

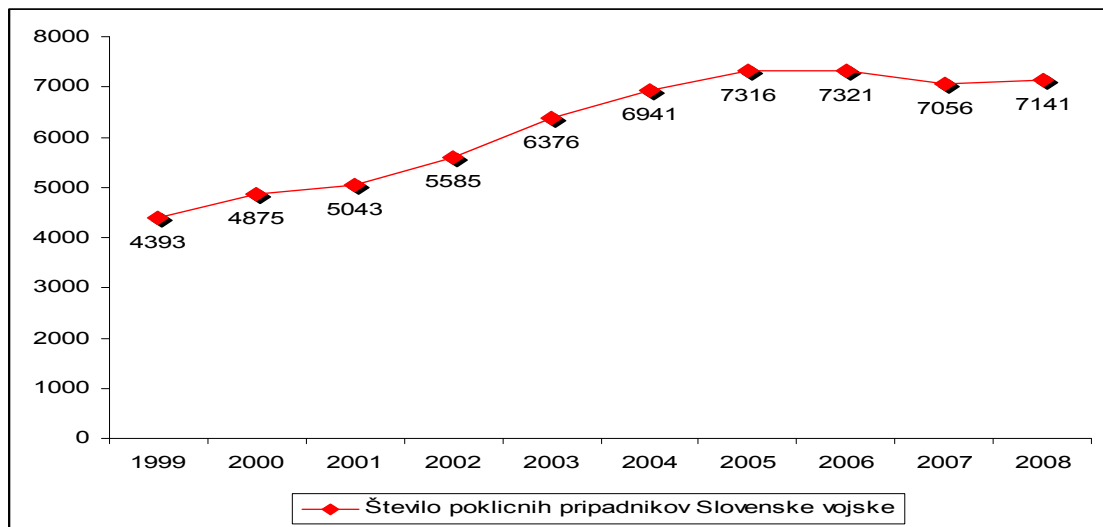
Status	DEC 2003		DEC 2004		DEC 2005		DEC 2006		DEC 2007		SEPT 2008	
	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%	Štev.	%
Obvezna rezerva	19836	98,5	8283	93,7	7917	85,1	7749	84,7	5956	78,9	5851	78,1
Pogodbena rezerva	292	1,5	560	6,3	1389	14,9	1404	15,3	1591	21,1	1642	21,9
Število skupaj	20128		8843		9306		9153		7547		7493	

Viri: LP MO za leto 2003 (2004, 14); LP MO za leto 2004 (2005,13); LP MO za leto 2005 (2006, 14); LP MO za leto 2007 (2008, 37–38); SOPR 2007 – 2012 (2006, 13); Struktura Slovenske vojske 2008.

Poklicna sestava Slovenske vojske se je do septembra leta 2008, ko je bilo v Slovenski vojski zaposlenih 7141 pripadnikov (Struktura Slovenske vojske 2008), v primerjavi s stanjem v decembru leta 1999, ko je štela 4393 pripadnikov (GŠSV 2009), povečala za 38,5 %. Spreminjaje obsega poklicne sestave Slovenske vojske v letih 1999–2008 je prikazano v grafu 5.2.

roka niso vključeni, saj služenje traja le 3 mesece, po odsluženem vojaškem roku pa se ne vključujejo v trenutno še obstoječi sestav obvezne rezerve.

Graf 5.2: Obseg poklicne sestave Slovenske vojske v obdobju 1999–2008

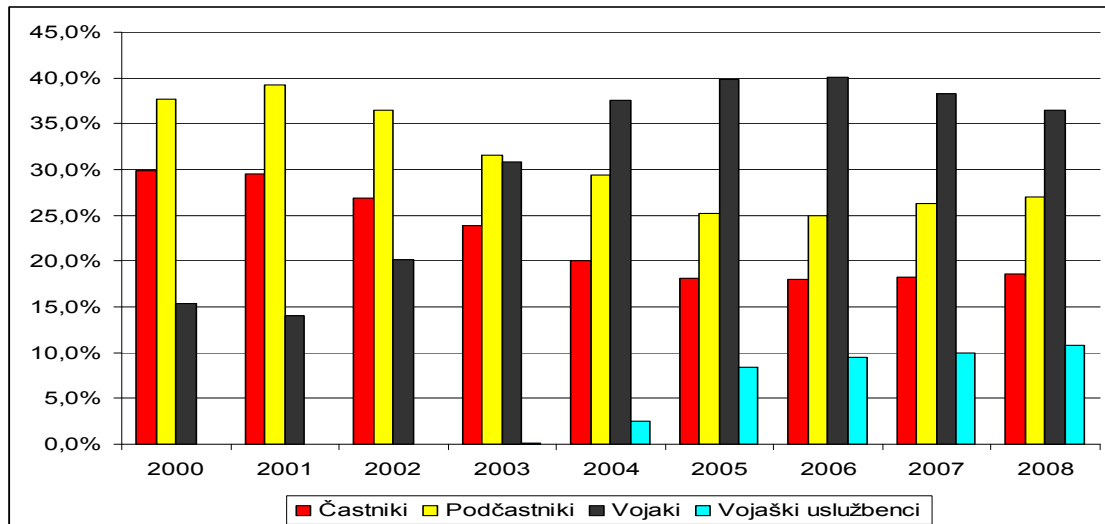

Viri: LP MO za leto 2004 (2005, 32); LP MO za leto 2006 (2007, 36); LP MO za leto 2007 (2008, 38); Struktura Slovenske vojske 2008; GŠSV 2009.

Kot je razvidno iz grafa 5.2, se je obseg poklicne strukture Slovenske vojske stalno povečeval vse do leta 2007, ko je bila zabeležena negativna rast (odliv kadrov iz Slovenske vojske je bil večji od števila novih zaposlitev), vendar se je v letu 2008 trend povečevanja števila poklicnih pripadnikov ponovno obrnil navzgor.

V nadaljevanju je prikazano spreminjajoče se razmerje med statusnimi kategorijami poklicnih pripadnikov Slovenske vojske v letih 2000–2008 (glej graf 5.3).

Graf 5.3: Struktura pripadnikov poklicne sestave Slovenske vojske glede na status v obdobju 2000–2008⁶³

Viri: LP MO za leto 2004 (2005, 32); LP MO za leto 2006 (2007, 36); LP MO za leto 2007 (2008, 38); Struktura Slovenske vojske 2008.

Iz grafičnega prikaza je razvidno, da je bilo za obdobje 2000–2005 v poklicni sestavi Slovenske vojske značilno zmanjševanje števila častnikov in podčastnikov ter povečevanje števila vojakov, v letu 2003 se je prvič pojavila nova statusna kategorija poklicnih pripadnikov Slovenske vojske, vojaški uslužbenci. V obdobju od leta 2005–2008 je delež častnikov in podčastnikov ostajal relativno stabilen (manjše povečanje števila častnikov v letih 2007 in 2008), zabeležena je negativna rast števila vojakov (leto 2007, 2008) ter povečevanje števila vojaških uslužbencev.

Kadrovska sestava Slovenske vojske v letu 2008, v segmentih obravnavana skozi celotno poglavje, je strnjeno prikazana v tabeli 5.2, v kateri so navedeni podatki o obsegu in strukturi vojne sestave Slovenske vojske na dan 30. 9. 2008,

⁶³ Zaradi preglednosti v grafu niso zajeti podatki za kategoriji civilne osebe in ostali. Delež navedenih kategorij se je v strukturi poklicne sestave Slovenske vojske v obdobju 2000–2008 zmanjšal za 10 %.

ter v tabeli 5.3, ki prikazuje strukturo poklicne sestave Slovenske vojske na dan 30. 9. 2008.

Tabela 5.2: Vojna sestava Slovenske vojske, 30. september 2008

VOJNA SESTAVA	ŠTEVILO	DELEŽ
Stalna sestava	7141	48,8 %
Obvezna rezerva	5851	40 %
Pogodbena rezerva	1641	12,2 %
SKUPAJ	14634	

Vir: Struktura Slovenske vojske 2008.

V SOPR 2007–2012 je Vlada Republike Slovenije kot ciljno stanje preoblikovanja vojne sestave, ki ga je treba doseči do leta 2012, zapisala, da bo vojno sestavo Slovenske vojske leta 2012 sestavljajo 8500 pripadnikov stalne sestave in 5500 pripadnikov pogodbene rezerve⁶⁴ in v projekciji kadrovskih virov obrambnega sistema 2007–2012 za leto 2008 predvidela naslednjo kadrovsko strukturo vojne sestave Slovenske vojske: 8000 pripadnikov stalne sestave, 3400 pripadnikov obvezne in 2600 pripadnikov pogodbene rezerve (SOPR 2007–2012, 2.2.3. in 5.4. tč.). Na podlagi podatkov iz tabele je mogoče sklepati, da za leto 2008 izdelani kadrovski načrti niso bili v celoti doseženi, saj je bilo v vojno sestavo Slovenske vojske razporejeno 7141 poklicnih pripadnikov (859 manj od načrtovanega), 5851 pripadnikov obvezne rezerve (2451 več od načrtovanega) in 1641 pripadnikov pogodbene rezerve (959 manj od načrtovanega).

⁶⁴ "Obvezno služenje v rezervni sestavi in 30-dnevno usposabljanje za zaščito in reševanje državljanov v miru, ki jim je bil priznan ugovor vesti vojaški dolžnosti po odsluženem vojaškem roku, se preneha izvajati 31. 12. 2010" (ZVojD-UPB1, 62.a čl.).

Tabela 5.3: Poklicna sestava Slovenske vojske, 30. september 2008

POKLICNA SESTAVA	ŠTEVILO	DELEŽ
Častniki	1324	18,5 %
Podčastniki	1932	27,1 %
Vojaki	2605	36,5 %
Vojaški uslužbenci	767	10,7 %
Civilne osebe	513	7,2 %
SKUPAJ	7141	

Vir: Struktura Slovenske vojske 2008.

Podatki v tabeli kažejo, da je skupni delež častnikov in podčastnikov poklicne sestave Slovenske vojske 30. 9. 2008 znašal 35,6 %, delež vojakov pa 36,5 %. V Slovenski vojski je bilo zaposlen 767 vojaških uslužbencev (10,7 % delež poklicne sestave) in 513 civilnih oseb (7,2 % poklicne sestave).

5.2 DANSKE OBOROŽENE SILE

Danske oborožene sile sestavljajo kopenska vojska (Danish Army), vojaška mornarica (Royal Danish Navy) in vojaško letalstvo (Royal Danish Air Force). Strateška raven poveljevanja z danskimi oboroženimi silami je v pristojnosti Združenega poveljstva obrambnih sil (Defence Command Denmark)⁶⁵, ki je organizacijsko vezano neposredno na ministra za obrambo (Organization of the Ministry of Defence, 2008).

Posebni segment v sestavi danskih oboroženi sil predstavlja Home Guard, v kateri na podlagi prostovoljne odločitve sodelujejo danski državljani, ki želijo sodelovati pri obrambi države. Poveljevanje s silami Home Guard je v pristojnosti Poveljstva Home Guard (Home Guard Command), ki v miru, za razliko od drugih poveljstev operativne ravni danskih oboroženih sil⁶⁶, organizacijsko ni podrejeno Defence Command Denmark, temveč je vezano neposredno na ministra za

⁶⁵ Poveljstvo strateške ravni.

⁶⁶ The Army Operative Command (Poveljstvo kopenske vojske), Admiral Danish Fleet (Poveljstvo mornariških sil) in Tactical Air Command Denmark (Poveljstvo vojaškega letalstva).

obrambo. Home Guard kot dopolnilna sila danskih oboroženih sil ni namenjena za delovanje v mirovnih operacijah⁶⁷ (Organization of the Ministry of Defence 2008).

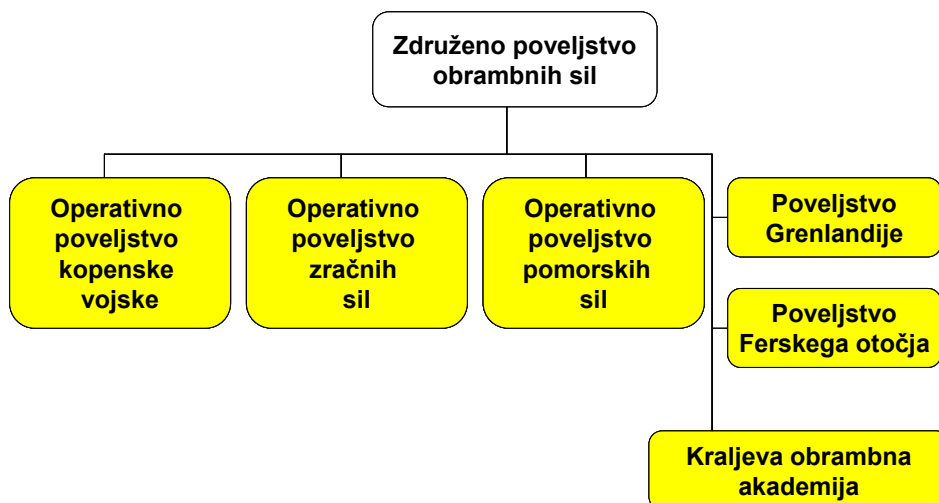
Kljub ohranjanju obveznosti služenja vojaškega roka za vso moško populacijo večinski delež mirnodobne sestave danskih oboroženih sil, razen v Home Guard, predstavljajo poklicni pripadniki.

5.2.1 Spremembe v organizacijski strukturi danskih oboroženih sil v letih 1999–2008 in organizacijska struktura danskih oboroženih v letu 2008

Na področju organizacijske strukture danskih oboroženih sil so bili v obravnavanem obdobju temeljni naporji usmerjeni v povečevanje zmogljivosti danskih oboroženih sil za soočanje z novimi varnostnimi izzivi. V ustaljeni strukturi vodenja in poveljevanja (poveljstva strateške, operativne in taktične ravni) ni bilo večjih sprememb, z ukinitvijo posameznih enot je bila racionalizirana struktura enot taktične ravni (s prerazporeditvijo obstoječih kadrovske in materialnih virov so se povečale operativne zmogljivosti preostalih enot). (The Danish Defence Agreement 2005–2009).

⁶⁷ Home Guard je bila ustanovljena leta 1949. Prvi zakon o Home Guard je danski parlament sprejel leta 1948, zadnje zakonske spremembe so bile sprejete leta 1993. Skladno z zakonodajo Home Guard predstavlja dopolnilne sile danskih oboroženih sil in je teritorialno organizirana. Leta 2008 je bilo v sestavi Home Guard približno 51.000 prostovoljcev in 800 poklicnih pripadnikov (častnikov in civilnih oseb) (Pedersen 2008).

Slika 5.3: Poveljniška struktura danskih oboroženih sil v letu 2008⁶⁸

Vir: Organization of the Ministry of Defence 2008.

5.2.2 Spremembe v kadrovske strukturi danskih oboroženih sil v letih 1999–2008 in kadrovska struktura danskih oboroženih sil v letu 2008

V obdobju 1999–2008 skladno z dansko obrambno politiko večje spremembe (zmanjševanje, povečevanje) skupnega obsega oboroženih sil niso bile predvidene. Na podlagi razpoložljivih podatkov (publikacija The Military Balance) se je do leta 2008 v primerjavi z letom 1999 za 12 % zmanjšalo število pripadnikov Home Guard, obenem pa se je za približno 29 % povečalo število pripadnikov stalne sestave danskih oboroženih sil (The Military Balance 1999–2000, 51–52 in The Military Balance 2009, 116–117).⁶⁹

5.3 IRSKE OBOROŽENE SILE

Irska ima klasično organizirane oborožene sile, ki jih sestavljajo kopenska vojska (Army), vojaška mornarica (Naval Service) in vojaško letalstvo (Air Corps).

⁶⁹ Povečanje števila pripadnikov stalne sestave danskih oboroženih sil je v največji meri posledica reorganizacije skupnih služb v okviru ministrstva za obrambo (prerazporeditve administrativnega osebja iz ministrstva za obrambo v strateško poveljstvo danskih oboroženih sil) (The Danish Defence Agreement 2005–2009).

Značilno za Irsko je, da nikoli v svoji zgodovini⁷⁰ ni uvedla naborniškega sistema popolnjenja oboroženih sil. Poklicna sestava kopenske in pomorske komponente oboroženih sil je dopolnjena s pripadniki prostovoljne rezerve (Irish Defence Forces Organisation 2008).

5.3.1 Spremembe v organizacijski strukturi irskih oboroženih sil v letih 1999–2008 in organizacijska struktura irskih oboroženih sil v letu 2008

Razvojni cilji irskih oboroženih sil, določeni v Beli knjigi obrambe iz leta 2000, so usmerjeni v krepitev zmogljivosti irskih oboroženih sil za učinkovit odgovor na izzive sodobnega varnostnega okolja. V organizacijskem pogledu je bila največjih sprememb deležna kopenska komponenta irskih oboroženih sil, v okviru katere je bila namesto večplastne strukture vodenja in poveljevanja, temelječe na štirih poveljstvih, uvedena enotnejša organizacijska struktura vodenja in poveljevanja, temelječa na treh poveljstvih brigadne ravni (White Paper on Defence, 4.3. tč.).

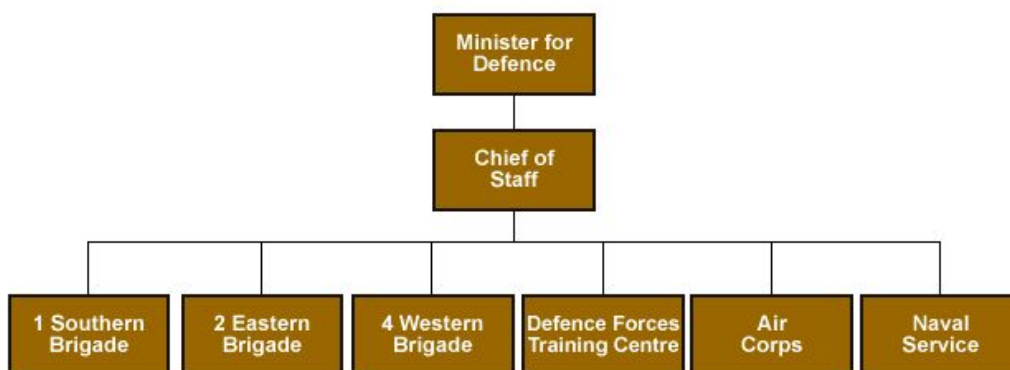
Med večje organizacijske spremembe sodi tudi delitev rezervne sestave na t.i. integrirano in splošno rezervo. Prva komponenta je vključena v sestavo stalnih oboroženih sil in predstavlja bazo za dopolnjevanje stalne sestave tudi pri opravljanju nalog v tujini, splošna rezerva pa tvori tri rezervne enote brigadne ravni in je namenjena izvajanju nalog na nacionalnem ozemlju Republike Irske. Racionalizirana je bila organizacijska struktura rezervne sestave irskih oboroženih sil, število rezervnih enot se je s 47 zmanjšalo na 27 (White Paper on Defence, Review of Implementation 2007, 31).

Z vidika zagotavljanja sodelovanja irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah je Irsko, upošteva razvoj na področju evropske varnostne in obrambne politike,

⁷⁰ Izpod britanske nadvlade se je Irsko osamosvojila leta 1921 (decembra 1921 ji je Velika Britanija podelila status dominiona, članice britanske skupnosti narodov, iz katere je izstopila leta 1949; decembra istega leta je s sprejemom sprememb ustave, ki jo je sicer sprejela leta 1937, uradno postala republika) (Gantar 2002, 26).

sprejela in v svoje oborožene sile uvedla koncept modularnega oblikovanja sil za izvedbo konkretnih nalog⁷¹ (White Paper on Defence, Review of Implementation 2007, 20–21).

Slika 5.4: Poveljniška struktura irskih oboroženih sil v letu 2008

Vir: Irish Defence Forces Organisation 2008.

Strateška raven poveljevanja je v irskih oboroženih silah zaupana načelniku štaba (angl. Chief of staff), ki je pristojen tudi za operativno poveljevanje s kopenskimi silami irske vojske.⁷² Za poveljevanje z zračno in kopensko komponento sta na operativni ravni organizirani poveljstvo zračnih sil (Air Corps) in poveljstvo vojaške mornarice (Naval Service) (Irish Defence Forces Organisation 2008).

⁷¹ Jedro kontingenta (ali bojne skupine) za izvedbo konkretne naloge praviloma tvori pehotna enota bataljonske ravni, kateremu se dodajo dodatni moduli iz rodovskih enot, potrebni za izvedbo konkretne naloge. Za pripravo kontingenta (bojne skupine) je praviloma odgovorno poveljstvo brigade, iz sestave katere je bataljon, ki tvori jedro posameznega kontingenta oziroma bojne skupine.

⁷² Poveljstvo južne, poveljstvo vzhodne in poveljstvo zahodne brigade ter poveljstvo centra za usposabljanje obrambnih sil so poveljstva taktične ravni poveljevanja.

5.3.2 Spremembe v kadrovski sestavi irskih oboroženih sil v obdobju 1999–2008 in kadrovska sestava irskih oboroženih v letu 2008

Zahtevo irske vlade, zapisano v Beli knjigi obrambe iz leta 2000, po zmanjšanju števila pripadnikov stalne sestave irskih oboroženih sil z 11500 na 10500, je bila uresničena do leta 2005 (White Paper on Defence, Review of Implementation 2007, 16), medtem ko postavljena zahteva po zmanjšanju števila pripadnikov rezervne sestave na približno 12000 pripadnikov še ni dosežena. Po podatkih iz publikacije The Military Balance je bilo v sestavi Irskih oboroženih sil v letu 2000 14800, leta 2008 pa 14875 pripadnikov rezervne sestave (The Military Balance 2000–2001, 96 in The Military Balance 2009, 178).

6 SODELOVANJE PRIPADNIKOV OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE V MIROVNIH OPERACIJAH

6.1 SLOVENSKA VOJSKA

6.1.1 Vključevanje Slovenske vojske v mirovne operacije

Začetek sodelovanja Slovenske vojske v mirovni operaciji sega v leto 1997, ko je 21 pripadnikov odšlo v Albanijo na mednarodno vojaško operacijo ALBA pod vodstvom OVSE⁷³. Sledila je operacija pod vodstvom OZN, operacija UNFICYP na Cipru, tej pa prvo sodelovanje v operaciji pod vodstvom Nata⁷⁴, v operaciji SFOR v Bosni in Hercegovini (Šteiner in Geder 2009, 192–193). V mirovni operaciji pod vodstvom EU Slovenska vojska sodeluje od leta 2003, ko je v operacijo CONCORDIA⁷⁵ v Makedoniji napotila enega častnika (Grošelj 2007, 140).

6.1.2 Analiza sodelovanja Slovenske vojske v mirovni operaciji v obdobju 1999–2008

Z vidika vključevanja pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije lahko obdobje 1999–2008 označimo kot obdobje dozorevanja, v okviru katerega je Slovenska vojska od zagotavljanja posameznikov in relativno nezahtevnih vojaških modulov (enote do ravni voda) za sodelovanje v mirovni operaciji

⁷³ Sodelovanje v operaciji: od maja do 26. julija 1997 (Klinar 2007, 46). V dosedanjem sodelovanju Slovenske vojske v mirovni operaciji je operacija ALBA edina, ki je potekala pod vodstvom OVSE.

⁷⁴ Do polnopravnega članstva v Natu je Slovenija sodelovala v operaciji v okviru zavezništva na podlagi vabila, kot partnerska država v programu Partnerstvo za mir, h kateremu je "kot prva država nečlanica nekdanjega Varšavskega pakta pristopila 30. marca 1994 v Bruslju" (Kronologija slovenskega vključevanja v NATO 2009).

⁷⁵ Operacija CONCORDIA je bila prva vojaška operacija, ki jo je vzpostavila EU.

prešla do stopnje, ko je bila prvič sposobna za sodelovanje v mirovni operaciji zagotoviti enoto ranga bataljona.⁷⁶

Mirovne operacije v katerih so sodelovali pripadniki Slovenske vojske v obdobju 1999–2008 so prikazane v tabeli 6.1.⁷⁷

⁷⁶ Bojna skupina (Task Force) SOKOL, ki so jo večinoma sestavljali pripadniki 10. MOTB je leta 2007 sodelovala v mirovni operaciji KFOR na Kosovu. Poveljeval ji je poveljnik 10. MOTB, podpolkovnik Miha Škerbinc. Prvič v zgodovini sodelovanja Slovenske vojske v mirovnih operacijah je Slovenska vojska prevzela lastno območje odgovornosti, prav tako so bili prvič v zgodovini pod operativnim poveljevanjem Slovenske vojske pripadniki tujih oboroženih sil (četa madžarskih oboroženih sil) (24ur.com, 15. 5. 2007).

⁷⁷ V tabeli ni prikazano sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske v mednarodnih operacijah, ki jih ob upoštevanju njihovih lastnosti in ciljev ne moremo šteti med mirovne operacije. To so: (1) AFOR v Albaniji (Humanitarna operacija Allied Harbour v Albaniji, sodelovanje v mednarodnih silah AFOR (Albania Force). Operacija je bila ustanovljena 16. aprila 1999, da bi zagotovila humanitarno pomoč kosovskim beguncem v Albaniji. Slovenska vojska je v operaciji sodelovala od 23. maja do 14. julija 1999, in sicer s sanitetno enoto (26 pripadnikov) ter z dvema častnikoma, ki sta opravljala naloge s področja civilno-vojaškega sodelovanja. Slovenski kontingent je deloval v okviru belgijskega kontingenta (Juvan 2005, 179). (2) NTM-I (Nato Training Mission Iraq). Operacija, ustanovljena na podlagi prošnje iraških oblasti in sprejete odločitve severnoatlantskega sveta leta 2004. Namen operacije: usposabljanje pripadnikov iraških varnostnih sil. Leta 2006 so v operaciji sodelovali 4 pripadniki Slovenske vojske, od leta 2007 do decembra 2008, ko je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep o prenehanju sodelovanja v operaciji, pa je Slovenska vojska za sodelovanje v operaciji zagotavljala dva častnika (Grošelj 2007, 143; Slovenska vojska 2009). (3) NATO humanitarna operacija v Pakistanu. Na podlagi odločitve severnoatlantskega sveta je bila oktobra 2005 vzpostavljena humanitarna operacija za pomoč Pakistanu po katastrofalnem potresu, ki je državo prizadel 8. oktobra 2005. V operaciji, ki je potekala od oktobra 2005 do februarja 2006, je sodelovalo približno 1000 pripadnikov NRF (NATO Reaction Force), med njimi tudi dva pripadnika Slovenske vojske (Grošelj 2007, 143; Pakistan earthquake relief operation 2009).

Tabela 6.1: Slovenska vojska v mirovnih operacijah v letih 1999–2008⁷⁸

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
MIROVNE OPERACIJE ZN											
UNMIK	Kosovo	1	1	1							
UNFICYP	Ciper	29	29	29							
UNTSO	Bližnji vzhod	2	2	2	3	3	2	2	2	2	3
UNIFIL	Libanon								12	12	14
MIROVNE OPERACIJE NATO											
SFOR	BiH	44	56	79	81	178	158				
KFOR	Kosovo		6	6	6	2	32	89	143	630	294
ISAF	Afganistan						27	58	54	66	69
MIROVNE OPERACIJE EU											
CONCORDIA	Makedonija					1					
EUFOR ALTHEA	BiH							86	71	36	31
EUFOR V DR CONGO	Kongo								2		
EUFOR TCHAD/CAR	Čad/Centralno Afriška Republika										15
Operacije ZN		3	3	3	1	1	1	1	2	2	2
Operacije NATO		1	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Operacije EU						1		1	2	1	2
Skupaj operacij		4	5	5	3	4	4	4	6	5	6
Operacije ZN		32	32	32	3	3	2	2	14	14	17
Operacije NATO		44	62	85	87	180	217	147	197	696	363
Operacije EU						1		86	73	36	46
Skupaj sodelujočih v eni izmeni		76	94	117	90	184	219	235	284	746	426

Viri: LP MO za leto 2003 (2004, 49); LP MO za leto 2004 (2005, 17); LP MO za leto 2005 (2006, 17); LP MO za leto 2006 (2007, 20); LP MO za leto 2007 (2008, 24); POVC SV (2008); Šteiner in Geder (2009, 199).

Na podlagi podatkov iz tabele 6.1 je razvidno, da so pripadniki Slovenske vojske v obdobju 1999–2008 sodelovali v štirih operacijah ZN, treh mirovnih operacijah pod vodstvom Nata (ena zaključena⁷⁹) in štirih mirovnih operacijah pod vodstvom EU (dve zaključeni⁸⁰). Stalno je, razen leta 2002⁸¹, naraščalo število v eni izmeni sodelujočih pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah, kar je predvsem

⁷⁸ Podatki iz tabele se nanašajo na število pripadnikov Slovenske vojske, napotene na operacijo v eni izmeni. Pripadniki Slovenske vojske se na operacijo praviloma napotijo za 6 mesecev. Izjeme predstavljajo operacija UNTSO (napotitev za 1 leto), poveljstvo operacije ALTHEA v Sarajevu (napotitev za 9 mesecev) ter operacija TCHAD/CHAR (rotacija kontingenta vsake 4 mesece) (Šteiner in Geder 2009, 199).

⁷⁹ SFOR v BiH; izvajanje mirovne operacije je s strani NATO prevzela EU (operacija ALTHEA).

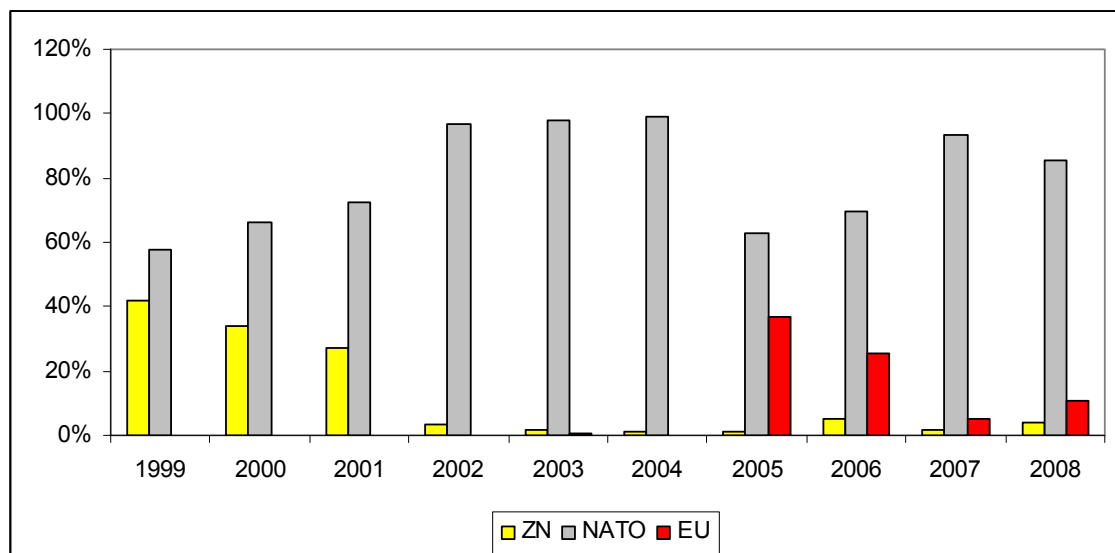
⁸⁰ CONCORDIA v Makedoniji in EUFOR v DR CONGO (Sile EU v demokratični republiki Kongo).

⁸¹ Zmanjšanje števila pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah v letu 2002 je posledica prenehanja sodelovanja v operaciji UNFICYP.

posledica povečevanja slovenskega prispevka v Natovih vodenih mirovnihi operacijah.

Časovno je najdaljše sodelovanje v operaciji UNTSO, vendar v operaciji Slovenska vojska sodeluje le z dvema, največ tremi pripadniki. Sledi operacija KFOR, za katero je značilno tudi največje povečanje števila sodelujočih pripadnikov Slovenske vojske, ter operaciji SFOR in ALTHEA.

Graf 6.1: Razmerje med napotitvami pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije ZN, NATO in EU v letih 1999–2008

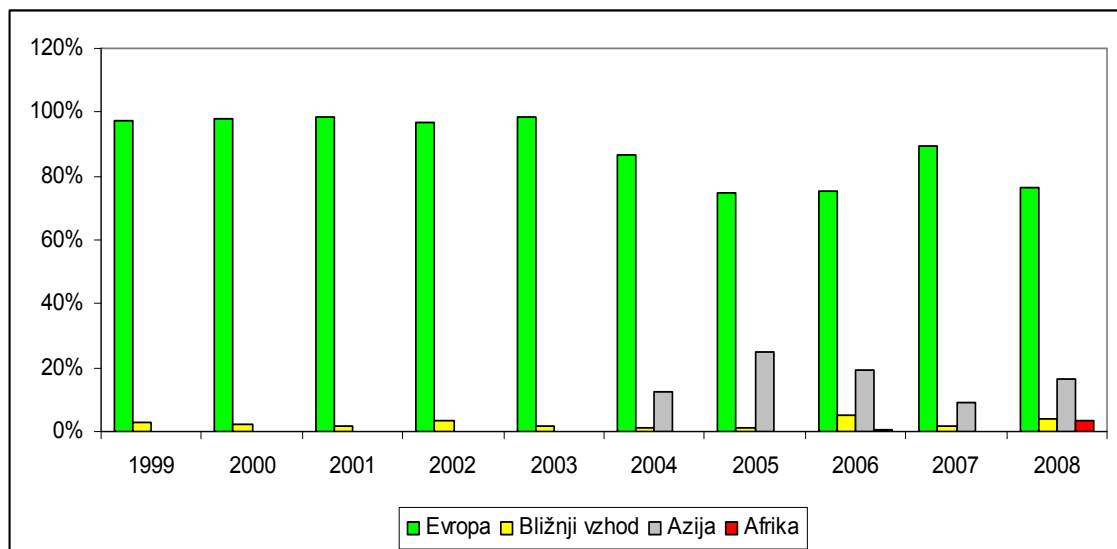

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ZN	42%	34%	27%	3%	2%	1%	1%	5%	2%	4%
NATO	58%	66%	73%	97%	98%	99%	63%	69%	93%	85%
EU					1%		37%	26%	5%	11%

Graf 6.1 prikazuje odstotek pripadnikov Slovenske vojske, ki so sodelovali v mirovnihi operacijah ZN, Nata oziroma EU v obdobju 1999–2008. Iz prikaza je razvidno, da se je delež pripadnikov Slovenske vojske, ki so bili napoteni v mirovne operacije pod vodstvom Nata stalno povečeval vse do leta 2004, ob hkratnem upadanju deleža slovenskih vojakov v operacijah ZN.

Ob upoštevanju podatkov iz tabele 6.1 je upadanje števila pripadnikov Slovenske vojske, ki so sodelovali v operacijah ZN, razumljivo: (1) v letu 2001 je Slovenska vojska prenehala sodelovati v dveh operacijah ZN (UNFICYP in UNMIK), hkrati pa je povečevala število pripadnikov v operacijah pod vodstvom Nata (še zlasti sta pomembna povečanje števila pripadnikov v operaciji SFOR leta 2003 ter začetek sodelovanja v operaciji ISAF v letu 2004). Čeprav je tudi v obdobju od leta 2005 do leta 2008 največji delež pripadnikov Slovenske vojske sodeloval v operacijah pod vodstvom Nata, je v letih 2005 in 2006 približno ena tretjina od skupnega števila v mirovne operacije napotenih pripadnikov Slovenske vojske sodelovala v operacijah EU, kar je v neposredni povezavi z dejstvom, da je konec leta 2004 EU od Nata prevzela izvajanje vojaške operacije SFOR v BiH (preimenovanje operacije v ALTHEA).

Graf 6.2: Razmerje med napotitvami pripadnikov Slovenske vojske v mirovne operacije na območju Evrope, Bližnjega vzhoda, Azije in Afrike v letih 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Evropa	97%	98%	98%	97%	98%	87%	74%	75%	89%	76%
Bližnji vzhod	3%	2%	2%	3%	2%	1%	1%	5%	2%	4%
Azija						12%	25%	19%	9%	16%
Afrika								1%		4%

Iz grafa 6.2 je razvidno, da je največji delež pripadnikov Slovenske vojske v obdobju 1999–2008 sodeloval v mirovnih operacijah, ki so potekale na območju Evrope (UNFICYP, UNMIK, SFOR, KFOR, CONCORDIA, ALTHEA), sledijo operacije na območju Bližnjega vzhoda (UNTSO, UNIFIL), Azije (ISAF) in Afrike (EUFOR v DR CONGO in TCHAD/CHAR).

6.2 DANSKE OBOROŽENE SILE

6.2.1 Vključevanje danskih oboroženih sil v mirovne operacije

Danske oborožene sile so začele sodelovati v mirovnih operacijah ZN že leta 1948 (v obdobju 1948–1987 so pripadniki danskih oboroženih sil sodelovali v devetih od trinajst vzpostavljenih opazovalnih mirovnih operacijah ZN), vendar se temu sodelovanju v okviru danskih oboroženih sil in na splošno v danski zunanji politiki ni posvečalo večje pozornosti. Povsem drugačna situacija je nastala po koncu hladne vojne, ko je sodelovanje danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah postalo njihova prednostna naloga in se je obseg sodelovanja tako po številu pripadnikov kot po številu mirovnih operacij (operacije ZN in še zlasti mirovne operacije pod vodstvom Nata) močno povečal⁸² (Jakobsen 2005, 36).

⁸² V okviru danskih oboroženih sil je bila že leta 1992 ustanovljena brigada za hitro posredovanje (Danish Reaction Brigade) s 4500 pripadniki (Jakobsen 2005, 35). Danska je pobudnica ustanovitve mednarodne brigade ZN v visoki stopnji pripravljenosti (SHIRBRIG) – enota je bila prvič uporabljena v mirovni operaciji ZN leta 2000 (Etiopija / Eritreja). Leta 2007 je v okviru SHIRBRIG sodelovalo skupno 23 držav (7 le kot opazovalke). Status držav, ki so predmet obravnave pričujočega specialističnega dela, v SHIRBRIG: Danska – polno sodelovanje, Slovenija je podpisala sporazum, s katerim izkazuje svojo pripravljenost prispevati sile v nabor sil za SHIRBRIG, Irska – podpisala sporazum, s katerim izkazuje pripravljenost za sodelovanje v usmerjevalnem odboru SHIRBRIG, ne pa tudi pripravljenosti za prispevanje sil (Multinational Stanby High Readiness Brigade for UN Operations 2008).

6.2.2 Analiza sodelovanja danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008

Tabela 6.2: Danske oborožene sile v mirovnih operacijah v letih 1999–2008⁸³

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
MIROVNE OPERACIJE ZN											
UNMOP	Hrvaška	1	1	1	1						
UNMBIH	BiH			1	1						
UNMIK	Kosovo						1	1	1	1	1
UNOMIG	Gruzija	5	5	5	6	5	5	5	5	5	5
UNTSO	Bližnji vzhod	9	10	10	10	11	11	10	11	11	10
UNIFIL II	Libanon								58		
UNIKOM	Irak/Kuvajt	7	5	5	5						
UNAMI	Irak								7	3	3
UNMOT	Tadžikistan	3									
UNAMA	Afganistan						1	1	1	1	
UNMOGIP	Indija/Pakistan	7	6	6	6	6	7	6	6	5	4
UNMIN	Nepal									2	1
UNTAET	Vzhodni Timor		2	4							
UNMISSET	Vzhodni Timor				4	3	2				
MINURSO	Zahodna Sahara								1		
MONUC	Kongo		2	2	2	2	2	1	2	3	2
UNAMSIL	Sierra Leone		2	2	2	2	2	1			
UNMEE	Etiopija/Eritreja			6	4	4	4	4	4	3	
UNMIL	Liberija						2	1	2	2	2
UNMIS	Sudan							40	16	16	8
MIROVNE OPERACIJE NATO											
SFOR	BiH	630	425	345	365	365	4				
KFOR	Kosovo	850	900	900	540	540	370	370	320	363	313
ISAF	Afganistan				50	50	49	185	390	454	750
Operacije ZN		6	8	10	10	7	10	10	12	11	9
Operacije NATO		2	2	2	3	3	3	2	2	2	2
Skupaj operacij		8	10	12	13	10	13	12	14	13	11
Operacije ZN		32	33	42	41	33	37	70	114	52	36
Operacije NATO		1480	1325	1245	955	955	423	555	710	817	1063
Skupaj sodelujočih v eni izmeni		1512	1358	1287	996	988	460	625	824	869	1099

Viri: The Military Balance 1999–2000 (1999, 52); The Military Balance 2000–2001 (2000, 57); The Military Balance 2001–2002 (2001, 52); The Military Balance 2002–2003 (2002, 39); The Military Balance 2003–2004 (2003, 39); The Military Balance 2004–2005 (2004, 47); The Military Balance

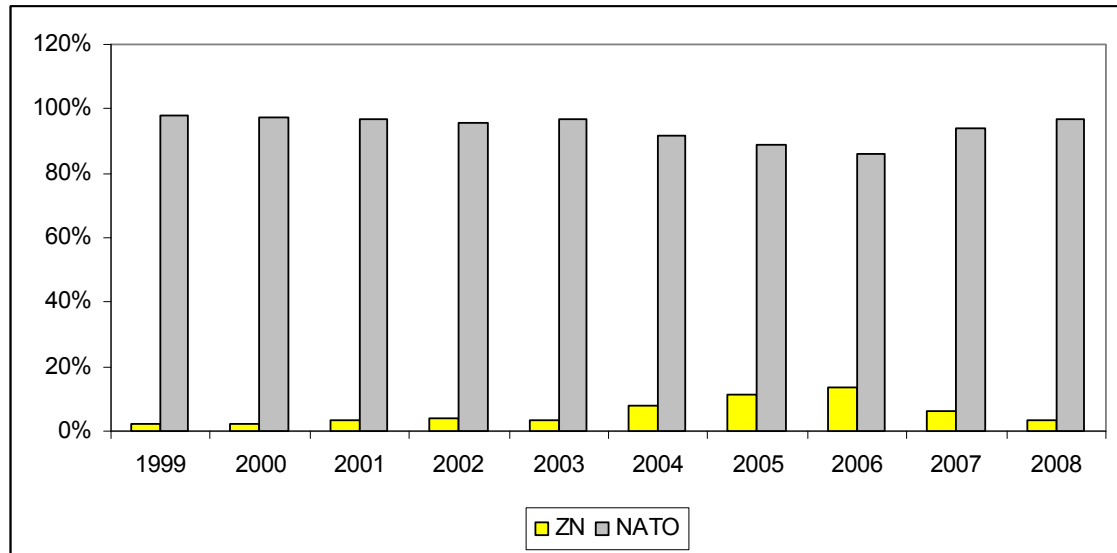
⁸³ V pregledu ni zajeto sodelovanje v Nato operaciji NTM-I v Iraku (sodelovanje danskih inštruktorjev za usposabljanje iraških varnostnih sil od leta 2006 dalje) ter Nato operacija AMBER FOX v Makedoniji, ki jo je Nato na prošnjo makedonskega predsednika vzpostavil septembra 2001 in se je zaključila decembra 2002 (mandat operacije s strani Severnoatlantskega sveta; naloga sodelujočih sil je bila zaščita mednarodnih opazovalcev OVSE; v operaciji je sodelovalo 40 pripadnikov danskih oboroženih sil) (The Military Balance 2002-2003, 39; Operation Amber Fox 2009).

2005–2006 (2005, 60); The Military Balance 2007 (2007, 109); The Military Balance 2008 (2008, 117); The Military Balance 2009 (2009, 117);

Na podlagi podatkov iz tabele 6.2 je razvidno, da so pripadniki danskih oboroženih sil v obdobju 1999–2008 sodelovali v dvajsetih različnih mirovnih operacijah ZN ter v treh mirovnih operacijah pod vodstvom Nata. Največje število pripadnikov danskih oboroženih sil je v mirovnih operacijah sodelovalo v letu 1999, v obdobju od leta 2000 do 2004 se je število sodelujočih v operacijah zniževalo (v primerjavi z letom 1999 je bilo leta 2004 v mirovnih operacijah 70 % manj pripadnikov danskih oboroženih sil), po letu 2004 pa je število ponovno začelo naraščati in se je v primerjavi z letom 2004 v obdobju štirih let povečalo za skoraj 60 %. Ponovno povečevanje števila pripadnikov danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah je predvsem povezano z začetkom njihovega sodelovanja v operaciji ISAF v Afganistanu.

Upoštevajoč čas in obseg sodelovanja v posamezni mirovni operaciji izstopa operacija KFOR na Kosovu, stalno pa pripadniki danskih oboroženih sil, predvsem v vlogi vojaških opazovalcev, sodelujejo tudi v treh mirovnih operacijah ZN, in sicer v operaciji UNOMIG v Gruziji, v operaciji UNTSO na Bližnjem vzhodu in v operaciji UNMOGIP na meji med Indijo in Pakistanom.

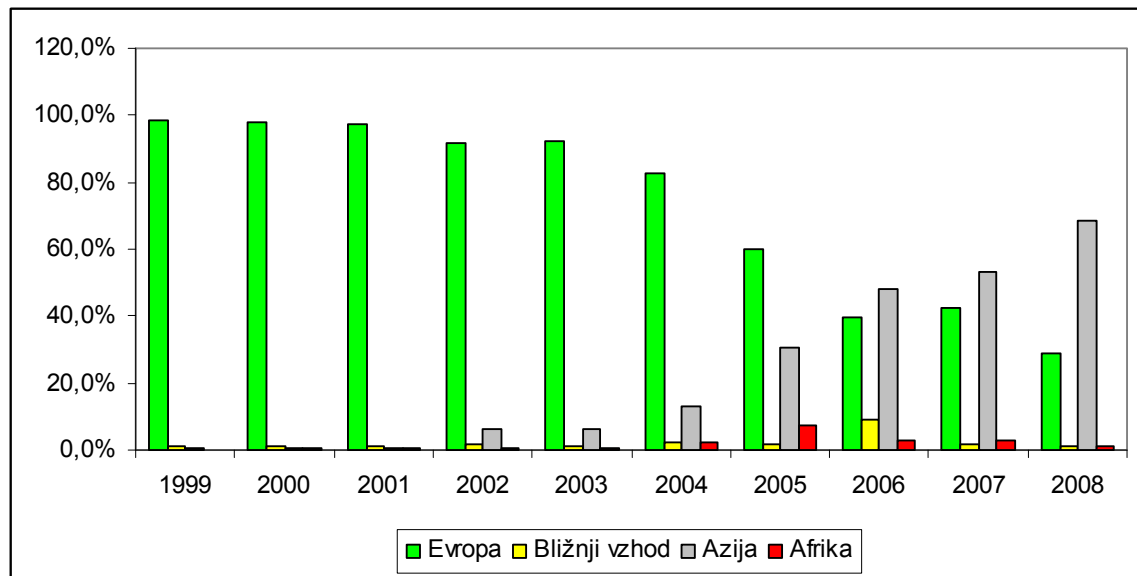
Graf 6.3: Razmerje med napotitvami pripadnikov danskih oboroženih sil v mirovne operacije ZN in NATO v letih 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
ZN	2%	2%	3%	4%	3%	8%	11%	14%	6%	3%
NATO	98%	98%	97%	96%	97%	92%	89%	86%	94%	97%

Iz grafa 6.3 je razvidno, da je prednost sodelovanja danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah pod vodstvom Nata.

Graf 6.4: Razmerje med napotitvami pripadnikov danskih oboroženih sil v mirovne operacije na območju Evrope, Bližnjega vzhoda, Azije in Afrike v letih 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Evropa	98,3%	98,0%	97,3%	91,7%	92,1%	82,6%	60,2%	39,6%	42,5%	29%
Bližnji vzhod	1,1%	1,1%	1,2%	1,5%	1,1%	2,4%	1,6%	9,2%	1,6%	1,2%
Azija	0,7%	0,6%	0,8%	6%	6%	12,8%	30,7%	48%	53%	68,7%
Afrika		0,3%	0,8%	0,8%	0,8%	2,2%	7,5%	3%	2,8%	1,1%

Iz grafa 6.4 je razvidno, da je v obdobju od leta 1999 do 2004 večina pripadnikov danskih oboroženih sil sodelovala v mirovnih operacijah, ki so se odvijale na območju Evrope. V letu 2004, še izraziteje pa v letu 2005, se je težišče sodelovanja danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah iz Evrope počasi selilo proti Aziji in v letu 2008 je v mirovnih operacijah v Aziji že sodelovalo skoraj 69 % vseh v mirovne operacije napotenih pripadnikov danskih oboroženih sil.

6.3 IRSKE OBOROŽENE SILE

6.3.1 Vključevanje irskih oboroženih sil v mirovne operacije

Irske oborožene sile sodelujejo v mirovnih operacijah ZN od leta 1955, ko je Irska postala članica OZN. V obdobju po koncu hladne vojne so pripadniki irskih oboroženih sil začeli sodelovati tudi v operacijah pod vodstvom Nata, kar je

posledica sodelovanja Republike Irske v Natovem programu Partnerstva za mir (od leta 1999), ter v operacijah EU.

6.3.2 Analiza sodelovanja irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008

Tabela 6.3: Irske oborožene sile v mirovnih operacijah v letih 1999–2008

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
MIROVNE OPERACIJE ZN											
UNMOP	Hrvaška	1	1	1	2						
UNMIK	Kosovo						3	4	4	4	4
UNFICYP	Ciper	19	4	5	7	7	4	18			
UNTSO	Bližnji vzhod	10	9	10	13	13	14	14	12	14	11
UNIFIL	Libanon	608	660	552	3	3	6	5	5	166	7
UNIFIL II	Libanon								36		
UNIKOM	Irak/Kuvajt	5	7	6	6						
UNTAET	Vzhodni Timor		44	48							
UNMISSET	Vzhodni Timor				42	42					
MINURSO	Zahodna Sahara	7	6	3	3	3	4	4	3	3	3
MONUC	Kongo				2	2	2	2	3	3	4
UNMEE	Etiopija/Eritreja				219	219					
UNMIL	Liberija						432	413	322	2	
UNAMIS	Sudan								3		
UNOCI	Slonokoščena obala						2	1	2	2	2
MIROVNE OPERACIJE NATO											
SFOR	BiH	50	50	50	50	50	50				
KFOR	Kosovo		104	104	104	104	104	104	211	220	80
ISAF	Afganistan						11	11	7	7	7
MIROVNE OPERACIJE EU											
EUFOR TCHAD/CAR	Čad/Centralno Afriška Republika									400	445
EUFOR	BiH							50	57	25	43
Operacije ZN		6	7	7	9	7	8	8	9	7	6
Operacije NATO		1	2	2	2	2	3	2	2	2	2
Operacije EU								1	1	2	2
Skupaj operacij		7	9	9	11	9	11	11	12	11	10
Operacije ZN		650	731	625	297	289	467	461	390	194	31
Operacije NATO		50	154	154	154	154	165	115	218	227	87
Operacije EU								50	57	425	488
Skupaj sodelujočih v eni izmeni		700	885	779	451	443	632	626	665	846	606

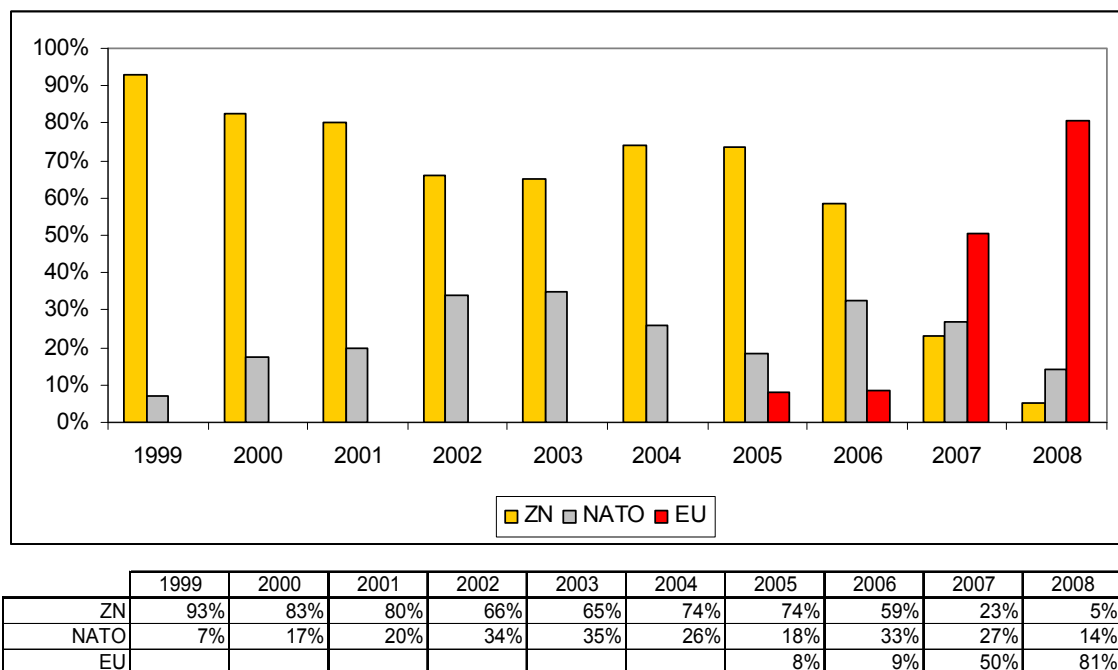
Viri: The Military Balance 1999–2000 (1999, 91); The Military Balance 2000–2001 (2000, 96– 97); The Military Balance 2001–2002 (2001, 92); The Military Balance 2002–2003 (2002, 74); The Military Balance 2003–2004 (2003, 74); The Military Balance 2004–2005 (2004, 89); The Military Balance 2005–2006 (2005, 122); The Military Balance 2007 (2007, 167–168); The Military Balance 2008 (2008, 178–179); The Military Balance 2009 (2009, 179);

Iz pregleda v tabeli 6.3 je razvidno, da so irske oborožene sile v obdobju 1999–2008 sodelovale v petnajstih različnih mirovnih operacijah ZN, v treh mirovnih

operacijah Nata in v dveh mirovnih operacijah EU. Po številu pripadnikov, ki so sodelovali v posamezni mirovni operaciji, v eni izmeni izstopajo tri mirovne operacije, in sicer v obdobju 1999–2003 operacija UNIFIL, v obdobju 2004–2006 operacija UNMIL ter v obdobju 2007–2008 operacija EUFOR TCHAD/CAR. Prva je potekala na Bližnjem vzhodu, drugi dve pa v Afriki. Med obsežnejšimi kontinenti irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah je tudi operacija KFOR na Kosovu, v katero so bili pripadniki irskih oboroženih sil prvič napoteni leta 2000 in v operaciji sodelujejo še danes.

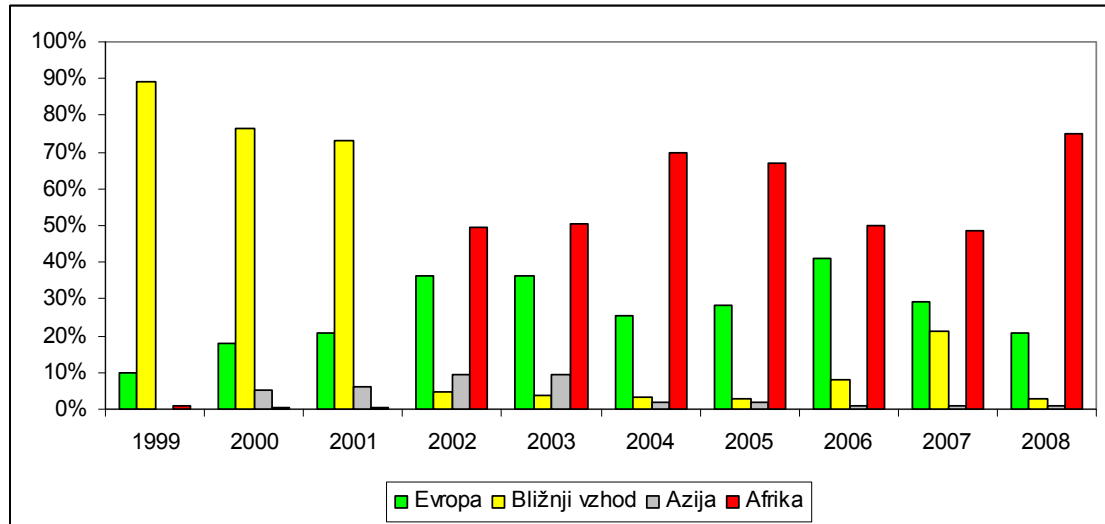
V časovnem pogledu sodelovanja irskih oboroženih sil v konkretni mirovni operaciji vsekakor izstopata operaciji UNTSO in UNIFIL (obe potekata na območju Bližnjega vzhoda). V Evropi pripadniki irskih oboroženih sil najdlje sodelujejo v operaciji KFOR na Kosovu, v Afriki pa v operaciji MINURSO v Zahodni Sahari.

Graf 6.5: Razmerje med napotitvami pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovne operacije ZN, NATO in EU v letih 1999–2008

Graf 6.5 nazorno prikazuje razmerja med številom napotenih pripadnikov irskih oboroženih sil v posamezne mirovne operacije, ki potekajo v okviru ZN, Nata ali EU. V obdobju 1999–2004 je opazen trend zmanjševanja števila pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah ZN ob hkratni krepitvi kontingentov v mirovnih operacijah Nata. Slednje je predvsem posledica začetka sodelovanja irskih oboroženih sil v operacijah Nata na Balkanu (SFOR v BiH in KFOR na Kosovu). Povečanje skupnega števila pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah leta 2004, ki je predvsem posledica začetka sodelovanja v mirovni operaciji UNMIL v Liberiji, je posledično vplivalo na dokaj nespremenjeno razmerje med številom pripadnikov v mirovnih operacijah ZN in Nata. V letu 2005 so irske oborožene sile, enako kot Slovenska vojska, svoje pripadnike, ki so sodelovali v operaciji SFOR (BiH), preusmerile v sodelovanje v operaciji EUFOR ALTHEA (BiH), s tem se je delež pripadnikov v operacijah Nata znižal, delež pripadnikov v operacijah ZN pa je ostal nespremenjen. V letu 2006 se je z okrepitevijo kontingenta irskih oboroženih sil v operaciji KFOR na Kosovu, ob hkratnem zmanjšanju kontingenta v operaciji UNMIL, ponovno povečal delež pripadnikov v operacijah Nata ter v skupnem razmerju znižal delež pripadnikov v operacijah ZN. Z začetkom sodelovanja irskih oboroženih sil v operaciji EUFOR TCHAD/CAR, v katero so napotile močan kontingent svojih pripadnikov (400 v letu 2007 in 445 v letu 2008), prenehanjem sodelovanja v operaciji UNMIL ter zmanjšanjem kontingenta v operaciji KFOR (občutno v letu 2008, ko se je kontingent z 220 znižal na 80 pripadnikov), se je bistveno povečalo število pripadnikov irskih oboroženih sil, ki sodelujejo v operacijah EU ob hkratnem zmanjšanju kontingentov v operacijah ZN in Nata.

Graf 6.6: Razmerje med napotitvami pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovne operacije na območju Evrope, Bližnjega vzhoda, Azije in Afrike v letih 1999–2008

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Evropa	10%	18%	21%	36%	36%	25%	28%	41%	29%	21%
Bližnji vzhod	89%	76%	73%	5%	4%	3%	3%	8%	21%	3%
Azija		5%	6%	9%	9%	2%	2%	1%	1%	1%
Afrika	1%	1%	0%	50%	51%	70%	67%	50%	48%	75%

Na podlagi zgornjega grafičnega prikaza je razvidno, da je bilo težišče sodelovanja irskih oboroženih sil v obdobju 1999–2001 usmerjeno na Bližnji vzhod, kar je predvsem rezultat obsežnih kontingentov v operaciji UNIFIL. V letu 2002 se je začelo težišče sodelovanja preusmerjati v Afriko, hkrati pa so irske oborožene sile krepile svojo prisotnost v mirovnih operacijah v Evropi. Navedeni trend se je nadaljeval vse do leta 2008, ko je težišče sodelovanja pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah dejansko najbolj izraženo prav v Afriki (kar je posledica sodelovanja obsežnih kontingentov irskih oboroženih sil v operaciji EUFOR TCHAD/CAR).

7 PRIMERJALNA ANALIZA

7.1 PRIMERJAVA VARNOSTNE IN OBRAMBNE POLITIKE SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE

V okviru analiz varnostnih in obrambnih politik Slovenije, Danske in Irske, obravnavanih v tretjem poglavju specialističnega dela, sem se osredotočila predvsem na zaznavanje groženj varnosti, pomen, ki ga država pripisuje sodelovanju v mirovnih operacijah ter v okviru obrambne politike postavljene razvojne cilje njihovih oboroženih sil.

Med temeljnimi ugotovitvami lahko poudarim naslednje skupne značilnosti v varnostni in obrambni politiki Slovenije, Danske in Irske:

- 1) Vse tri države ocenjujejo, da je neposredno vojaško ogrožanje njihove nacionalne varnosti v spremenjenem varnostnem okolju malo verjetno ter kot glavne vire ogrožanja nacionalne varnosti izpostavljajo nevojaške grožnje (mednarodni terorizem, mednarodni kriminal, regionalne konflikte in njihove posledice, okoljsko problematiko...).
- 2) V okviru nacionalnovarnostnih politik velik pomen vse tri države pripisujejo sodelovanju v mirovnih operacijah.
- 3) Razvoj oboroženih sil vseh treh držav je usmerjen v krepitev njihovih zmogljivosti za soočanje s sodobnimi viri ogrožanja varnosti, s posebnim poudarkom na krepitvi zmogljivosti oboroženih sil za sodelovanje v mirovnih operacijah.

Ob izpostavljenih skupnih značilnostih varnostnih in obrambnih politik Slovenije, Danske in Irske so med obravnavanimi državami tudi pomembne razlike, ki se neposredno kažejo tudi pri prizadevanjih njihovih oboroženih sil v izvajanju nalog v tujini. Med najpomembnejšimi razlikami so naslednje:

- 1) Z vključitvijo v polnopravno članstvo Nata in EU je Slovenija izpolnila dva strateška cilja svoje varnostne in obrambne politike. Značilno za Slovenijo je,

da področju varnostni in obrambe enakovredno obravnava tako članstvo v Natu kot članstvo v EU (polno sodelovanje pri razvoju EVOP).

- 2) Za Dansko članstvo v Natu predstavlja temelj zagotavljanja nacionalne varnosti in obrambe. Kljub članstvu v EU Danska ne sodeluje v vojaških aktivnostih EU, ki jih slednja izvaja v okviru EVOP. Kot dodatno značilnost, ki je bistvenega pomena za razumevanje vključevanja danskih oboroženih sil na nalogah v tujini, je treba opozoriti na krepitev odnosov z ZDA, še posebej po letu 2001 (Danska je npr. kot edina severnoevropska država s svojimi vojaškimi zmogljivostmi sodelovala v napadu na Irak leta 2003).
- 3) Vojaško nevtralna Irska kot članica EU sodeluje tudi v okviru EVOP in v okviru Natovega programa Partnerstvo za mir. Vse mirovne operacije, v katerih lahko sodelujejo pripadniki irskih oboroženih sil, morajo biti obvezno avtorizirane s strani ZN.

7.2 PRIMERJAVA ORGANIZIRANOSTI IN NALOG OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE TER PRAVNIH PODLAG ZA NJIHOVO SODELOVANJE V MIROVNIH OPERACIJAH

7.2.1 Naloge oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske – primerjava

Naloge oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske lahko na podlagi izvedene analize v četrtem poglavju specialističnega dela razdelim na tri temeljne sklope, in sicer (1) na naloge vojaške obrambe, (2) naloge, povezane z zaščito in reševanjem ter dajanjem pomoči drugim državnim organom in institucijam pri zagotavljanju nacionalne varnosti in (3) sodelovanje v operacijah za podporo mednarodnega miru, varnosti in stabilnosti. Temeljna ugotovitev je, da so naloge oboroženih sil vseh treh držav zelo podobno opredeljene, le da je naloga oboroženih sil Slovenije in Danske zaradi članstva v Natu tudi sodelovanje pri kolektivni obrambi zavezništva, v okviru tretjega sklopa nalog je pri opredelitvi nalog irskih oboroženih sil kot pogoj opredeljena odobritev operacije s strani ZN.

7.2.2 Pravna podlage za sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah – primerjava

Pri analizi pravnih podlag za sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske sem v okviru specialističnega dela temeljno pozornost namenila vprašanju pristojnosti za sprejemanje odločitev, povezanih z napotitvijo oboroženih sil na izvajanje nalog v mirovnih operacijah (glej tabelo 7.1).

Tabela 7.1: Pristojnost za sprejemanje odločitev o napotitvah oboroženih sil v mirovne operacije

Država	Pristojnost za sprejemanje odločitev o napotitvah oboroženih sil v mirovne operacije		
	Parlament	Vlada	Parlament in vlada
Slovenija		X	
Danska	X		
Irska			X

Iz prikaza v tabeli je razvidna različna pravna ureditev odločanja o napotitvi oboroženih sil posamezne države v mirovne operacije. Sama pristojnost za odločanje o napotitvi oboroženih sil v konkretno mirovno operacijo poleg sprejema odločitve o napotitvi obsega tudi odločanje o velikosti sil, ki se napotijo ter določitev morebitnih nacionalnih omejitev za delovanje v mirovni operaciji.

Za Slovenijo in Dansko je značilna enovita pristojnost, v prvem primeru odločitve sprejema vlada, v drugem pa parlament. V primeru Irske pa gre za deljeno pristojnost za sprejemanje odločitev, in sicer med vlado (sprejema sklepe o napotitvi) in parlamentom (odobrava sprejete sklepe vlade).

7.2.3 Organizacijska struktura in kadrovska sestava oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske – primerjava

V petem poglavju specialističnega dela sem analizirala organizacijsko strukturo in kadrovsko sestavo oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske ter spremembe v slednjih v obdobju 1999–2008. Temeljne ugotovitve izvedenih analiz so prikazane v tabeli 7.2.

Tabela 7.2: Primerjava organizacijske strukture in kadrovske sestave oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske – primerjava

Kazalnik primerjave	Slovenska vojska	Oborožene sile Danske	Oborožene sile Irske
Organiziranost	<u>Enotna</u> (brez delitve na zvrsti)	<u>Delitev na zvrsti</u> 1. kopenska vojska 2. vojaško letalstvo 3. vojaška mornarica 4. Home Guard	<u>Delitev na zvrsti</u> 1. kopenska vojska 2. vojaško letalstvo 3. vojaška mornarica
Sistemopolnjevanja	<i>Do 2003</i>	Pretežno poklicna, ohranja naborniški sistemopolnjevanja Home Guard (prostovoljci)	Poklicna Dopolnjuje jo rezervna sestava
	Naborniška		
	<i>Po letu 2003</i>		
	Poklicna dopolnjena s pogodbeno in obvezno rezervo		
Poveljevanje (strateška raven)	GŠSV	Združeno poveljstvo obrambnih sil Poveljstvo Home Guard v miru neposredno podrejeno ministru za obrambo	Štab obrambnih sil
Spremembe v sistemu poveljevanja 1999–2008	DA	NE	DA vendar samo kopenska komponenta
Spremembe organizacijske strukture 1999–2008	DA <u>bistvene</u> na operativni in taktični ravni	DA <u>manjše</u> na taktični ravni	DA <u>bistvena v rezervni sestavi</u> zaradi uvedbe delitve na integrirano in splošno rezervo
Kadrovska sestava	Poklicni pripadniki Pogodbena rezerva Obvezna rezerva	Poklicni pripadniki Naborniki Prostovoljna rezerva	Poklicni pripadniki Prostovoljna rezerva
Spremembe obsega kadrovske sestave 1999–2008	DA <u>bistvene</u> skupni obseg (- 80 %) poklicna (+ 38,5 %)	DA <u>manjše</u>	DA <u>manjše</u>

Iz povzetka temeljnih ugotovitev v petem poglavju izvedene analize organizacijske strukture in kadrovske sestave oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, prikazanega v tabeli 7.2, lahko zaključim, da je bilo največ bistvenih sprememb v organizacijski strukturi in kadrovski sestavi v obdobju 1999–2008 izpeljano v Slovenski vojski, kar je prvič posledica dejstva, da gre za vojaško organizacijo z najkrajšo zgodovino, ter drugič posledica intenzivnih integracijskih procesov v okviru vključevanja v zvezo Nato. Spremembe, po obsegu seveda manjše kot spremembe v okviru Slovenske vojske, so potekale tudi v okviru danskih in irskih oboroženih sil. Med skupnimi dejavniki za izvajanje sprememb v

okviru vseh treh oboroženih sil je vsekakor nujno izpostaviti koncept razvoja ustreznih zmogljivosti oboroženih sil za delovanje doma in v tujini, ki ga v svojih razvojnih dokumentih poudarjajo vse tri obravnavane države, pri tem pa izpostavljajo vse zahtevnejše delovanje svojih oboroženih sil v mednarodnem okolju.

7.3 PRIMERJAVA SODELOVANJA OBOROŽENIH SIL SLOVENIJE, DANSKE IN IRSKE V MIROVNIH OPERACIJAH V OBDOBJU 1999–2008

7.3.1 Število mirovnih operacij in število pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, ki so v njih sodelovali

Tabela 7.3: Pregled mirovnih operacij, v katerih so sodelovali pripadniki oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v obdobju 1999–2008

Mirovne operacije		Slovenska vojska	Oborožene sile Danske	Oborožene sile Irske
MIROVNE OPERACIJE ZN				
UNMOP	Hrvaška		Z	Z
UNMBIH	BiH		Z	
UNMIK	Kosovo	Z	D	D
UNFICYP	Ciper	Z		Z
UNOMIG	Gruzija		D	
UNTSO	Bližnji vzhod	D	D	D
UNIFIL	Libanon	D		D
UNIFIL II	Libanon		Z	Z
UNIKOM	Irak/Kuvajt		Z	Z
UNAMI	Irak		D	
UNMOT	Tadžikistan		Z	
UNAMA	Afganistan		Z	
UNMOGIP	Indija/Pakistan		D	
UNMIN	Nepal		D	
UNTAET	Vzhodni Timor		Z	Z
UNMISET	Vzhodni Timor		Z	Z
MINURSO	Zahodna Sahara		Z	D
MONUC	Kongo		D	D
UNAMSIL	Sierra Leone		Z	
UNMEE	Etiopija/Eritreja		Z	Z
UNMIL	Liberija		D	Z
UNMIS	Sudan		D	
UNAMIS	Sudan			Z
UNOCI	Slonokoščega obala			D
MIROVNE OPERACIJE NATO				
SFOR	BiH	Z	Z	Z
KFOR	Kosovo	D	D	D
ISAF	Afganistan	D	D	D
MIROVNE OPERACIJE NATO				
CONCORDIA	Makedonija	Z		
EUFOR ALTHEA	BiH	D		D
EUFOR V DR CONGO	Kongo	Z		
EUFOR TCHAD/CAR	Čad/Centralno Afriška Republika	D		D
Operacije ZN	Skupaj 1999 - 2008	4	20	15
	Zaključeno sodelovanje	2	11	9
	Sodelovanje tudi v letu 2008	2	9	6
Operacije NATO	Skupaj 1999 - 2008	3	3	3
	Zaključeno sodelovanje	1	1	1
	Sodelovanje tudi v letu 2008	2	2	2
Operacije EU	Skupaj 1999 - 2008	4	0	2
	Zaključeno sodelovanje	2		
	Sodelovanje tudi v letu 2008	2		2
Skupaj sodelovanje v operacijah 1999 - 2008		11	23	20
Zaključene operacije		5	12	10
Sodelovanje tudi v letu 2008		6	11	10

Legenda: Z (zaključeno sodelovanje); D (sodelovanje tudi v letu 2008);

V tabeli 7.3 je podan skupni pregled vseh mirovnih operacij, v katerih so v obdobju 1999–2008 sodelovali pripadniki oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske. Iz pregleda je razvidno, da so pripadniki Slovenske vojske v tem obdobju sodelovali v skupaj 11 različnih mirovnih operacijah, in sicer tako v operacijah ZN kot v operacijah Nata in EU, sodelovanje v šestih je potekalo tudi v letu 2008. Pripadniki danskih oboroženih sil so v tem obdobju sodelovali v skupaj 23 različnih mirovnih operacijah, in sicer v operacijah ZN in Nata, sodelovanje v 11 operacijah je potekalo tudi v letu 2008 (zaradi nesodelovanja Danske v okviru EVOP pripadniki danskih oboroženih sil ne sodelujejo v operacijah EU. Irske oborožene sile so v obdobju 1999–2008 sodelovale v skupno 20 različnih mirovnih operacijah (ZN, Nato, EU), sodelovanje v 10 je potekalo tudi v letu 2008.

Tabela 7.4: Velikost kontingentov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, ki so sodelovali v mirovnih operacijah 1999–2008 (v eni izmeni)

	Število v eni izmeni sodelujočih pripadnikov oboroženih sil									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
SLOVENSKA VOJSKA										
Operacije ZN	32	32	32	3	3	2	2	14	14	17
Operacije NATO	44	62	85	87	180	217	147	197	696	363
Operacije EU					1		86	73	36	46
Skupaj v eni izmeni	76	94	117	90	184	219	235	284	746	426
DANSKE OBOROŽENE SILE										
Operacije ZN	32	33	42	41	33	37	70	114	52	36
Operacije NATO	1480	1325	1245	955	955	423	555	710	817	1063
Operacije EU										
Skupaj v eni izmeni	1512	1358	1287	996	988	460	625	824	869	1099
IRSKÉ OBOROŽENE SILE										
Operacije ZN	650	731	625	297	289	467	461	390	194	31
Operacije NATO	50	154	154	154	154	165	115	218	227	87
Operacije EU							50	57	425	488
Skupaj v eni izmeni	700	885	779	451	443	632	626	665	846	606

V tabeli 7.4 je številčni pregled pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske, ki so sodelovali v mirovnih operacijah ZN, Nata in EU v obravnavanem obdobju, in sicer se podatki nanašajo na velikost v mirovnih operacijah sodelujočih kontingentov oboroženih sil v eni izmeni⁸⁴.

⁸⁴ Ob upoštevanju dostopnih podatkov ni možno prikazati celotnega števila pripadnikov oboroženih sil, ki so sodelovali v mirovnih operacijah v določenem letu (januar–december).

Primerjava podatkov med tabelama 7.3 in 7.4 pokaže, da je Slovenska vojska kljub dokaj enakomerni porazdeljenosti sodelovanja tako v operacijah ZN kot v operacijah Nata in EU po letu 2003 močno povečala velikost kontingentov, ki sodelujejo v operacijah Nata. V primeru Danske obstaja občutno nesorazmerje med številom operacij ZN in operacij NATA (od skupno 23 mirovnih operacij, v katerih so v obdobju 1999–2008 sodelovali pripadniki danskih oboroženih sil, so le 3 operacije Nata), hkrati pa število pripadnikov danskih oboroženih sil, ki so sodelovali v Natovih mirovnih operacijah močno presega število sodelujočih v operacijah ZN. Tudi v primeru irskih oboroženih sil prevladuje sodelovanje v operacijah ZN, v nasprotju z danskimi oboroženimi silami pa je za irske oborožene sile značilno spreminjanje deleža napotenih pripadnikov v mirovne operacije ZN, Nata in EU. Opazen je trend upadanja števila pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah ZN ter vse do leta 2007 naraščanje števila sodelujočih v operacijah Nata, v letih 2007 in 2008 pa izrazito povečanje števila pripadnikov irskih oboroženih sil v operacijah EU.

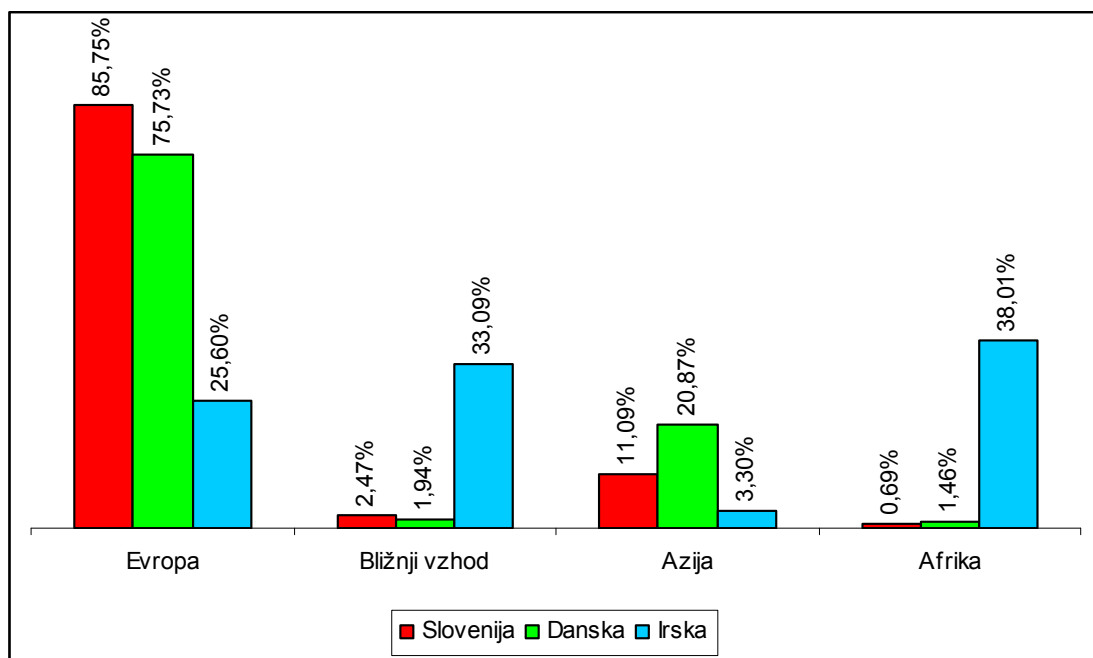
Zmanjševanje števila pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah ZN je vsekakor povezano tudi s samo naravo navedenih mirovnih operacij v obdobju 1999–2008 (opazovalne misije, operacije v podporo volitev ...).

Primerjava podatkov iz tabele 7.4 o številu sodelujočih pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v vseh mirovnih operacijah v določenem letu pokaže, da se je število pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah stalno povečevalo vse do leta 2007, ko je v bilo v eni izmeni na operacije skupaj napoteno 746 pripadnikov (izrazito povečanje števila pripadnikov Slovenske vojske na mirovnih operacijah v letu 2007 je posledica napotitve enote ranga bataljona v mirovno operacijo KFOR). V primeru danskih oboroženih sil se je število pripadnikov, sodelujočih v mirovnih operacijah od leta 1999 do leta 2004, zniževalo, nato pa ponovno začelo naraščati (začetek sodelovanja v operaciji ISAF v Afganistanu in nenehno povečevanje števila v navedeni operaciji

sodelujočih pripadnikov danskih oboroženih sil). Tudi v primeru irskih oboroženih sil je značilno zniževanje števila sodelujočih v mirovni operaciji v obdobju 1999–2003 ter ponovno naraščanje števila sodelujočih po letu 2004 (posledica sodelovanja v operaciji ZN v Liberiji in od leta 2007 v operaciji EU v Čadu in Centralnoafriški republiki).

7.3.2 Primerjava sodelovanja v mirovni operaciji glede na področje izvajanja operacije

Graf 7.1: Sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovni operaciji v Evropi, na Bližnjem vzhodu, v Aziji in Afriki – primerjava

V grafu 7.1 je primerjava sodelovanja pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovni operaciji v obdobju 1999–2008 glede na področje izvajanja operacij. Iz grafičnega prikaza je razvidno, da je 85,75 % pripadnikov Slovenske vojske, ki so v obravnavanem obdobju sodelovali v mirovni operaciji, sodelovalo v operaciji v Evropi (Balkan), 11,09 % v Aziji (Afganistan), 2,47 % na Bližnjem vzhodu (Libanon) in le 0,69 % v Afriki (Čad). Podobna kot v Slovenski vojski je tudi porazdelitev deleža sodelujočih pripadnikov danskih oboroženih sil, le da je v primerjavi s Slovensko vojsko pri

danskih oboroženih silah odstotek sodelujočih v mirovnih operacijah v Evropi nekoliko nižji (75,73 %), višji pa je odstotek pripadnikov danskih oboroženih sil, ki so sodelovali oziroma sodelujejo v mirovnih operacijah v Aziji (največji delež v Afganistanu). V primeru Irske kot področji delovanja izstopata Afrika z 38 % (operacija v Liberiji ter operacija EU v Čadu in Centralnoafriški republiki) in Bližnji vzhod (Libanon), medtem ko je v obdobju 1999–2008 v mirovnih operacijah v Evropi sodelovalo 25,6 % vseh v mirovne operacije napotenih pripadnikov irskih oboroženih sil (Balkan).

8 ZAKLJUČEK

8.1 TEMELJNE UGOTOVITVE PRIMERJALNE ANALIZE

V sedmem poglavju so izvedene primerjalne analize v predhodnih poglavjih obravnavanih tematskih sklopov predmeta proučevanja. Temeljne ugotovitve o podobnostih in razlikah v varnostni in obrambni politiki Slovenije, Danske in Irske, o njihovih oboroženih silah ter o vojaškem sodelovanju v mirovnih operacijah so naslednje:

a. Varnostna in obrambna politika Slovenije, Danske in Irske

V okviru varnostne in obrambne politike je vsem trem državam skupno, da kot temeljne vire ogrožanja nacionalne varnosti izpostavljajo t. i. nevojaške grožnje (mednarodni terorizem, mednarodni kriminal, regionalni konflikti in iz njih izvirajoče grožnje varnosti, okoljski problemi ...) ter izredno velik pomen pripisujejo sodelovanju v mednarodnih mirovnih operacijah. Navedeno se neposredno kaže tudi pri usmerjanju razvoja oboroženih sil obravnavanih držav, s temeljnim poudarkom na krepitvi zmogljivosti vojsk za soočanje s sodobnimi viri ogrožanja varnosti doma, še posebej pa v vedno zahtevnejših mirovnih operacijah na kriznih žariščih po svetu.

Seveda pa obstajajo med obravnavanimi državami tudi razlike. Medtem ko Slovenija na področju zagotavljanja nacionalne varnosti enakovredno obravnava tako članstvo v NATO kot članstvo v EU, Danska temeljni pomen pripisuje članstvu v NATO in vojaško ne sodeluje v EVOP. Irska vztraja pri politiki vojaške nevtralnosti in si kljub sodelovanju v NATO programu partnerstva za mir ne prizadeva za vstop v polnopravno članstvo Nata, podobno kot Slovenija pa aktivno sodeluje v okviru EVOP.

b. Naloge oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske

Z analizo zakonsko opredeljenih nalog oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske sem ugotovila, da so njihove naloge zelo podobno opredeljene. Razlike v

nalogah Slovenske vojske in oboroženih sil Danske v primerjavi z nalogami oboroženih sil Irske izhajajo iz članstva Slovenije in Danske v Natu (sodelovanje oboroženih sil v skupni obrambi zavezništva). Prav tako bi poudarila, da je kot pogoj za sodelovanje irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah z irsko nacionalno zakonodajo določeno, da mora biti operacija obvezno avtorizirana s strani ZN.

c. Pravne podlage za sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske

Skupna značilnost Slovenije in Danske je, da je sprejemanje odločitev o sodelovanju njihovih oboroženih sil v mirovnih operacijah formalnopravno v pristojnosti enega organa, vendar je v Sloveniji ta pristojnost zakonsko dodeljena Vladi Republike Slovenije, na Danskem pa parlamentu. Pristojnost za sprejemanje odločitev je na Irskem deljena, in sicer med Vlado Republike Irske (sprejme sklep) in irski parlament (odobritev oziroma potrditev s strani irske vlade sprejetega sklepa).

d. Organizacijska struktura in kadrovska sestava oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske

Kot eno temeljnih razlik med Slovensko vojsko in oboroženimi silami Danske in Irske je vsekakor treba izpostaviti, da je v nasprotju z danskimi in irskimi oboroženimi silami, za katere je značilna klasična organiziranost po zvrsteh (kopenska vojska, vojaško letalstvo in vojaška mornarica), Slovenska vojska organizirana kot enotna, brez delitve na zvrsti. Poseben segment danskih oboroženih sil predstavlja Home Guard (sestavljajo jo pripadniki prostovoljne rezerve).

Z analizo razvojnih sprememb oboroženih sil obravnavanih držav v obdobju 1999–2008, katerih skupni imenovalec je razvoj ustreznih zmogljivosti oboroženih sil tako za delovanje doma kot za izpolnjevanje nalog v mednarodnem okolju, sem ugotovila, da so bile najobsežnejše spremembe v organizacijski strukturi in kadrovski sestavi v navedenem obdobju izvedene v

okviru Slovenske vojske (prehod na poklicno vojsko, dopolnjeno z rezervno sestavo, zmanjšanje skupnega obsega oboroženih sil, spremembe v strukturi poveljevanja na operativni in taktični ravni). Manj intenzivne spremembe so potekale v okviru danskih oboroženih sil, v katerih je bila v organizacijskem smislu izvedena racionalizacija enot na taktični ravni, ter manjše spremembe kadrovske sestave (zmanjšanje skupnega obsega rezervne sestave in povečanje števila poklicnih pripadnikov). Za Dansko je značilno, da še naprej vzdržuje naborniški sistemopolnjevanja oboroženih sil. Najmanj sprememb so bile deležne irske oborožene sile, ki so v celoti poklicne, sodelovanje v rezervni sestavi pa je že vse od ustanovitve oboroženih sil prostovoljno. Največja sprememba v organizacijskem pogledu je bila v irskih oboroženih silah izvedena z novim oblikovanjem rezervne sestave, ki se po novem deli na t. i. integrirano in splošno rezervo.

e. Sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah

Z vidika števila mirovnih operacij, v katerih so sodelovali pripadniki oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v obdobju 1999 – 2008 ter z vidika organizacije, pod okriljem katere so posamezne mirovne operacije potekale ali potekajo, seveda obstajajo med obravnavanimi državami razlike, pogojene tako z razlikami v varnostnih in obrambnih politikah kot tudi s samo zgodovino sodelovanja njihovih oboroženih sil v mirovnih operacijah.

- Pripadniki Slovenske vojske so v obdobju 1999–2008 sodelovali v skupno 11 različnih mirovnih operacijah (4 operacije ZN, 3 operacije Nato in 4 operacije EU). Po letu 2003 se je močno povečal delež pripadnikov Slovenske vojske, ki sodelujejo v operacijah Nata.
- Pripadniki danskih oboroženih sil so v obravnavanem obdobju sodelovali v skupno 23 različnih mirovnih operacijah (20 operacij ZN in 3 operacije Nato). Danska ne sodeluje v operacijah EU. Ne glede na to, da v skupnem številu prevladujejo mirovne operacije ZN, je prek 90 % pripadnikov danskih oboroženih sil, ki so v obdobju 1999–2008 sodelovali v mirovnih operacijah, sodelovalo v mirovnih operacijah Nata.

- Pripadniki irskih oboroženih sil so v obdobju 1999–2008 sodelovali v skupno 20 mirovnih operacijah (15 operacij ZN, 3 operacije Nato in 2 operaciji EU). Na podlagi dostopnih podatkov je razvidno, da se od leta 1999 znižuje delež pripadnikov irskih oboroženih sil v operacijah ZN, v letih 2007 in 2008 se je močno povečal delež pripadnikov irskih oboroženih sil v operacijah EU.

Za Slovensko vojsko je za obravnavano obdobje v okviru specialističnega dela značilno povečevanje skupnega števila v mirovnih operacijah sodelujočih pripadnikov (izjema je znižanje števila v letu 2008, kar je posledica zmanjšanja kontingenta v operaciji KFOR, ki pa kljub temu ostaja operacija, v kateri sodelujejo najobsežnejši kontingenti Slovenske vojske). V primeru sodelovanja danskih oboroženih sil lahko obdobje 1999–2008 razdelimo na dve obdobji, in sicer na obdobje od 1999 do 2004, za katero je značilno zniževanje števila v mirovnih operacijah sodelujočih pripadnikov danskih oboroženih sil, in obdobje od 2005 do 2008, ko se skupno število v mirovnih operacijah sodelujočih pripadnikov danskih oboroženih sil ponovno povečuje (posledica povečanega sodelovanja v operaciji ISAF v Afganistanu). Podobno kot v primeru Danske je tudi za sodelovanje irskih oboroženih sil v obdobju 1999–2003 značilno zniževanje obsega sodelovanja, po letu 2003 pa se število pripadnikov irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah ponovno povečuje (posledica obsežnega kontingenta v operaciji ZN v Liberiji in operaciji EU TCHAD/CAR).

Upoštevajoč območje izvajanja operacij, je za Slovensko vojsko in danske oborožene sile značilno, da je v obravnavanem obdobju največ njunih pripadnikov sodelovalo v mirovnih operacijah v Evropi, temu sledi sodelovanje v operacijah v Aziji. Nasprotno pa v primeru irskih oboroženih sil kot območji delovanja prevladujeta Afrika in Bližnji vzhod.

8.2 VERIFIKACIJA HIPOTEZ

Prva hipoteza

Sodelovanje oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah praviloma poteka v sestavi večnacionalnih enot, s tem pa postaja eden temeljnih dejavnikov reformiranja oboroženih sil obravnavnih držav.

Dejstvo je, da posamezniki in enote oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah ne delujejo samostojno, temveč v sestavi večnacionalnih enot (koncept združenih namenskih sil za izvedbo določene naloge, v okviru katerega se v konkretnih primerih oblikujejo tudi tako imenovane bojne skupine). V okviru specialističnega dela obravnavanih vidikov varnostne in obrambne politike Slovenije, Danske in Irske sem prav tako ugotovila, da pri razvoju oboroženih sil vse tri države poudarjajo pomen izgradnje ustreznih zmogljivosti tudi za delovanje v mirovnih operacijah, izgrajene zmogljivosti pa deklarirajo v nabor sil v okviru Nata (NRF), EU (Bojne skupine EU) oziroma v nabor sil ZN (UNSAS). Na podlagi navedenega lahko v celoti potrdim trditev postavljene hipoteze.

Druga hipoteza

Povečevanje števila kriznih žarišč na eni strani ter spoznanje, da je zagotavljanje nacionalne varnosti v spremenjenem varnostnem okolju neposredno povezano z zagotovljeno mednarodno varnostjo na drugi strani, je v letih 1999–2008 vodilo v povečano sodelovanje pripadnikov oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah.

Postavljene trditve na podlagi izvedene študije primerov in primerjalne analize sodelovanja oboroženih sil Slovenije, Danske in Irske v mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008 ne morem v celoti potrditi. Trditev lahko v celoti potrdim v primeru Slovenske vojske, saj je zanjo v celotnem obravnavanem obdobju (razen leta 2008) značilno stalno povečevanje števila pripadnikov, ki so sodelovali v mirovnih operacijah. Leto 2008 je za Slovensko vojsko specifično. Znižanje

števila sodelujočih pripadnikov je povzročilo zmanjšanje kontingenta Slovenske vojske v operaciji KFOR. Treba pa je upoštevati, da je bilo leta 2007 zaradi napotitve do tedaj največje enote Slovenske vojske v mirovno operacijo (TF SOKOL v operaciji KFOR) zabeleženo največje enkratno povečanje števila pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah. Ob upoštevanju navedenega in s primerjavo podatkov o številu pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah med letoma 2006 in 2008 lahko zaključim, da se kljub zmanjšanju števila pripadnikov Slovenske vojske v mirovnih operacijah leta 2008 (v primerjavi z letom 2007) splošni trend poviševanja obsega sodelovanja Slovenske vojske tudi v letu 2008 ni prekinil. V primeru sodelovanja pripadnikov oboroženih sil Danske in Irske v mirovnih operacijah lahko postavljeno trditev brez zadržkov v celoti potrdim za obdobje po letu 2004 (Danska) oziroma po letu 2003 (Irska), za obdobje 1999–2004 (Danska) oziroma 2003 (Irska) pa potrditev hipoteze brez dodatno izvedenih podrobnejših analiz konkretnih mirovnih operacij, v katerih so sodelovali pripadniki oboroženih sil v navedenem obdobju, ni možna.

Tretja hipoteza:

Število pripadnikov oboroženih sil, ki sodelujejo v mirovni operaciji na konkretnem kriznem žarišču ter čas zagotavljanja pripadnikov oboroženih sil za izvajanje nalog v tej operaciji, je v neposredni povezavi s stališči države o tem, kaj so in od kod izvirajo glavni zunanji viri ogrožanja njene nacionalne varnosti.

Postavljeno trditev lahko na podlagi izvedenih analiz v študiji primerov v celoti potrdim za sodelovanje pripadnikov Slovenske vojske in pripadnikov danskih oboroženih sil v mirovnih operacijah. Večinski delež pripadnikov Slovenske vojske je bil v obravnavanem obdobju udeležen v mirovnih operacijah na območju Balkana, enako velja za večinski delež pripadnikov danskih oboroženih sil, s tem da je pri sodelovanju danskih oboroženih sil v obdobju po letu 2004 opazno povečevanje obsega danskih kontingentov v operaciji ISAF v Afganistanu. Slednje je prvič posledica zaključka operacije Nata v BiH (SFOR),

katere izvajanje so prevzele mirovne sile pod vodstvom EU (operacija ALTHEA) (Danska, kot je bilo že večkrat omenjeno, ne sodeluje v operacijah EU), drugič pa posledica povečevanja obsega mirovne operacije Nata v Afganistanu (ISAF). Pri tem je seveda treba upoštevati, da spada stabilizacija razmer v Afganistanu med temeljna prizadevanja Danske zunanje politike in da je Danska med najpomembnejšimi donatorji mednarodne pomoči Afganistanu. V primeru sodelovanja irskih oboroženih sil v mirovnih operacijah na podlagi vsebinskih sklopov, obravnavanih v specialističnem delu, postavljene trditve ne morem v celoti potrditi. Večinski delež pripadnikov irskih oboroženih sil je v obravnavanem obdobju sodeloval v mirovnih operacijah na Bližnjem vzhodu (UNIFIL) in v Afriki (med največje kontingente spada kontingent irskih oboroženih sil v operaciji EUFOR TCHAD/CAR). Ugotavljam, da bi bila za potrditev hipoteze v primeru irskih oboroženih sil vsekakor potrebna dodatna analiza dejavnikov, ki vplivajo na odločanje držav za napotitev njihovih oboroženih sil v konkretne mirovne operacije (npr. gospodarski interesi).

8.3 SKLEPNE MISLI

Sodelovanje v mirovnih operacijah postaja ena najpomembnejših nalog oboroženih sil evropskih držav in v okviru specialističnega dela sem poskušala z analizo omejenega števila kazalnikov prikazati temeljne podobnosti in razlike v sodelovanju pripadnikov slovenskih, danskih in irskih oboroženih sil v kompleksnih mirovnih operacijah v obdobju 1999–2008.

Zavedam se, da so v okviru specialističnega dela obravnavani kazalniki sodelovanja izbranih oboroženih sil v mirovnih operacijah le majhen delček v široki paleti možnih kazalnikov, pomembnih za obravnavo izbrane tematike. Upam pa, da bodo v specialističnem delu zbrani in obdelani podatki koristna pomoč drugim raziskovalcem mirovnih operacij.

9 LITERATURA

Primarni viri:

1. Amsterdamska pogodba, ki spreminja pogodbo o evropski uniji, pogodbe o ustanovitvi evropskih skupnosti in nekatere z njimi povezane akte. 1997. Ur. l. RS 27/2004 (23. 3. 2004).
2. *Deklaracija o zunanji politiki Republike Slovenije* (DeZPRS). Ur. l. RS 108/1999 (27. 12. 1999).
3. *Defence (Amendment) (No. 2) Act, 1960*. Irish Statute Book. Dostopno prek: <http://www.irishstatutebook.ie/1960/en/act/pub/0044/index.html#zza44y1960> (15. 3. 2009).
4. *Defence (Amendment) 1993*. Irish Statute Book. Dostopno prek: <http://www.irishstatutebook.ie/1993/en/act/pub/0018/sec0001.html#zza18y1993s1> (15. 3. 2009).
5. Department of Defence. 2000. *White Paper on Defence*. Dostopno prek: <http://www.defence.ie/WebSite.nsf/Publication+ID/93191A155924DAD5802570C8005065D3?editDocument> (28. 7. 2008).
6. --- 2007. *White Paper on Defence, Review of Implementation*. Dostopno prek: [http://www.defence.ie/website.nsf/fba727373c93a4f080256c53004d976e/e1cd6e42fd36ebbf802572b4003b7368/\\$FILE/WPReview.pdf](http://www.defence.ie/website.nsf/fba727373c93a4f080256c53004d976e/e1cd6e42fd36ebbf802572b4003b7368/$FILE/WPReview.pdf) (28. 7. 2008).
7. --- 2008. *Strategy Statement 2008 – 2010*. Dostopno prek: [http://www.defence.ie/WebSite.nsf/72804bb4760386f380256c610055a16b/a221c63d3721aa2f802573f400554af9/\\$FILE/Statement%20of%20Strategy%202008-2010.pdf](http://www.defence.ie/WebSite.nsf/72804bb4760386f380256c610055a16b/a221c63d3721aa2f802573f400554af9/$FILE/Statement%20of%20Strategy%202008-2010.pdf) (15. 11. 2008).

8. Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. 2004. *Strateški pregled obrambe 2002/2003 z vizijo razvoja do leta 2015*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/spo_2002_03_vizija2015.pdf (15.11. 2008).
9. --- 2004. *Letno poročilo MO za leto 2003*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/letno_poročilo_2003.pdf (13. 7. 2008).
10. --- 2005. *Letno poročilo MO za leto 2004*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/letno_poročilo_2004.pdf (13. 7. 2008).
11. --- 2006. *Letno poročilo MO za leto 2005*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/letno_poročilo_2005.pdf (13. 7. 2008).
12. --- 2007. *Letno poročilo MO za leto 2006*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/LP_MO_2007.pdf (13. 7. 2008).
13. --- 2008. *Letno poročilo MO za leto 2007*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/LP_MO_2006.pdf (25. 11. 2008).
14. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti Republike Slovenije (ReSNV)*. Ur. l. RS 56/2001 (6. 7. 2001).
15. *Resolucija o splošnem dolgoročnem programu razvoja in opremljanja Slovenske vojske (ReDPROSV)*. Ur. l. RS 89/2004 (12. 8. 2004).
16. Svet EU. 2002. *Presidency conclusions of the Seville European Council (21 and 22 June 2002)*, Anex III: National declaration by Ireland. Dostopno prek: http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/en/ec/72638.pdf (15. 3. 2009).

17. *Splošni dolgoročni program razvoja in opremljanja Slovenske vojske* (SDPROSV). Ur. l. RS 97/2001 (4. 12. 2001).
18. Vlada Republike Slovenije. 2006. *Srednjeročni obrambni program 2007 – 2012*. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/dokumenti/SOPR_2007-2012_cistopis.pdf (13. 7. 2008).
19. *The Danish Defence Agreement 2005–2009*. Dostopno prek: <http://forsvaret.dk/FKO/eng/Defence+Agreement/> (30. 7. 2008).
20. *The Constitutional Act of Denmark*. 1953. Dostopno prek: <http://www.folketinget.dk/pdf/constitution.pdf> (12. 2. 2009).
21. *Zakon o vojaški dolžnosti* (ZVojD-UPB1). Ur. l. RS 108/2002 (12. 12. 2002).
22. *Zakon o obrambi* (ZObr-UPB1). Ur. l. RS 103/2004 (23. 9. 2004).
23. *Zakon o službi v Slovenski vojski* (ZZSloV). Ur. l. RS 68/2007 (30. 7. 2007).

Sekundarni viri:

24. Bailes, Alyson J. K. in Andrew Cottey. 2006. Regional security cooperation in the early 21st century. V *SIPRY Yearbook 2006*, 195–223. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute.
25. Donald, Dominik. 2002. Neutrality, Impartiality and UN Peacekeeping at the Beginning of the 21st Century. *International Peacekeeping* Vol. 9 (4): 21–38.
26. Furlan, Branimir, Davorin Rečnik in Rudi Vrabič, ur. 2006. *Vojaška doktrina*. Ljubljana: Poveljstvo za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje.

27. Federspiel, Ulrik. 2008. The International Situation and Danish Foreign Policy 2007. V *Danish Foreign Policy Yearbook 2008*, ur. Nanna Hvidt in Hans Mouritzen, 13–29. Copenhagen: Danish Institute for International Studies. Dostopno prek: <http://www.missionfnnewyork.um.dk/en/menu/dkandtheUN/Facts+and+figures/Danish+Foreign+Policy+Yearbook+2008/> (15. 3. 2009).

28. Gantar, Urban. 2002. *Sodelovanje evropskih nevtrálnih držav v mednarodnih mirovnihi operacijah – zgodovinski pregled in perspektive*, diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

29. Grizold, Anton. 1998. Institucionalizacija zagotavljanja mednarodne varnosti. V *Perspektive sodobne varnosti: Iz obramboslovnih raziskav II*, ur. Anton Grizold, 2–15. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

30. --- 1999. *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Visoka policijsko-varnostna šola.

31. --- 2003. *Teze za pogovor s predsednikom republike na temo Mednarodni položaj in vloga Slovenije*. Dostopno prek: <http://www.prihodnost-slovenije.si/up-rs/ps.nsf/krf/0BFA088094092035C1256E940046C4E4?OpenDocument> (15. 3. 2009).

32. --- 2005. *Slovenija v spremenjenem varnostnem okolju*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

33. Grošelj, Klemen. 2007. *Slovenija v svetu mirovnihi operacij*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

34. --- 2009. Transformacija sodobnih mirovnih operacij. V *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*, ur. Roman Bric, 19–30. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.mors.si> (15. 4. 2009).
35. Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces (DCAF). 2006. *Sending Troops Abroad, DCAF Backgrounder*. Geneva: DCAF. Dostopno prek: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=26082&lng=en> (26. 9. 2008).
36. Hopkinson, William. 2004. Sizing and Shaping European Armed Forces, Lessons and Considerations from the Nordic Countries. *SIPRI Policy Paper No. 7*. Solna: Stockholm International Peace Research Institute. Dostopno prek: <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?id=10480&lng=en> (26. 9. 2008).
37. Jakobsen, Peter Viggo. 2005. Stealing the Show: Peace Operations and Danish Defence Transformation after the Cold War. V *Defence Transformation in Europe: Evolving Military Roles*, ur. Timothy Edmunds in Marjan Malešič, 35–45. Amsterdam: IOS Press.
38. Jelušič, Ljubica. 2003. Mirovne operacije kot oblika globalne preventive pred širjenjem groženj. V *Teorija in praksa* 40 (4): 627–647. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20034jelusic.pdf> (25. 9. 2008).
39. Jelušič, Ljubica, Maja Garb, Klemen Grošel, ur. 2006. Mirovne operacije – naložba v mednarodni mir, varnost in stabilnost. V *Varnost v postmoderni družbi*, ur. Marjan Malešič, 229–258. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

40. Juvan, Jelena. 2005. Slovenska vojska v mirovnih operacijah. V *Mirovne operacije in vloga Slovenije*, ur. Ljubica Jelušič, 175–186. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
41. Kotnik-Dvojmoč, Igor. 2002. *Preoblikovanje oboroženih sil sodobnih evropskih držav*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
42. Klinar, Tomaž. 2007. *Primerjava organiziranosti in nalog oboroženih sil Avstrije in Slovenije*, specialistično delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
43. Keohane, Daniel. 2001. Realigning Neutrality? Irish defence policy and the EU. *ISS Occasional Paper – n°24*. Dostopno prek: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ24.pdf> (15. 11. 2008).
44. Knutsen, Bjorn Olav. 2000. The Nordic dimension in the evolving European security structure and the role of Norway. *ISS Occasional Paper – n°22*. Dostopno prek: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ22.pdf> (15. 11. 2008).
45. Lipič, Ladislav. 2003. O razvoju Slovenske vojske. *Bilten Slovenske vojske* 5 (2): 7–30. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/publikacije/bilten_sv_5-2_03.pdf (12. 1. 2009).
46. Pedersen, Leif. 2008. *The Danish Home Guard in general*. Dostopno prek: <http://www.kam.lt/index.php/en/167942/> (20. 2. 2009).
47. Prezelj, Iztok. 2005. *Nacionalni sistem kriznega menedžmenta*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

48. --- 2006. *Koncept obrambne politike v sodobni državi*. Gradivo za usposabljanje. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
49. Selan, Aljoša. 2009. Temeljna vodila pri oblikovanju obrambne politike Republike Slovenije na področju mednarodnih operacij in misij. V *Sodelovanje Republike Slovenije v mednarodnih operacijah in misijah*, ur. Roman Bric, 56-69. Ljubljana: Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije. Dostopno prek: <http://www.mors.si/index.php?id=280> (15. 3. 2009).
50. Šteiner, Alojz in Geder Alan. 2009. Značilnosti sodelovanja Slovenske vojske v dosedanjih mednarodnih vojaških operacijah in na misijah. *Bilten Slovenske vojske* 11 (1): 183–210. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/publikacije/bilten_sv_11_1_09.pdf (25. 4. 2009).
51. Tardy, Thierry. 2004. Introduction. V *Peace Operations after 11 September 2001*, ur. Thierry Tardy, 1–9. Oxon (Velika Britanija): Frank Cass.
52. The International Institute for Strategic Studies. 1999. *The Military Balance 1999–2000*. London: Oxford University Press.
53. --- 2000. *The Military Balance 2000–2001*. London: Oxford University Press.
54. --- 2001. *The Military Balance 2001–2002*. London: Oxford University Press.
55. --- 2002. *The Military Balance 2002–2003*. London: Oxford University Press.
56. --- 2003. *The Military Balance 2003–2004*. London: Oxford University Press.

57. --- 2004. *The Military Balance 2004–2005*. London: Routledge Journals.
58. --- 2005. *The Military Balance 2005–2006*. London: Routledge Journals.
59. --- 2007. *The Military Balance 2007*. London: Routledge Journals.
60. --- 2008. *The Military Balance 2008*. London: Routledge Journals.
61. --- 2009. *The Military Balance 2009*. London: Routledge Journals.
62. Žabkar, Anton. 2003. *Marsova dediščina. Temelji vojaških ved 1. knjiga*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
63. --- 2005. Izzivi tretjega tisočletja in oborožene sile. V *Sodobno vojaštvo in družba*, ur. Anton Bebler, 129–145. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Internetni viri:

64. *Bilten 10. MOTB*. 2006. Dostopno prek: http://www.mors.si/fileadmin/mors/pdf/publikacije/10_UDARNI.pdf (10. 2. 2009).
65. *Defence Command Denmark*. Dostopno prek: <http://forsvaret.dk/FKO/eng/Pages/default.aspx> (20. 2. 2009).
66. *Denmark - Official Denmark - Defence and Military*. Dostopno prek: <http://www.um.dk/publikationer/um/english/denmark/kap1/1-13-1.asp> (20. 2. 2009).

67. *Evropska varnostna in obrambna politika*. Dostopno prek:
http://www.mzz.gov.si/http://www.mzz.gov.si/si/zunanja_politika/evropska_unija/evropska_varnostna_in_obrambna_politika_evop/ (15. 3. 2009).
68. *Factsheet Denmark – Foreign Policy*. Dostopno prek:
http://www.netpublikationer.dk/um/8466/pdf/Foreign_Policy_a.pdf
(26. 9. 2008).
69. *Irish Defence Forces Organisation*. Dostopno prek: <http://www.military.ie/dfhq/overview/organisation/org.htm> (28. 7. 2008).
70. *Ireland and the United Nations*. Dostopno prek: <http://www.military.ie/overseas/index.htm> (19. 11. 2008).
71. *Kronologija slovenskega vključevanja v NATO*. Dostopno prek:
<http://nato.gov.si/slo/slovenija-nato/kronologija/> (5. 3. 2009).
72. *Pakistan earthquake relief operation*. Dostopno prek:
http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50070.htm (5. 3. 2009).
73. *Operation Amber Fox*. Dostopno prek: <http://www.nato.int/fyrom/tff/home.htm> (5. 3. 2009).
74. *Organization of the Ministry of Defence*. Dostopno prek: http://www.fmn.dk/eng/Organization/Structure/Documents/Organization_chart_140109.pdf
(19. 11. 2008).
75. Slovenska vojska v operacijah kriznega odzivanja – kratka zgodovina in dolga tradicija. *Referat NGŠSV v DZ*. Dostopno prek: http://www.dz-rs.si/predsedovanje/fileadmin/dz.gov.si/pageuploads/predsedovanje/SI/Odbor_za_obrambo/NGSSV_referatvDZ.pdf (12. 1. 2009).

76. *Struktura Slovenske vojske*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/poklicna/struktura/index.htm> (22. 11. 2008).
77. *Slovenska vojska*. Dostopno prek: <http://www.slovenskavojska.si/> (4. 5. 2009).
78. *SIPRI Multilateral Peace Operations Database*. Dostopno prek: http://conflict.sipri.org/SIPRI_Internet/ (4. 5. 2009).
79. SHIBRIG, *Multinational Stanby High Readiness Brigade for UN Operations*. Dostopno prek: <http://www.shirbrig.dk/html/main.htm> (22. 11. 2008).
80. 24ur.com. 2007. *Drnovšek pri vojaki na Kosovu*. Ljubljana, 15. maj. Dostopno prek: <http://24ur.com/novice/slovenija/drnovsek-pri-vojaki-na-kosovu.html?ar=> (15. 3. 2009).

Neobjavljeni viri:

81. Poveljniški center Slovenske vojske. 2008. *Pregled števila pripadnikov SV na OKO v letu 2007*. Pridobljeno na PSSV. Ljubljana, 15. december 2008.
82. Generalštab Slovenske vojske. 2009. *Zaposleni_SV_1999.xls*. Pridobljeno na GŠSV. Ljubljana, 10. marec 2009.